

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**Oběti incidentů z nenávisti motivovaných homosexuální
orientací**

Victims of hate incidents motivated by homosexual
orientation

Magisterská diplomová práce

Autor: Marie Anna Maroszová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Pechová, PhD.

Olomouc

2016

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala všem mužům, kteří byli tak ochotní a sdíleli se mnou své osobní zkušenosti. Dále bych ráda vyjádřila velkou vděčnost především PhDr. Olze Pechové, PhD. za její ochotu a za trpělivé a podnětné vedení během celého procesu psaní této práce. Dík patří také všem, kteří mě během celého studia podporovali. Vy víte, kdo jste!

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Oběti incidentů z nenávisti motivovaných homosexuální orientací“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V..... dne

Podpis

Obsah

Úvod	5
TEORETICKÁ ČÁST DIPLOMOVÉ PRÁCE	
1. Homosexualita.....	6
2. Postoje k homosexualitě.....	8
2.1 Homofobie, homonegativita a sexuální předsudky	10
2.2 Názory na homosexualitu v českých zemích od konce 19. století.....	11
2.3 Prevalence	14
2.4 Faktory ovlivňující postoje k homosexualitě	15
3. Incidents z nenávisťi.....	19
3.1 Vymezení užívaných pojmů a definic.....	19
3.2 Incidents z nenávisťi jako zvlášťní forma agrese	22
3.3 Právní ochrana obětí trestných činů z nenávisťi v České republice	23
4. Homosexuální obětí incidentů z nenávisťi.....	26
4.1 Znaky incidentů z nenávisťi motivovaných sexuální orientací	27
4.2 Neoznámení incidentů z nenávisťi	28
4.3 Následky incidentů z nenávisťi.....	30
4.3.1 Faktory ovlivňující dopady incidentů z nenávisťi na člověka.....	32
4.4 Resilience	33
4.5 Copingové strategie.....	34
4.6 Přehled organizací podporujících LGBT menšinu.....	37
PRAKTICKÁ ČÁST DIPLOMOVÉ PRÁCE	
5. Výzkumný problém, cíl práce a výzkumné otázky.....	39
6. Popis zvoleného metodologického rámce a metod.....	40
6.1 Kvalitativní výzkum.....	40
6.2 Výzkumný soubor	40

6.3	Metoda tvorby dat a průběh výzkumu	41
6.4	Etické zásady výzkumu.....	43
6.5	Metody zpracování a analýzy dat.....	43
7.	Výsledky	45
7.1	Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou sexuální orientaci a zkušenost s jejím sdílením ve svém sociálním okolí?	45
7.2	Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou zkušenost s incidenty z nenávisti? ..	52
7.3	K jakým změnám došlo u obětí incidentů z nenávisti v souvislosti s touto zkušeností?	59
8.	Odpovědi na výzkumné otázky	62
9.	Diskuze.....	65
	Závěry	72
	Souhrn.....	73
	Seznam použitých zdrojů a literatury	76
Přílohy diplomové práce		
	„Příloha 1: Formulář pro zadání diplomové práce“	
	„Příloha 2: Abstrakt diplomové práce v českém a anglickém jazyce“	
	„Příloha 3: Kompletní seznam otázek polostrukturovaného interview“	
	„Příloha 4: Oslovovací e-mail“	
	„Příloha 5: Informační leták č. 1 a č. 2“	
	„Příloha 6: Informovaný souhlas“	
	„Příloha 7: Přepis interview – Filip (20-25 let)“	

Úvod

„Být sám sebou ve světě, který se z nás neúnavně snaží udělat někoho jiného, je ten největší úspěch.“

- Ralph Waldo Emerson

Skutečný počet homosexuálů ve společnosti je v současné době stále spíše otázkou odhadu. Některé studie hovoří o 1 %, jiné o 10 %, přitom každé z těchto čísel má jiný význam pro jinou skupinu. Co nám ale mohou tato čísla prozradit o životech gay mužů a lesbických žen a jak nám umožní jim v těžkých situacích pomoci? Otázky, týkající se obětí násilí a předsudků vůči gay a lesbické komunitě a jejich celkového počtu, zůstávají bohužel stále nezodpovězeny. Česká republika patří podle některých předpokladů v názorech na homosexualitu mezi relativně tolerantní státy, přesto se i zde najdou případy diskriminace a násilí k homosexuálům, o mnohých z nich přitom není veden žádný záznam.

Přestože došlo od roku 1992, kdy byla homosexualita vyškrtána z Mezinárodní klasifikace nemocí, k velkým změnám, přistupuje společnost k jejímu zrovnoprávnění s heterosexualitou spíše pozvolna. Pokrok naší společnosti však nemůže být upřen. Mediální obraz gayů ztrácí přežívající stereotypy, v mezinárodním srovnávání tolerance Češi ve srovnání se zbývajících postkomunistickými státy jasně vedou. Je však na pováženu, zda se jedná o ukazatele tolerantního společenství, nebo jde spíše o apatickou společnost a její specifickou národní povahu.

Cílem praktické části této práce je přiblížit společnosti problematiku násilí a předsudků vůči homosexuálům z pohledu jejich obětí, se zaměřím na Českou republiku. Z toho důvodu je také teoretická část věnována především historickému vývoji názorů a současným postojům společnosti u nás, přestože se nevyhýbá ani nutnému srovnávání se zahraničními výzkumy. Důležitá je pro tuto práci především snaha o praktické zaměření teorie i provedeného výzkumu. Za klíčové pro celkové pochopení tohoto textu považují přesvědčení, že homosexuálové nejsou homogenní skupinou, za jakou byli z historického hlediska považováni, a stejně tak je nutné nahlížet na jejich zkušenosti. Rozpoznáním a přijetím tohoto aspektu je možné zajistit lepší preventivní i intervenční opatření a zlepšit tak kvalitu života homosexuálů. Šířením získaných poznatků v rámci laické i odborné veřejnosti je pak možné zvyšovat obecnou informovanost o této problematice a bojovat proti přežívajícím negativním předsudkům. Tato diplomová práce se snaží k probíhajícímu boji přispět.

TEORETICKÁ ČÁST DIPLOMOVÉ PRÁCE

1. Homosexualita

Termín homosexualita se poprvé začal používat na konci 60. let 19. století díky německému psychologovi K. M. Benkertovi (Procházka, 2010). Jednalo se však pouze o nové pojmenování chování, které se objevovalo již v popisu filozofů antického Řecka. Homosexualita je označením typu sexuální orientace, podobně jako heterosexualita, bisexualita nebo asexualita¹. Sexuální orientací se rozumí *stav jednoznačného a trvalého směřování sexuálního zájmu jedince k příslušníkům téhož pohlaví, opačného nebo obou* (Hartl & Hartlová, 2010). Definovat homosexualitu pouze na základě tohoto popisu by však nutně znamenalo její omezení pouze na „sexuální zájem“ jedince o opačné pohlaví. A skutečně, například podle medicínské definice Duška a Večeřové-Procházkové (2015) se jedná o „*dosahování sexuálního uspokojení pohlavním stykem s osobou stejného pohlaví* (315)“. S podobným zjednodušováním nesouhlasí například Herek (2000a), který tvrdí, že homosexualita nevyjadřuje pouze směr pohlavního uspokojení, ale také přitažlivost, romantické a emocionální vazby mezi lidmi stejného pohlaví, specifické označení identity jedince a komunity lidí.

Sexuální orientaci, resp. homosexuální orientaci lze charakterizovat třemi základními komponentami, **přitažlivostí, chováním a identitou**. Sexuální přitažlivost může být fyzická (vyjádřená touhou po pohlavním styku) nebo emocionální (vyjádřená zájmem o duševní spojení) (LeVay, 2011). Na základě přitažlivost k osobě stejného pohlaví přitom jedinec nemusí dále jednat a jeho zájem tak zůstane pouze na této rovině (Herek, 2000a). Volba sexuálního partnera může být ovlivněna celou řadou dalších faktorů - dostupností partnerů, mravním smyslem jedince, snahou o dosažení konvenčního manželství s vlastními dětmi i zvědavostí (LeVay, 2011). **Sexuální identita** označuje postupné uvědomění a vnitřní přijetí sexuální orientace a všech aspektů, které se k tomu vztahují na základě zkušeností, vlivů

¹ Mužská a ženská homosexualita (gayové a lesby) je často zkoumána společně s bisexualitou a transsexualitou. Všechny tyto termíny jsou společně zahrnovány pod zastřešující pojem LGBT. Tato zkratka má různé podoby v závislosti na tom, jaké menšinové skupiny se do ní zařazují. Je tak možné se setkat kromě LGBT i se zkratkou LGBTQ, LGBTQA, LGBTQ+ a jejich různými obměnami. Písmeno Q je zkratkou anglického slova *queer* nebo *questioning*. Písmeno Q tak může popisovat stav myslí, hledání/zpochybňování „normality“ vlastní identity, politické stanovisko, radikální vymezení vůči statickému uspořádání genderu ve společnosti. Písmeno A může být buď zkratkou anglického slova *ally* (česky stoupenec - v tomto smyslu jde o heterosexuální jedince, podporující práva LGBT menšiny) nebo pojmu asexualita, které označuje druh sexuální orientace (Cho, 29. června 2013; Grisham, 1. června 2015).

prostředí, sebepoznání a biologické podmíněnosti (Procházka, 2010). Vytváření identity u homosexuálů se označuje termínem *coming out (of closet)* a mnoho homosexuálů jej považuje za celoživotní proces, na kterém je nutné neustále pracovat. Platí, že ani sexuální identita se nemusí vyvinout u všech. Někteří lidé mohou pouze pociťovat přitažlivost k osobám stejného pohlaví nebo vyhledávat homosexuální aktivity, aniž by se považovali za homosexuály (Herek, 2000a). Mnoho autorů považuje pojem homosexualita za nálepku, sloužící k označení určité skupiny lidí bez ohledu na jejich vnímání sebe sama. V souvislosti s tím preferují někteří muži a ženy užívání označení gay² muž a gay žena, případně lesba. Odborníci tyto termíny užívají pro homosexuály, kteří přijali identitu za vlastní, čemuž odpovídají také jejich chování a touhy (LeVay, 2011; Herek, 2000a; Nye, 1999). Otázkou zůstává, zda je rozlišení nutné a nejde pouze o nahrazení jedné nálepky jinou.

K třem výše popsaným charakteristikám přidávají někteří autoři ještě čtvrtou kategorii, tzv. *arousal* neboli krátkodobý stav **vzrušení**, který rovněž může být psychické nebo fyzické povahy (LeVay, 2011). Měření jednotlivých charakteristik v populaci naráží na několik problémů. Ve společnosti stále přetrvávající předsudky, které jedinci mohou pociťovat jako ohrožující, což v mnoha případech vede k zatajování některých osobních informací nebo k neúčasti na měření. Menší pravděpodobnost účasti je také u těch, kteří doposud nepřijali sebe sama a nedosáhli úspěšného coming-outu (Meyer, 1993, in Meyer, 1995).

² Označení homosexuálních jedinců slovem *gay* se začalo používat zhruba ve stejné době jako slovo homosexualita. Původní význam tohoto slova (bezstarostný, veselý, zářivý) se po několika stoletích užívání téměř vytratil a dnes se užívá spíše ve spojitosti s homosexualitou („Gay“, nedat.).

2. Postoje k homosexualitě

Bohner a Wänke (2014) chápou **postoj** jako příznivé či nepříznivé hodnocení určitého objektu, který se nachází v prostředí jedince. Postoje se mohou skládat ze tří složek – **afektivní, kognitivní a behaviorální** - na základě kterých jedinec objekty postoje hodnotí. Tyto složky na sobě nejsou nezávislé, ale mohou se vzájemně prolínat a v postojích nemusí být zastoupeny vždy všechny tři. Postoje jsou relativně trvalé, vznikají v průběhu života na základě zkušeností, vlivem sociálního prostředí, nápodobou, působením médií, vzděláním (Kelnarová & Matějková, 2010). Hewstone a Stroebe (2006) nicméně upozorňují, že postoje nemusí být tak stálé, za jaké se někdy považují, ale jsou mnohdy naopak dočasné a závislé na kontextu. Svůj závěr uvedli na příkladu výzkumu Wilsona a Schoolera z roku 1991, kteří požádali studenty, aby zdůvodnili své postoje k přednáškám z psychologie. Studenti na základě toho často dospěli ke změně svých postojů a ve výsledku byli méně ochotni zapisovat se do kvalitních přednášek, než studenti, kteří nad důvody nepřemýšleli. *Aby mohly postoje vyvolávat hodnotící reakci, musí být reprezentovány v paměti a vybaveny či zváženy při setkání s předmětem postoje* (Hewstone & Stroebe, 2006, 284).

Zvláštním druhem postojů jsou **předsudky**³. Kleg (1993) je definuje jako „*připravenost jednat, plynoucí z negativních pocitů, často založených na strnulém, přehnaném zevšeobecňování a zcela mylných přesvědčeních, namířených na určitou skupinu nebo jednotlivé členy této skupiny* (114)“. U člověka s předsudky převládá iracionální složka hodnocení (Kelnarová & Matějková, 2010). Předsudky nemusejí být nutně nežádoucí. Negativní konotaci získávají například v případě hodnocení rasy, náboženství, sexuální orientace a jiných společensky znevýhodněných menšin (Kleg, 1993). Hnilica (2010) ovšem udává, že právě negativní valence je důležitou součástí definice předsudku, který chápe jako negativní postoj, považovaný za příčinu diskriminace. Negativní postoje, týkající se sexuální orientace mívají mnoho označení. Mezi nejčastější patří **homofobie, homonegativita** nebo **sexuální předsudky** (Herek, 2000b).

S postoji úzce souvisí **stereotypy**. Jedná se o *přesvědčení, že jsou se sociálními kategoriemi K asociovány atributy A_1, \dots, A_N* (Hnilica, 2010, 13). Termín atribut označuje definiční znak kategorie, který s kategorií není sdružován logicky, ale zkušenostmi. Pojem

³ Na základě toho, o jaký objekt postoje se jedná, přisuzujeme postojům různé názvy. *Předsudky* označují již výše zmíněné (negativní) postoje vůči společenským skupinám. Postoje k sobě jsou označovány jako *sebehodnocení* a postoje, vztahující se k abstraktním skutečnostem, se někdy označují jako *hodnoty* (Eagly & Chaiken, 1998, in Hewstone & Stroebe, 2006).

sociální kategorie slouží k pojmenování lidí, sdílejících určitý společný znak. Vzájemné vztahy mezi atributy jedné kategorie a mezi kategoriemi mohou být různě silné. Existuje zvýšená pravděpodobnost, že při aktivaci jednoho atributu dojde také rychlejší aktivaci těch atributů, které jsou s ním silněji spojené, a to samé platí i pro vzájemné vztahy mezi kategoriemi. Stereotyp je možné chápat jako paměťovou strukturu, nesoucí informace o attributech a jejich vzájemných vztazích. Při aktivaci kategorie dojde automaticky také k aktivaci atributu, a někdy i určitého scénáře chování (ibidem).

Odborníci předpokládají, že zjištěním postojů konkrétního jedince je možné do jisté míry tvořit předpoklady o jeho budoucím chování (Výrost & Slaměník, 2008). To, zda se postoje v pozorovatelném chování svého nositele projeví, je však otázkou působení celé řady faktorů a s jistotou se tak dá říci pouze to, že postoje mohou do určité míry k aktuálnímu chování přispívat (Herek, 2000b). Navíc vedle tradičního tvrzení, že postoje mohou ovlivňovat chování (postoje → chování), existují ještě další možná pojetí: chování ovlivňuje postoje, mezi chováním a postoji neexistuje žádný vztah, mezi chováním a postoji existuje reciproční kauzalita, a postoje i chování jsou produkovány jinou, třetí proměnnou (McBroom & Reed, 1992, in Grietens, 1999). Výzkumy, zabývající se problematikou kauzálního vztahu mezi postoji a chováním, se věnují otázce, za jakých podmínek mohou postoje ovlivňovat chování a jaké kognitivní procesy přitom probíhají. Pro zjištění užšího vztahu mezi postoji a chováním je důležité dosažení **principu kompatibility** neboli souhlasné míry specifikace měření obou fenoménů, **principu agregace**, tedy nahromadění většího množství projevů chování v rámci různých situací a času, nebo **konceptní kompatibility**, jejíž variace je dobře viditelná ve výše zmíněném výzkumu Wilsona a Schoolera z roku 1991. Hewstone a Stroebe (2006, 321) popisují, že konceptní kompatibility je dosaženo tehdy, *jsou-li v okamžiku měření postoje i chování význačné podobné aspekty, funkce a komponenty postoje*. Vztah mezi postoji a chováním mohou podle těchto autorů navíc regulovat tzv. moderující činitelé, jako je **síla postoje**, vyjádřená intrapostojovou konzistencí, přístupností a kognitivním úsilím při vytváření postojů. *Zvýšená intrapostojová konzistence* postoje lépe predikuje chování a vyjadřuje vysokou stabilitu postoje v čase a odolnost vůči vlivům, usilujícím o jeho změnu (Rosenberg, 1968, in Hewstone & Stroebe, 2006). Navíc postoje, které jsou vytvářeny na základě zkušenosti, jsou stabilnější a *přístupnější* a ve výsledku vedou k větší konzistenci mezi postoji a chováním. *Kognitivní úsilí při utváření postojů* pak vyjadřuje míru úsilí, vyvinutého při zpracovávání informací. Pokud tedy lidé zpracovávali pro ně důležité informace, byla konzistence mezi postoji a chováním větší než u lidí, kteří zpracovávali informace nevýznamné (Hewstone & Stroebe, 2006). I přes tato zjištění je

důležité si uvědomit, že postoje jsou jen jednou determinantou chování. Na konečném chování se mohou podílet i další faktory, jako jsou stereotypizace, kategorizace⁴, předsudky, racionální rozhodování a sociální a legislativní normy (Hnilica, 2010).

2.1 Homofobie, homonegativita a sexuální předsudky

V roce 1972 napsal George Weinberg knihu s názvem *Society and the healthy homosexual*. V ní představuje svou myšlenku, že „problém“ homosexuality netkví v její existenci, ale v negativních postojích, které vůči ní velká část ne-homosexuální i homosexuální společnosti zaujímá (**homofobii**). Pouze odstraněním negativity dojde podle něj k odstranění problému homosexuality: „*Nikdy bych nepovažoval za zdravého pacienta, který nebyl schopen překonat své předsudky k homosexualitě* (Weinberg, 1972, 1).“ Weinberg chápal homofobii dvojím způsobem, jako strach být v blízkosti homosexuálů (u heterosexuálních jedinců) nebo jako akt sebelitování (u homosexuálních jedinců).

Homonegativita je označení pro negativní postoje k jedincům, považovaným za gaye a lesby. Termín se má podle jeho autorů vymezit vůči homofobii a popisovat negativní kognitivní reakce na homosexualitu, zatímco homofobie má zahrnovat reakce iracionálního strachu (Hudson & Ricketts, 1980). Rye a Meaney (2010) tvrdí, že se nejedná o dva způsoby negativního přístupu k homosexualitě, ale spíše o dva zdroje – strach v případě homofobie a sdílená přesvědčení v případě homonegativity.

Doebler (2015) se domnívá, že zkoumání homonegativity jako homogenního postoje nemůže přinést adekvátní výsledky, protože se ve skutečnosti jedná o nositele dvou odlišných, empiricky měřitelných kategorií, a to morálního odmítnutí homosexuality jako praktiky a odmítnutí homosexuálů jako sociální skupiny, a jako na takové je nutné k nim ve výzkumu přistupovat.

Herek (2015) navrhuje nahradit neadekvátní a zjednodušující pojetí homofobie poměrně široce rozpracovanou teorií, v jejímž středu stojí tzv. **sexuální stigma**⁵, což je „negativní

⁴ Kategorizace je proces, v němž je jedinec X percipován jako případ určité sociální kategorie. Kategorizace se skládá z výběru vhodné kategorie, její aktivace a následné aplikaci na jedince. Stereotypizace je proces aktivace a využití (aplikace) asociovaných atributů při poznávání jedince a pochopení jeho chování (Hnilica, 2010).

⁵ Vedle sexuálního stigmatu jako důvodu pro vyjádření negativních postojů, emocí a chování vůči homosexuálům uvádí ještě HIV stigma, spojené se strachem jedinců z viru HIV, která byla po rychlém a náhlém rozšíření nákazy v západním světě spojována zejména s gay muži. Roli sexuálního stigmatu a stigmatu HIV doplňuje ještě o ekonomický efekt homosexuality (Herek, 2007).

vztah společnosti k neheterosexuální identitě, vztahům a komunitám (33).“ Toto stigma je kulturně a společensky zakotveno, sdíleno, a zvnitřněno bez ohledu na individuální postoje daného jedince. Sexuální stigma je dvojího typu (Herek, 2007):

- **strukturální/institucionalizované stigma**, označované také jako **heterosexismus**, je negativní způsob, jakým společenské a kulturní instituce přijímají homosexualitu do svých koncepcí. Homosexualita je z pohledu heterosexismu považována za méněcennou heterosexuality (Herek, 2000b). Spaulding (1999, in McGeorge & Stone Carlson, 2009) uvádí, že se jedná o způsob, jakým společnost zajišťuje udržení hegemonní pozice heterosexuality, například zákazem uzavírání manželství stejnopohlavními páry nebo společné adopce dětí.
- **individuální sexuální stigma**, které se může manifestovat trojím způsobem: **Projevené stigma** (*enacted stigma*) zahrnuje explicitní projevy sexuálního stigmatu v aktivitách jedince (například zločiny a incidenty z nenávisti). **Pocitované stigma** (*felt stigma*) je povědomí o stigmatizaci homosexuality a očekávání těchto projevů, bez ohledu na vlastní přijetí nebo odmítnutí jejich legitimitnosti. **Internalizované stigma** (*internalized stigma*) je přijetí sexuálního stigmatu jako součásti vlastního systému hodnot. Toto zvnitřnění se v případě sexuální minority označuje jako **self-stigma** (také **internalizovaná homofobie**), u heterosexuálů jde o **sexuální předsudek** (Herek, 2015).

Postoje i hodnoty lidí jsou produktem širšího společenského a kulturního kontextu. Jedinec v tomto procesu vlivy nejen přijímá, ale svými reakcemi jej také zpětně ovlivňuje a tvoří tak důležitý stavební prvek postojů. Vnějšími i vnitřními podmínkami, podílejícími se na pozitivním nebo negativním vnímání homosexuality, se od sebe odlišují kontinenty, státy, sociální skupiny i jednotlivci (např. Adamczyk & Pitt, 2009; Andersen & Fetner, 2008; Ohlander, Batalova & Treas, 2005). Zabývat se popisem tohoto fenoménu z globálního hlediska však není cílem této práce. Dále je proto rozebrána především otázka vývoje názorů na homosexualitu na české scéně a shrnutí dosavadních výzkumů, zabývajících se faktory, které se na formování postojů mohou podílet.

2.2 Názory na homosexualitu v českých zemích od konce 19. století

Homosexualita je považována za sociální konstrukt, který vznikl pro potřeby vymezení heterosexuality (Fafejta, 2004). Její chápání se mění na základě změn ve společenském diskurzu, a jako taková nepatří jedinci, ale společnosti a kultuře. Popisovat historii názorů

na homosexualitu ve světě by bylo zcela nad rámec této práce a nebylo s to vystihnout jedinečnost jejich vývoje v českých zemích, danou unikátními společenskými, politickými, náboženskými i geografickými souvislostmi. Následující odstavce jsou proto věnovány stručnému přehledu názorových změn na homosexualitu, ke kterým došlo od konce 19. století v českých zemích.

Do 19. století bylo hodnocení homosexuálního chování převážně doménou církve. V souladu s tradičním euroamerickým pojetím byla na homosexualitě hodnocena pouze její sexuální stránka. Na tomto místě je důležité připomenout, že až do konce 19. století neexistovalo pojetí homosexuality jako identity. Stejnopohlavní vztahy (resp. sexuální chování) byly považovány za sexuální výstřelek a podle měřítek církve spadaly jako hřích do kategorie sodomie (Fafejta, 2004; Seidl, Wintz & Nozar 2012). Od druhé poloviny 19. století začal náboženské argumentům docházet dech. Ke slovu se dostala nově etablovaná odvětví medicíny - psychiatrie, sexuologie, psychoanalýza, která si nárokovala právo na vědecké vysvětlení společensky kontroverzních témat, tedy i homosexuality (Nye, 1999). Začaly se tak objevovat názory o homosexualitě jako o nemoci, kterou je nutno léčit, jako o třetím pohlaví nebo o vrozeném stavu. Přestože zůstala homosexualita stále trestnou, objevovaly se již v tomto období první snahy o společné sdružování a emancipaci⁶. Veškerý posun k názorové svobodě zhatil nástup nacistického režimu (Janošová 2000; Seidl, 2013).

Od roku 1941 začal na našem území platit německý trestní zákon, podle kterého spadala homosexualita pod morální delikty (Procházka & Graupner, nedat.). Homosexuálové byli systematicky vyhlazováni, podrobováni kastraci, lékařským experimentům, v koncentračních táborech platili homosexuálové za méněcenné vězně⁷ (Seidl, 2013). S koncem 2. světové války a vydáním dekretů prezidenta republiky v roce 1945 skončila také platnost německého zákona (Procházka & Graupner, nedat.). Homosexuální menšina na českém území utrpěla značné ztráty nejen v číslech, ale i v motivaci k pokračování v meziválečné emancipaci, což bylo podle Seidla et al. (2012) způsobeno hned několika faktory. Malé množství přeživších zastánců emancipace, změna priorit po období bezpráví a přenesení pozornosti státu k potrestání nacistických zločinů – to vše se podílelo na tom, že byla legalizaci homosexuality věnována snížená pozornost

⁶ Setkávání stejnopohlavních párů bylo omezeno na kontakty v parcích, kavárnách, barech nebo klubech, které často fungovaly s vědomím policie. Ta proti těmto podnikům veskrze nic nenamítala, naopak vítala přehled o homosexuální scéně (Seidl, 2013).

⁷ Seidl (2013) na základě svého průzkumu historických pramenů předpokládá, že situace českých homosexuálů byla jiná, než těch německého původu. Zájem německých bezpečnostních složek o homosexuály se projevoval především v případě, že projevovali politické ambice. V dalších případech byl jejich kontakt s nimi spíše otázkou náhody.

a očekávání homosexuální menšiny se obrátila k lepším zítřkům, které slibovala nově vznikající republika.

Nástupem komunistické moci a následným vydáním trestního zákona v roce 1950 k odvrácení trestnosti homosexuality přes veškerá očekávání nedošlo. Československo přijalo původní návrh z roku 1937, obohacený o několik změn a trestnost homosexuality se tak pouze „přesunula“ z § 129 na § 241 (Procházka & Graupner, nedat.; Seidl et al., 2012; Schindler, 2013). Důvodem nebylo ani tak nepřátelství státu k homosexuálům, jako spíše jeho snaha o potlačování svobody, individuality a různorodosti, představující hrozbu pro ideologii socialismu (Sokolová, 2012).

V roce 1961 nakonec došlo ke zrušení trestnosti tzv. jednoduché homosexuality, tedy stejnopohlavních vztahů mezi dospělými jedinci nad 18 let. Trestné zůstaly až do roku 1990 homosexuální styky s jedinci pod 18 let věku, za úplaty a chování budící veřejné pohoršení. I přes tento posun stát omezoval činnost organizací, snahy o veřejnou emancipaci a projevy afektů (Janošová, 2000). Homosexualita byla i nadále odmítána a účelem právních změn tak bylo spíše *převést některé činy ze systému kontroly státu, který disponuje donucovacím potenciálem do systému kontroly „společnosti“ ...která disponuje potenciálem „výchovným“* (Seidl et al., 2012, 284). Významnou roli ve změně zákona hráli čeští sexuologové⁸, argumentující neléčitelností homosexuality. Sexuologie byla díky své pozici výhradního odborníka na otázky sexuality přijímána i komunistickou mocí, a přestože nikdy nevybočila z heteronormativního rámce, tvořila svými aktivitami významný zdroj informací a socializace pro homosexuální jedince (Sokolová, 2012). V 70. a 80. letech vznikly v rámci sexuologických pracovišť v Brně a v Praze tzv. *socioterapeutické skupiny*. Jejich cílem nebylo léčení homosexuality *per se*, ale zaměření se na problémy, které plynou z jejího (ne)přijetí, především na zvyšování sociability (Seidl et al., 2012).

Postupné uvolňování režimu a strach z nákazy virem HIV, spojovaný v tehdejší době především s homosexuálními muži, způsobili, že se o tomto doposud tabuizovaném tématu začala zajímat média (Seidl et al., 2012; Sokolová, 2012) a homosexualita se začala dostávat do povědomí společnosti. Po revoluci roku 1989 započaly opětovné snahy o zrovnoprávnění (Beňová, listopad 2006). V 90. letech začaly vznikat hnutí a spolky pro podporu gayů a leseb (např. Gay Iniciativa, Svaz Lambda, Sdružení organizací homosexuálních občanů, STUD, Gay a lesbická liga). Jednotlivé spolky postupně zanikaly a přetvářely se, ale jejich společné snahy vyvrcholily v roce 2006 přijetím zákona o registrovaném partnerství, který

⁸ Významný podíl na dekriminálníci měli dle výpovědí sexuologů i samotných gayů a leseb Kurt Freund a Karel Nedoma.

zajišťuje homosexuálním párům možnost sdílet společnou domácnost a některá práva a výhody dříve umožněné pouze manželům (Janošová, 2000; Seidl et al. 2012). Jednou z posledních právních změn, týkajících se mimo jiné homosexuálních jedinců bylo přijetí zákona č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, neboli tzv. antidiskriminačního zákona (Wintr, 2013).

Česko bylo v minulosti legislativně vstřícnější vůči homosexualitě než některé z dnešního pohledu tolerantní státy, ale nebyla mu vždy dána příležitost tuto otevřenost navenek projevovat a rozvíjet (Sokolová, 2012). Změny postojů k homosexualitě, ke kterým na našem území po pádu komunismu došlo, jsou však v průzkumech veřejnosti patrné.

2.3 Prevalence

Podle výsledků Eurobarometru z roku 2015 (European Commission, 2015), který zjišťoval prevalenci diskriminace v Evropské unii, je více než 71 % jejich obyvatel přesvědčeno o rovnoprávnosti homosexuálních a heterosexuálních občanů. Pouhých 67 % si však myslí, že na homosexuálním vztahu není nic špatného a 61 % souhlasí s povolením svateb homosexuálům⁹. K zajímavému poklesu dochází při dotazování na vlastní okolí jedince. Zatímco celkem 75 % respondentů pocituje přítomnost homosexuála jako kolegy v práci pozitivně nebo neutrálně, pouhých 51 % se staví pozitivně k homosexuálnímu vztahu vlastního syna nebo dcery. I přes tyto rozdíly jsou však postoje k homosexualitě v rámci Evropské unie považovány za spíše uspokojivé. Česká republika je pravidelně zařazována mezi středně a více tolerantní země vůči společenským menšinám, především homosexuálům. Řadí se tak vedle států jako je Norsko, Německo, Švýcarsko, Švédsko nebo tradičně nejtolerantnější Nizozemsko. Stala se druhou postkomunistickou zemí, která ratifikovala registrované partnerství (první bylo Slovinsko v roce 2005), a pomyslně se tak vzdálila dalším zemím bývalého východního bloku, ve kterých jsou do dnešních let patrná homonegativní přesvědčení (Evans & Toth, 2008; Guay, 2011; Štulhofer & Rimac, 2009).

Podle srovnání několika průzkumů názorů veřejnosti mezi lety 1993-2008 klesá v souladu s evropským trendem liberalizace v České republice postupně pojetí homosexuality jako nemoci a současně s tím roste její chápání jako neškodné odchylky nebo

⁹ Vzhledem k podobnosti výroků a relativní odlišnosti v jejich posouzení se jako zajímavé jeví jejich srovnání s ohledem na Doeblervův (2015) argument, podle kterého lidé ve svém hodnocení homosexuality rozlišují mezi postoji k praktikované homosexualitě (zde jako homosexuální vztah nebo svatba) a k homosexuálům jako takovým (zde jako rovnoprávnost sexualit).

přirozeného jevu (Weiss & Zvěřina, 2009). I přes tyto příznivé zprávy rostou procenta souhlasu veřejnosti s některými právy homosexuálů od roku 2009 spíše pozvolna. Registrované partnerství, které u nás bylo přijato již v roce 2006, podporovalo podle Centra pro výzkum veřejného mínění (dále jen CVVM) k červnu roku 2015 téměř 74 % dotazované populace, avšak své ano pro sňatky stejnopohlavních párů vyslovalo pouze 49 %. Nad padesátiprocentní hranici se ani tentokrát nedostal souhlas s adopcí dětí z institucionální péče, přestože pro adopci dětí partnera/partnerky, na jejichž výchově se již jedinec v rámci vztahů podílí, se vyslovalo kladně plných 59 % (Čadová, 2015). Přestože se tato čísla mohou zdát pozitivní, upozorňuje Guay (2011), že od roku 1994 do 2008 došlo k celkovému poklesu akceptace homosexuality Čechy, hlavně pro hodnocení sexuálních aktivit. Tím se Česká republika zařadila mezi 4 další státy, u kterých je možné sledovat toto zhoršení (patří sem také Kypr, Rusko a Lotyšsko). Guay se ptá, zda není zvyšující se tolerance Čechů pouze zdánlivá a nejedná se spíše o specifický odraz národní povahy, charakterizované apatií a individualistickou orientací, podpořený absencí státního vzoru a neefektivností účelných opatření.

2.4 Faktory ovlivňující postoje k homosexualitě

Vaculík a Červenková (2007) uvádějí, že jednou z charakteristik výzkumů postojů k homosexualitě v České republice je jejich orientace na mapování, spíše než na zjišťování vlivů, které za jejich formováním stojí. Důležitou součástí pochopení převažujících názorů společnosti není přitom jejich vyčíslení, ale pochopení hnacího motoru. Aby mohla být analýza současné situace úplná, je nutné znovu připomenou, že postoje nejsou ovlivňovány pouze jedincem (věk, pohlaví, osobnostní charakteristiky aj.), ale také jeho vzájemnou interakcí s širším společenským a kulturním prostředím (společenské instituce, ekonomické a politické podmínky aj.). Obě kategorie se spolupodílejí na tvorbě, formování, změnách a zániku postojů. Míra spoluúčasti, přisouzená jednotlivým odvětvím, se mění hlavně v závislosti na vědním poli, ze kterého informace pocházejí.

Nejčastějšími determinantami postojů jsou ve výzkumech pohlaví a věk. S ohledem na tyto kategorie, jsou homosexuálové častěji pozitivně přijímáni spíše ženami (Čadová, 2015; Henshaw, 2014; Mitchell & Dezarn, 2014), a to jak gay muži tak lesbické ženy. Muži naproti tomu častěji přijímají pozitivně lesbické ženy než gaye (Herek, 2000c; European Commission, 2015). Z hlediska věku jsou vůči homosexualitě pozitivněji naladěni především

mladí lidé. Podle CVVM jde s ohledem na české prostředí hlavně o lidi do 29 let¹⁰ (Čadová, 2015).

Dalším důležitým parametrem je vzdělání. Odborníci mají za to, že existuje negativní korelace mezi výškou vzděláním a mírou sexuálních předsudků (např. Mitchell & Dezarn, 2014; Shackelford & Besser, 2007). Ohlander et al. (2005) argumentují, že významný vliv, který vzdělání na postoje má, není pouze výsledkem materiálního zajištění, ale spíše souborným působením vzdělání na celkové zvýšení podpory občanských práv druhých lidí a tzv. kognitivní kultivaci¹¹ (*cognitive sophistication*) jedince.

Postoje mohou být ovlivněny pozitivním i negativním směrem také na základě osobních vztahů a zkušeností s homosexuály. Vaculík a Červenková (2007) uvádějí, že pozitivní postoje jsou ovlivněny mimo jiné pozitivními zkušenostmi s homosexuály a užitím homosexuálů jako relevantních zdrojů informací o homosexualitě. Tématem meziskupinových vztahů mezi heterosexuály a homosexuály se zabývala řada výzkumů, z nichž většina došla k podobnému výsledku. Pozitivní zkušenosti heterosexuálů s homosexuály, jako vztahu jedné skupiny (in-group) s jinou skupinou (out-group), vedou k větší toleranci homosexuální orientace, pozitivnějším postojům vůči gayům i lesbám a snížení diskriminace a stereotypizace (viz. Allport, 1989). Nemusí se přitom jednat pouze o přátele (Čadová, 2015; Herek, 1996), ale také zprostředkovaný kontakt s úplnými cizinci, a to jako u dospělých, tak u adolescentů (Graham, Frame & Kenworthy, 2014; Collier, Bos & Sandfort, 2012; Lytle & Levy, 2015). Právě tato a podobná zjištění, jejichž účinnost je potvrzována stále dalšími studii, by měla být aplikována v praxi, při snaze působit na změnu postojů na individuální úrovni. I kontakt s homosexuálními jedinci však může skončit nezdarem a může tak přispět k tvorbě postojů negativních. Podle Vaculíka a Červenkové (2007) se v případě heterosexuálních mužů jedná především o obavy ze zneužití homosexuálním mužem nebo zabarvením na základě dřívějších negativních zkušeností. Buck, Plant, Ratcliff, Zielaskowski a Boerner (2013) uvádějí, že někteří heterosexuální jedinci mají navíc tendenci vyhýbat se gay mužům a lesbickým ženám, nebo se k nim chovat nepřátelsky ze strachu, že budou chybně identifikovány jako členové jejich *stigmatizované* „skupiny“, a to bez ohledu na to, zda jsou nositeli sexuálních předsudků nebo nikoliv.

¹⁰ Specifická však může být situace u adolescentů. Například Horn (2006) na základě výzkumu žáků jedné základní školy zjistil, že děti mezi 14-16 lety vykazují více sexuálních předsudků než mladí lidé mezi 16-18 a 19-26 lety. Sám autor však upozorňuje, že z důvodu toho, že byl výzkum proveden v rámci jedné školy, mohou výsledky sloužit pouze orientačně a není tak možné na jejich základě generalizovat.

¹¹ Míra kognitivní kultivace byla zjišťována na základě kvality slovní zásoby jedince. Oba měřené faktory měli nezávisle na sobě vliv na zjišťované postoje, společně vliv potencovali.

Hojně diskutovaným tématem je také otázka, do jaké míry ovlivňují postoje média. Schiappa, Gregg & Hewes (2005) se domnívají, že média působí na podobném principu jako výše popsaný meziskupinový kontakt, na základě čehož stanovil tzv. teorii para-sociálního kontaktu (*parasocial contact theory*). Ta předpokládá, že si člověk na základě sledování obrazovky vytvoří vztahy k hraným postavám a představy o jejich povaze, které jsou podobné skutečnému životu, a tím může dojít k podobnému ovlivnění, jako v případě reálného meziskupinového (homosexuál x heterosexuál) kontaktu. Efekt médií není jednotný, různá média působí různě a záleží také na typu přijímaného obsahu. Postoje mohou být médii ovlivňovány pozitivním i negativním směrem (Calzo & Ward, 2009).

Dalším významným aspektem kultury, který ovlivňuje postoje je náboženství. Ze souhrnných průzkumů jednotlivých států vyplývá, že sekulární země a země, ve kterých dochází ke snižování náboženské víry, jsou tolerantnější vůči homosexualitě¹². Ingelhart a Welzer (2005) však upozorňují, že i v zemích, kde není vidět přímý vliv náboženství na společnost, může působit jeho odkaz, který společenské instituce v minulosti formoval¹³. Van den Akken, van der Ploeg a Scheepers (2012) s tímto názorem nesouhlasí. Tvrdí, že náboženská tradice význam nemá a důležitá je především skutečná religiozita obyvatelstva.

Tradiční náboženská přesvědčení, charakteristická vírou v jednoho boha, rozlišují mezi homosexuálními aktivitami a homosexuály jako lidmi – bližními. S ohledem na výzkumy zemí s převážně křesťanskou tradicí se z tohoto hlediska negativní postoje věřících týkají především aktivit, mnohem méně pak gay mužů a žen jako takových (Ford, Brignall, Van Valey & Macaluso, 2009; Doeblér, 2015). Herek (1987) se domnívá, že vliv náboženství má co dočinění také s náboženskou motivací jedince, kterou vymezil Allport. Jedincům s **intrinsicou motivací** poskytuje náboženství vzor, skrze který chápou veškerý život, jedná se o tzv. žité náboženství. Jedinci s **extrinsicou motivací** mají instrumentální přístup k náboženství, konformují ke společenským konvencím, jedná se o tzv. praktikované

¹² Za nejméně tolerantní země jsou považovány země s muslimskou a konfuciánskou kulturou (Adamczyk & Cheng, 2015). Podle Doeblera (2015) jsou nejméně tolerantní náboženství fundamentalistická, která uznávají existenci pouze jednoho správného náboženství. Sniženou toleranci náboženských fundamentalistů k homosexualitě potvrzuje také Shackelfort a Besser (2007).

¹³ Vedle historického odkazu a náboženství však na postoje vůči homosexualitě působí také politický diskurz dané země a někdy také souhra těchto faktorů. Doeblér (2015) dospěl k závěru, že náboženství je spojeno s negativními předsudky vůči gay mužům a ženám převážně v západní Evropě, ve východní Evropě se jedná spíše o fenomén sekulární. Andersen a Fetner (2008) jeho závěry potvrzují. Na základě průzkumu postojů v 35 demokratických státech zjistili, že post-komunistické země skutečně vykazují negativnější postoje k homosexualitě. Negativní postoje posiluje také společné směřování náboženství a politických norem, především heteronormativních opatření, jaké je vidět například v mnoha afrických zemích (Adamczyk & Pitt, 2009).

náboženství. Herek ve svém výzkumu zjistil, že pokud náboženství hlásá toleranci (záleží k jaké skupině), jsou intrinzičtí věřící více tolerantní než extrinzičtí, nejde tak podle něj o vliv náboženské orientace jako spíše náboženského konzervatismu.

Největší tolerance homosexuality je zjištěna v zemích, kde jsou povoleny svatby stejnopohlavních párů nebo alespoň státem uznávané formy partnerství, opět je tolerance v těchto případech o něco větší v sekulárních státech (van den Akker et al., 2012). Není jisté, zda právo pozitivně ovlivňuje společnost nebo je odrazem její tolerance. Ať tak nebo tak, závisí přijetí homo-pozitivních zákonů do významné míry také na přesvědčení rozhodujících politických postav o správnosti a vhodném načasování jejich přijetí (Hooghe & Meeusen, 2013).

Na úrovni státu postoje k homosexualitě ovlivňuje tzv. negativní efekt modernizace. Ten říká, že čím vyšší je míra urbanizace a ekonomického vývoje země, tím menší množství jejich obyvatel je nositeli sexuálních přesudků (Adamczyk & Pitt, 2009; Štulhofer & Rimac, 2009; van den Akker et al. 2012). Naopak, ekonomická nerovnost způsobuje snižování sociální nedůvěry a tím zvyšuje společenskou intoleranci k menšinám obecně (Uslaner, 2002). Andersen a Fetner (2002) doplňují tyto poznatky poznámkou, že ekonomický vývoj sice může ovlivňovat postoje pozitivním směrem, ovšem pouze pro profitující jedince ze středních tříd. Radikálnější názor zastává Henshaw (2014), který tvrdí, že ekonomická modernizace jako taková žádný efekt nemá, ale jde spíše o druh zaměstnání. Jako nejtolerantnější vidí zaměstnance v postindustriálních typech pracovních pozic.

Někteří autoři se zabývali aktuální otázkou tzv. post-moderního efektu, respektive vlivu imigrace na formování postojů. Štulhofer a Rimac (2009) tvrdí, že čím častěji k imigraci dochází, tím se zvětšuje míra tzv. sociální distance mezi jednotlivými sociálními skupinami. Fitzgerald, Winstone a Prestage (2014) zjišťovali, do jaké míry jsou postoje a hodnoty ovlivňovány akulturací u migrantů z východní do západní Evropy a dospěli k závěru, že migranti se stávají tolerantnějšími než obyvatelé východní Evropy, kteří ve své zemi zůstali, ale vyšší míra tolerance se u nich začala projevovat až po 20 letech pobytu.

3. Incidenty z nenávisti

3.1 Vymezení užívaných pojmů a definic

Přestože je problematika incidentů z nenávisti v posledních letech věnována velká pozornost ze strany laické veřejnosti i odborníků po celém světě, zůstává otázka jejího jasného teoretického a praktického vymezení stále nezodpovězena. O převažujícím tápání při snaze prozkoumat tento fenomén svědčí už sama nejasnost, respektive mnohočetnost termínů, vyjadřujících jeho podstatu, ba dokonce nejistota ohledně samé podstaty.

Jak správně označit nepřátelské jednání zaměřené vůči osobě, která je členem minoritní skupiny tak, aby pojem vystihl základní princip tohoto činu, vyjádřený motivem pachatele? V angloamerické literatuře se střetává několik hlavních pojmů – **hate crimes**, **hate incidents**, **bias-motivated crime**, **bias-motivated incidents**. Slovo **hate** označuje v češtině *nenávist*, zatímco **bias** je *předsudek*. Tímto rozlišením reagují někteří autoři na argument, že užití nenávisti jako výhradní motivace pro tyto aktivity je nedostačující (nenávist tvoří pouze malou část těchto útoků) a navíc neodpovídá současnému vývoji poznatků, které ukazují na významný, ne-li převažující vliv předsudků, případně dalších motivů¹⁴ (Chakraborti, 2010; Mason, 2005; Mellors, 2009). Nejasnost označení neulehčuje ani skutečnost, že pojmy *hate crimes/incidents* a *bias-motivated crimes/incidents* jsou používány zaměnitelně (James & Simmonds, 2013).

Podobný problém nastává při snaze o přeložení termínu do češtiny. Je možné setkat se s termíny **zločiny/trestné činy z nenávisti**, **incidenty z nenávisti**, **násilí z nenávisti** nebo **útoky z nenávisti** (Bohdálek, 2010). Odlišnosti v chápání těchto pojmů je možné zaznamenat v rámci právní vědy, kriminologie a jiných vědních oborů, v nevládní sféře, ve státních i mezinárodních dokumentech nebo v právních normách (Mareš, 2011). Každý z těchto anglických termínů i jejich českých ekvivalentů přitom nahlíží na problematiku incidentů z nenávisti trochu jinak a vyžaduje také odlišné definice.

¹⁴ Navíc je podle posledních výzkumů jisté, že ani nenávist ani předsudky nemohou objasnit sto procent případů podobných útoků. Například Garland & Hodkinson (2014) upozorňují na to, že nenávist bývá patrná především u vysoce profilovaných případů, čímž ustupují do pozadí případy z každodenního života. Lepší je podle nich, soustředit se na význam odlišnosti nebo zranitelnosti napadeného jedince nebo skupiny. Chakraborti & Garland (2012) souhlasí a dodávají, že část útoků může být vysvětlena také viděním oběti jako jednoduchého a dostupného cíle, z nudy nebo ze žárlivosti. Navíc podle nich nemusí být útočník veden předsudkem po celou dobu útoku a útok může být i výsledkem jiného spouštěče, například příležitosti. OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights a Jernow (2009) obecně doporučují, vyhnout se doslovnému chápání pojmů *nenávist* a *předsudek*, a chápat tyto incidenty především ve smyslu jejich negativního zaměření vůči zmíněným chráněným charakteristikám obětí.

Jednu z mezinárodně uznávaných definic zločinů/trestných činů z nenávisti nabízí Kancelář pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), která patří pod Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE) a podporuje legislativu a zajištění spolupráce s neziskovými organizacemi na poli ochrany lidských práv v zemích OSCE (Otáhalová, nedat.): „*Zločiny z nenávisti jsou trestné činy spáchané s předsudečným motivem. Je to právě tento motiv, který činí zločiny z nenávisti odlišnými od jiných zločinů. U zločinů z nenávisti se nejedná o jedno konkrétní provinění. Může se jednat o činy zastrašování, výhrůžek, ničení majetku, napadení, vraždy nebo jiných trestných provinění* (OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights & Jernow, 2009, 16).“

Podle výše uvedené definice jsou pro určení zločinů z nenávisti důležité dva faktory, a to že spáchaný čin je trestný a vedený předsudečným motivem. Oběti jsou pachatelem vybrány na základě chráněných charakteristik, které jsou sdíleny určitou skupinou, jako je rasa, jazyk, náboženství, etnicita, národnost nebo jiné podobné společné charakteristiky (ibidem). Podmínky trestnosti provedeného činu a chráněných charakteristik se mohou v aplikaci na české prostředí jevit jako problematické, a to především z důvodu jejich nedostatečného zakotvení v zákoně. Právě z tohoto důvodu a pro potřeby praxe navrhuje Bohdálék (2010, 21) alternativní název **násilí z nenávisti**, pod kterým si představuje „...*násilí vůči osobám z důvodu jejich skutečné nebo domnělé rasy, příslušnosti k etnické skupině, národnosti, politického přesvědčení, vyznání, sexuální orientace, pohlaví, věku, zdravotního stavu nebo příslušnosti k jiné sociální skupině*“. Tento pojem se jeví jako nadřazený trestným činům z nenávisti. Jeho součástí jsou také provedené útoky, které nenaplňují skutkovou podstatu trestných činů a očekávání útoků ze strany potenciální oběti.

Termín **incidenty z nenávisti/ incidenty motivované předsudkem** se používá hlavně v anglicky mluvících zemích. Některé organizace, zabývající se pomocí obětem takového jednání do definic zahrnují také jednání, gesta, výhrůžky, pokřikování na ulici nebo hanlivá označení (LGBT Foundation, nedat.; The Rainbow Project; nedat), v některých případech i šikanu (University of Wisconsin, the Office of the Dean of Students, nedat.). Jak je vidět, ani v definici incidentů z nenávisti nejsou autoři jednotní. Někteří je používají jako zastřešení pro všechny nenávistné nebo předsudečné aktivity, jiní jako označení pouze pro ty činy, které nedosahují skutkové podstaty trestného činu (Durham County Council, nedat.; University of Wisconsin, the Office of the Dean of Students, nedat.). Jaké typy incidentů budou v jednotlivých definicích obsaženy, závisí i na právním systému konkrétní země.

V odborné literatuře se v posledních letech navíc objevuje také termín **mikroagrese**. Jedná se o úmyslné i neúmyslné strohé a všední a subtilní formy verbální a behaviorální

diskriminace a ponižování, vyjadřující nepřátelské, ponižující a jiné negativní projevy a snižování důstojnosti jedince ze znevýhodňované skupiny. Může se jednat například o vyprávění heterosexuálních vtipů před homosexuálním publikem. V mnoha případech se jedná i o chování, které je původně zamýšleno jako kompliment, ačkoli končí urážkou příjemce zprávy. Použití mikroagrese si člověk nemusí uvědomit, a pokud ano, nemusí si být nutně vědom účinku, který to na druhého člověka může mít (Nadal, 2008, in Nadal et al., 2011; Sue, 2010; ibidem).

I přes četné důkazy o závažnosti nenávistí motivovaných incidentů (např. Mason, 2005; Garland & Hodkinson, 2014; Williams & Tregidga, 2014; Willis, 2008) jsou někteří odborníci i zástupci laické veřejnosti přesvědčeni o neúčinnosti jejich vyčlenění a nespravedlivém užívání přitěžujících okolností v porovnání s ostatními trestnými činy (Mareš, 2011). Chakraborti (2010) však upozorňuje, že přestat užívat tento koncept by vyvolalo možná ještě větší množství otázek, než se k němu pojí nyní. Mnoho autorů podle něj devaluje toto pojetí, aniž by k němu navrhlo vhodnou alternativu.

Vymezení konceptu trestných činů z nenávisti je velmi důležité, avšak i tento termín může být nadužíván nebo používán špatně. Je tedy důležité si shrnout, že ne všechny útoky vůči LGBT jsou tzv. *hate crimes* neboli trestné činy z nenávisti. Existují také útoky, které nedosahují skutkové podstaty trestného činu ani přestupku, nejsou diskriminací, vymezenou zákonem (v takovém případě se jedná o diskriminaci v širokém slova smyslu), ale jsou motivovány proti sexuální orientaci jedince. Takové útoky jsou někdy označovány jako *incidentsy z nenávisti*.

Pokud není přímo v textu blíže specifikováno, je v této práci termín *incidentsy z nenávisti* chápán jako zastřešující pro trestné činy z nenávisti, diskriminaci, *incidentsy*, které nejsou definovány antidiskriminačním zákonem (tj. i diskriminace v širokém slova smyslu) i *incidentsy*, které nedosahují skutkové podstaty trestných činů a přestupků, ale které jsou motivovány chráněnou charakteristikou (v tomto případě sexuální orientací).

Při zvažování kategorií útoků, které by měly být chápány jako *incidentsy z nenávisti*, není totiž důležité pouze zvážení jejich závažnosti a trestnosti pro pachatele z hlediska práva, ale především rozpoznání jejich dopadu na oběti a způsob, jakým si tuto zkušenost vysvětlují a jak se s ní vyrovnávají, a proto je důležité posoudit také individuální dopady zdánlivě nezávažných a často ignorovaných incidentů, které mohou být u různých jedinců různě závažné. S ohledem na tento argument je možné do skupiny incidentů z nenávisti, zaměřených proti jedinci nebo skupině, zařadit vraždy, znásilnění, napadení a další druhy fyzického násilí, obtěžování, šikanování, poškozování majetku, graffiti, znesvěcování hrobů,

vandalismus na posvátných místech, terorismus, verbální násilí, pokřiky a urážlivá oslovení na ulici, nepřátelská komunikace přes elektronickou poštu a internet, diskriminaci (i v širším slova smyslu, okradení a další (Durham County Council, nedat.; The Rainbow Project; nedat.; LGBT Foundation, nedat.; University of Wisconsin, the Office of the Dean of Students, nedat.).

Závažnější napadení jsou právně ošetřena v rámci trestných činů, přestupků a dalších zákonů, vymezených konkrétním státem. V méně závažných případech, které nesplňují skutkovou podstatu trestných činů nebo případech, které nejsou explicitně definovány zákonem, je pak možné prostřednictvím vhodně vybraných preventivních a intervenčních opatření alespoň zabránit nebo zmírnit vznik a rozvinutí negativních následků.

3.2 Incidenty z nenávisti jako zvláštní forma agrese

Incidenty z nenávisti vykazují řadu specifických charakteristik, které je činí ve společnosti viditelnými a odlišitelnými od jiných útoků proti osobě nebo majetku, a proto je nutné upozornit na jejich nesprávnost. Z dosavadním výzkumů vyplývá několik kategorií, ve kterých se incidenty z nenávisti od jiných trestných činů a útoků, které nejsou vedeny předsudky a nenávistí, liší:

- z hlediska práva nepopisuje kategorie „hate crimes“ legální definici, ale koncept. Na rozdíl od jiných trestných činů nezrcadlí konkrétní útok, ale má své podstaty zastřešovat více druhů útoků – fyzické a verbální útoky, poškození majetku a jiné (OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights & Jernow, 2009).
- oběť je napadána z důvodu příslušnosti k marginalizované skupině. Lieberman (2010) v souvislosti s tím argumentuje, že v naprosté většině případů, pokud by nebylo osobnostních charakteristik oběti, ke zločinu by s největší pravděpodobností nedošlo. Útoky jsou přitom mířeny přímo na identitu jedince a na charakteristiky, které nemůže libovolně měnit. Oběti jsou přitom zaměnitelné – je útočeno na jejich symbolický status, tedy z důvodu toho, *co* reprezentují (Craig, 2002; OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights & Jernow, 2009).
- oběti incidentů z nenávisti prožívají závažnější psychologické a emocionální poškození, což se může negativně odrazit v jejich sebepojetí, pocitech zranitelnosti nebo zhoršení mezilidských vztahů (Craig, 2002; Province of Ontario, Ministry of Attorney General, 2005).

- dopady incidentů nejsou omezeny na oběti. Zprostředkovaně se týkají také napadené skupiny a jiných zranitelných skupin. Tyto incidenty mají za cíl poslat „zprávu“ všem, kterých se útok týká. Následkem tohoto zastrašení dochází k pozměnění chování a ke změnám v běžných aktivitách jedince i skupiny tak, aby se vyhnuli případným dalším střetům (Craig, 2002; Lieberman, 2010).
- incidenty z nenávisti vedou k destabilizaci společnosti. Následkem jejich existence dochází k vzájemnému vymezování se mezi skupinami a komunitami (Province of Ontario, Ministry of Attorney General, 2005). Incidenty narušují společensky schvalovaný ideál rovnosti mezi všemi lidmi a jejich šanci na rovné uplatňování vlastního potenciálu (Craig, 2002). Levin & McDevitt (29. června 2009) komentují nutnost existence regulace těchto činů ve společnosti: „*Veškeré násilí a výhrůžky, které destabilizují sdílené vazby mezi občany a demokratickou společností, jsou hodny dodatečného potrestání...*“.

3.3 Právní ochrana obětí trestných činů z nenávisti v České republice

Koncepce trestný činů z nenávisti/ trestných činů s předsudečným motivem byl vytvořen ve Spojených státech amerických a postupně se začal uplatňovat také v dalších částech světa (Mareš, 2012). V České republice jsou tyto trestné činy upravovány mezinárodními, evropskými a vnitrostátními normami (Kalibová, 2012). Ochrana obětí před předsudky motivovaným jednáním je u nás vymezena na trestněprávní a občanskoprávní rovině.

Trestné činy z nenávisti¹⁵ jsou upravovány skutkovými podstatami v Zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník a stojí přitom na 3 základních pilířích (Kalibová, 2012; In-IUSTITIA, 2015; Mareš, 2012):

1. **Okolnost podmiňující trestnost činu**¹⁶ (předsudečná pohnutka je součástí základní skutkové podstaty trestného činu).
2. **Okolnost podmiňující výši trestné sazby**¹⁷ (předsudečná pohnutka je součástí kvalifikované skutkové podstaty), označované také jako **specifické zpřísnění trestu**.

¹⁵ Méně závažné přestupky mohou být řešeny jako přestupek proti občanskému soužití podle Zákona č. 200/1990 Sb. (In-IUSTITIA, 2015).

¹⁶ V základní skutkové podstatě se předsudečná motivace vyskytuje například u těchto trestných činů: § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci, § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.

¹⁷ Trest může být zvýšen, jestliže se předsudečná motivace prokáže u trestných činů jako je například § 140 vražda, § 145 těžké ublížení na zdraví, § 146 Ublížení na zdraví, § 171 Omezování osobní svobody, a další.

3. **Obecné zpřísnění trestu:** *Soud jako k přitěžující okolnosti přihlédne zejména k tomu, že pachatel spáchal trestný čin ze ziskuchtivosti, z pomsty, z národnostní, rasové, etnické, náboženské, třídní nebo jiné podobné nenávisti nebo z jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník § 42 písm. b)).*

V roce 2013 nabyl účinnosti zákon o obětech trestných činů. Ten se zabývá oběťmi incidentů z nenávisti ve smyslu tzv. **zranitelných obětí**. Jedná se o „*oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo trestného činu, který zahrnoval násilí či výhrůžku násilím, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy*“¹⁸ (Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů § 2 odst. 4 písm. d)).“ V tomto zákoně se již vyskytují charakteristiky jako je sexuální orientace, věk, zdravotní stav a další, ovšem jeho administrativní zpracování a praktické užití jsou rovněž problematické (In-IUSTITIA, 2015).

Ochranu před diskriminací z důvodu pohlaví, rasy, věku, zdravotního stavu, náboženství, sexuální orientace a pohlavní identifikace řeší zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (tzv. antidiskriminační zákon), který jako diskriminaci chápe *odlišné zacházení ve srovnatelných situacích bez rozumného odůvodnění* a rozlišuje dvě její formy – přímou a nepřímou. Za diskriminaci se považuje také obtěžování, pronásledování, pokyn nebo navádění k diskriminaci (Veřejný ochránce práv, nedat.), přičemž k diskriminaci musí dojít v rámci veřejného prostoru a nesmí se jednat o trestný čin (Pechová, 2009). Tento zákon má několik dalších omezení. Jedná se například o to, že je možné jej uplatnit pouze pro oblasti, na které se vztahuje a zároveň předpokládá dlouhodobější, opakovanou a systematickou diskriminaci, čímž notně zužuje možnosti jeho využití (Otáhalová, nedat.). Diskriminace v užším (právním) slova smyslu nezahrnuje některé jevy, jako je diskriminace v rodině, v církvi, nebo násilné a verbální útoky, které sami příslušníci sexuální menšiny zažívají a za diskriminaci ji považují¹⁹ (Pechová, 2009).

Z hlediska občanskoprávního je ochrana osob ukotvena v občanském zákoníku. Tato ochrana se vztahuje na přirozená práva jako osobnost, život, zdraví, důstojnost, život dle vlastního a svobodného rozhodnutí (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

¹⁸ Druhotnou újmou se rozumí tzv. sekundární viktimizace, která vzniká až po spáchání trestného činu, působením organizací a institucí, se kterými se oběť setkává (In-IUSTITIA, 2015).

¹⁹ V případě, že jsou do definice diskriminace zahrnuty násilných a verbálních útoků, diskriminace v rodině a v církvi, je možné hovořit o diskriminaci v širším slova smyslu (Pechová, 2009).

V souvislosti s výše zmíněnými zákony, které mají sloužit k potrestání trestných činů z nenávisti je ovšem nutné upozornit, že situace v České republice rozhodně není ideální pro všechny potenciální oběti. Podobně jako v mnoha jiných státech, i u nás jsou v rámci trestního práva explicitně chráněny pouze některé charakteristiky, a to rasa, národnost, etnický původ, náboženství, absence náboženské víry a politické přesvědčení. Další charakteristiky jako je sexuální orientace, genderová identita, zdravotní stav nebo sociální postavení jsou tak z výčtu buď zcela vynechány (v případě kvalifikované skutkové podstaty) a není tak vůbec možné za trestný čin proti nim uložit trest, nebo je možné je klasifikovat pouze pod „jinou skupinu“ (v případě obecné přitěžující okolnosti nebo v rámci základních skutkových podstat). Jako de facto *neviditelné* se tyto skupiny při domáhání se vlastních práv a bezpečí potýkají se značnými legislativními obtížemi²⁰ (In-IUSTITIA, 2015).

²⁰ Svou podporu nutnosti zákonného vymezení trestných činů z nenávisti vyjádřil ve své práci trefně Lieberman (2010): „zákon je tupý předmět – lepší je prevence, než aby se staly [útoky], ale pokud se stanou, díky zákonu může být vyslána jasná zpráva o tom, že to není v pořádku“.

4. Homosexuální oběti incidentů z nenávisti

Zjistit, kolik gay mužů a lesbických žen se ve svém životě stalo obětí nějakého typu incidentu z nenávisti, je velmi složité. Statistiky, pokoušející se o sběr těchto informací, narážejí na překážky, které z nich činí pouze méně či více přesné odhady reálné situace. Nízký výskyt těchto činů, naměřený na základě celostátních mapování v dané zemi, tak nemusí nutně znamenat jejich nepřítomnost. Některé země dodnes vůbec nepracují s konceptem trestných činů z nenávisti, natož pak incidentů z nenávisti, a tudíž v nich neprobíhá jejich formální monitoring. Jiné státy vymezují v zákonech jako přitěžující okolnost trestného činu pouze některé chráněné charakteristiky (například rasově motivované činy), které by měly sledovat a zaznamenávat, zatímco potrestání útoků na jiné chráněné charakteristiky (mezi nimi sexuální orientace) zůstává závislé na způsobu aplikace trestních zákonů na tyto podmínky. Takovým případem je i Česká republika.

Na druhou stranu i mezi zeměmi, ve kterých je koncept trestných činů z nenávisti již nějakou dobu právně ustanovený, existují velké rozdíly v jejich zaznamenávání, což mohou ovlivňovat i již zmíněné problémy s množstvím definic. Velmi problematické je pak také mapování incidentů, které nedosahují intenzity trestných činů. Jejich zaznamenávání a řešení často zůstává na bedrech státních a nestátních neziskových organizací, které ne vždy disponují prostředky pro tuto činnost. I přes překážky v těchto průzkumech je důležité, zorientovat se v odhadech jejich současného výskytu.

Na území Spojených Států činily podle průzkumu Federálního úřadu pro vyšetřování incidenty proti odlišné sexuální orientaci a náboženství druhou nejčastější kategorií nenávistných útoků hned za rasisticky motivovanými činy (Federal Bureau of Investigation, 2015).

Podle průzkumu „EU LGBT“ za rok 2012 zažilo za posledních 12 měsíců obtěžování nebo diskriminaci na základě své sexuální orientace v průměru přes 47 % obyvatel Evropské Unie, 26 % bylo v posledních 5 letech vyhrožováno násilím nebo byli fyzicky či sexuálně napadeni (European Union Agency for Fundamental Rights, 2013).

V České republice se podle průzkumu z roku 2009 s nějakou formou diskriminace setkalo až 56 % z celkového počtu 476 gay, lesbických a bisexuálních respondentů a obtěžování a diskriminaci kvůli sexuální orientaci byla vystavena až jedna třetina tehdejších středoškoláků (Pechová, 2009). Od března do prosince roku 2015 probíhal projekt s názvem „České školy pod lupou: národní výzkum o přítomnosti homofobie a transfobie

na školách“, který s podporu ILGA-Europe vedla Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD). V rámci tohoto šetření, kterého se účastnilo celkem 1314 respondentů ve věku mezi 14 a 23 lety, bylo zjištěno, že někteří LGBT jedinci jsou v rámci školy vystavováni více slovním narážkám, pomluvám a zesměšňování, než fyzickým útokům nebo poškozování věcí. Za původce podobných útoků proti LGBT mladistvým byly považováni asi 6 % - 8 % respondentů také učitelé (Burešová, 2016).

4.1 Znaky incidentů z nenávisti motivovaných sexuální orientací

Ani jednotliví aktéři, ani nenávistné incidenty nejsou nikdy stejné. Liší se například demografickými údaji a vztahem mezi pachatelem i obětí, závažností dopadů nebo místem útoků a dalšími faktory (Mason, 2005). Na základě dosavadních výzkumů je i přes tuto rozmanitost možné vymezit některé opakující se znaky.

Nefyzické útoky patří podle velkého množství výzkumů mezi nejčastější typy homofobních incidentů. Jedná se hlavně o verbální komentáře a urážky, vyhrožování násilím nebo obtěžování (Browne, Leela & Lim, 2011; Stotzer & Lau, 2013; Frazen, 2005). I napadení a závažnější fyzické útoky jsou velmi časté (Guadalupe-Diaz, 2013; Tiby, 2007; Cheng, Ickes & Kenworthy, 2013). Velké množství incidentů se odehrálo na veřejných místech, jako jsou bary, parky, ulice nebo školy (Browne et al., 2011; Herek, Cogan & Gillis, 2002; Williams & Tregidga, 2014). O místě útoku může rozhodovat také typ incidentu. Například Herek et al. (2002) zjistili, že útoky na majetek jsou prováděny nejčastěji přímo v místě bydliště oběti. V souvislosti s tímto poznatkem se dá říci, že ačkoli tvoří velké množství pachatelů jedinci pro oběť zcela neznámí, nejsou ani útoky ze strany blízkých přátel nebo náhodných známostí výjimkou (Browne et al., 2011; Herek et al., 2002; Mason, 2005; Tiby, 2007). Ne vždy se přitom musí jednat o jeden osamocený útok. Oběti mohou být viktimizovány opakovaně i několika různými útočníky (Williams & Tredidga, 2014). Útočník nebo útočníci bývají nejčastěji mladí muži (EU LGBT Survey, 2012; Herek et al., 2002; Tiby, 2007).

Zvýšená pravděpodobnost viktimizace je ovlivněna řadou charakteristik také na straně oběti. Prvním z důležitých faktorů je samotná sexuální orientace. Mnoho výzkumů, zabývajících se incidenty z nenávisti, zahrnuje do své analýzy činy proti homosexuálům, bisexuálům i transsexuálům, což může ve výsledcích vést ke značným zkreslením. Podle některých autorů by bylo daleko účinnější, měřit výskyt a dopady útoků na jednotlivé skupiny zvláště, protože od sebe kvalitativně i kvantitativně odlišují (Herek, Gillis & Cogan,

1999). Poměrně významné rozdíly je možné sledovat také mezi homosexuálními muži a ženami. Většina výzkumů totiž jasně ukazuje, že gay muži tvoří oproti lesbickým ženám častější oběti incidentů z nenávisti (např. Guadalupe-Diaz, 2013; Herek et al., 1999; Cheng et al., 2013; Mason, 2005; Tiby, 2007). Existuje také korelace mezi typem útoku a genderem oběti. Gay muži uvádějí častěji než lesbické ženy zkušenosti s házením objektů a různými typy násilných trestných činů a celkově útoků s větší intenzitou (Frazen, 2005; Pechová, 2009), zatímco ženy se setkávají spíše s nefyzickými formami útoků, například prostřednictvím telefonu nebo internetu (Stotzer & Lau, 2013; Tiby, 2007). Věk napadených se podle Masona (2005) pohybuje v případě homofobních útoků nejčastěji mezi 31-50 lety. Odlišné výsledky uvádí Herek et al. (2002). Podle nich jsou nejčastěji napadeni lidé mezi 20-35 lety. Tiby (2007) udává poměrně široké rozmezí mezi 10-30 lety. Mladší jedinci jsou podle Frazena (2005) spíše než starší vystaveni verbálním urážkám, výhrůžkám, házení objektů nebo bití. Další faktory, které mohou zvyšovat pravděpodobnost viktimizace jsou nižší ekonomický status oběti, nebo nižší vzdělání (Guadalupe-Diaz, 2013; Herek et al., 1999).

Odborníci se věnují také otázce, na základě čeho oběti usuzují na nenávistnou nebo předsudečnou motivaci²¹ u pachatele útoku. Herek et al. (2002) vymezili 6 kategorií, podle kterých oběti identifikují anti-homosexuální incidenty. Jedná se o *a) přímé komentáře a jiné jasné informace poskytnuté například policií, b) místo incidentu (například místo typické pro setkávání gayů), c) další kontextuální klíče, d) tušení oběti, e) pomstu bývalého partnera (převážně u žen), f) viktimizaci, související se sexuální nabídkou.*

Podle Meyera (2008) je hodnocení činu ovlivněné mnoha faktory, například rasou, genderem, sociální třídou a kombinací více chráněných charakteristik u jednoho jedince.

4.2 Neoznámení incidentů z nenávisti

Výše zmíněné výzkumy jsou často prováděny na základě kvantitativních a kvalitativních informací o lidech, kteří útoky proti své osobě nebo majetku oznámí formálním složkám, tj. útulkům, organizacím, bezpečnostním orgánům, zdravotním pracovníkům. Tato skupina tvoří pouze část z celkového počtu všech obětí incidentů z nenávisti. Někteří jedinci se totiž mohou z různých důvodů rozhodnout, že si zážitek nechají pro sebe, případně se o něj podělí

²¹ V souvislosti s tímto tématem upozorňuje Tiby (2007) na to, že tvrzení obětí nemohou být v případech činů, založených do značné míry na motivech útočníka jediným zdrojem informací. Pozornost při hodnocení trestných činů i dalších incidentů by měla být věnována také výpovědi pachatelů, případně dalších dostupných svědků.

pouze se svými přáteli a rodinou, neboli tzv. neformálními složkami (Guadalupe-Diaz, 2013). Většina výzkumů se při zjišťování faktorů, ovlivňujících oznámení incidentů, soustředí především na roli demografických údajů na straně oběti a hodnocení závažnosti činu. Co se týká genderu tak například Guadalupe-Diaz (2013), Dunbar (2006) a Mason (2005) zjistili, že gay muži oznámili útok na svou osobu mnohem častěji než lesbické ženy. K opačnému výsledku dospěl například Avdija a Giever (2012). Zdá se, že vedle genderu může mít význam pro oznámení také socio-ekonomický status oběti. Podle Guadalupe-Diaze (2013) oznámily ženy z nižších ekonomických tříd násilí méně než muži z nižší třídy. Avdija a Giever (2012) navíc došli k závěru, že se zvyšujícím se socio-ekonomickým statutem stoupá také pravděpodobnost oznámení útoků.

Jedním z nejdůležitějších faktorů, ovlivňujících oznámení, je hodnocení závažnosti útoku obětí (např. Herek et al., 2002). Skogan uvádí, že lidé spíše oznámí takové činy, ve kterých byl závažným způsobem poškozen jejich majetek, nebo došlo ke zranění. Culotta (2005) upozorňuje, že v důsledku toho, že je pozornost médií, veřejnosti a často i bezpečnostních složek věnována především prominentním případům, mohou být útoky s méně závažnými následky považovány za méněcenné „skutečným“ incidentům z nenávisti, a to i samotnými oběti. Například Magić (2014) se dotazoval přes 250 respondentů, jaké incidenty považují za závažné, a zjistil, že největší shoda panovala v kategoriích škoda na majetku, fyzické násilí a obtěžování, házení kamenů, kopání a sexuální obtěžování. Nejméně se respondenti shodovali v kategoriích sociální exkluze a strkání a popichování. Podle výsledků kvalitativního výzkumu Chakrabortiho a Hardyho (2015), který provedli se 44 respondenty, byly incidenty z nenávisti nejčastěji asociovány s násilnými činy. Pokud byli ale respondenti explicitně dotázáni na to, zda zažili slovní napadení, vybavila si většina i několik zážitků. Podle autorů dochází u obětí k **normalizaci**²² podobných zážitků.

Dalšími faktory²³, které mohou ovlivnit rozhodnutí oběti oznámit nebo neoznámit incident jsou: **a)** dřívější negativní zkušenost s policií, **b)** strach z veřejného „outingu“, **c)** neznalost zákonů o trestných činech z nenávisti, **d)** útok ze strany rodiny, blízkých a přátel, **e)** pocit, že negativa oznámení převáží přínosy, **f)** pocit, že s tím policie stejně nic neudělá, **g)** snaha

²² Normalizace incidentů z nenávisti v běžném životě gayů, leseb, bisexuálních a transsexuálních jedinců podle nich znamená, že se incidenty stávají běžnou součástí každodenního života těchto jedinců. Ti brali tyto zážitky jako něco, s čím prostě musejí žít.

²³ Posick (2014) se snažil nalézt odpověď na otázku, proč některé faktory vedou ke zvýšení pravděpodobnosti oznámení. Dospěl k závěru, že existuje korelace mezi pocíťovanou negativní emocionalitou oběti a pravděpodobností oznámení incidentu. Konkrétními mediátory vlivu podle něj byly emocionální úzkost (vztek, strach, šok) a intenzita emocionální reakce v následku viktimizace.

o vlastní vyřešení bez přítomnosti vnějších sil, **h**) stud z viktimizace a pocit, že si za to oběť může sama, **i**) strach z policie, **j**) nižší věk oběti (Herek et al., 2002; Chakraborti & Hardy, 2015; Magić, 2014; Skogan, 1984).

4.3 Následky incidentů z nenávisti

Velké množství doposud provedených výzkumů, týkajících se trestných činů z nenávisti (Herek, 1999; Willis, 2008), sexuálního stigmatu (Hatzenbuehler, 2009; Herek, 2007), hate speech (Leets, 2002) i homonegativní mikroagrese (Nadal et al., 2011; Wright & Wegner, 2012), poukazuje na negativní dopady diskriminace na psychické i fyzické fungování LGBT jedinců. Podle některých autorů je v LGBT menšině, oproti heterosexuální populaci, patrná zvýšená prevalence duševních, fyzických poruch a přidružených obtíží (Duncan & Hatzenbuehler, 2014; Meyer, 2003).

V odborné literatuře se objevuje snaha o objasnění těchto rozdílů. Meyer (1995, 2003) navrhl využít k tomuto účelu **teorii minoritního stresu**, podle které jsou LGBT jedinci vystaveni nejen obecným stresorům, jimž čelí i členové zvýhodněných sociálních skupin, ale také unikátním stresorům, které vyplývají z jejich minoritního statusu, a které může jedinec prožívat dokonce celý život (Hatzenbuehler, 2009; Meyer, 2015). Jedná se například o stres z coming-outu, z přidružených problémů v rodinných a partnerských vztazích, konflikty mezi projevováním vyjádřením sexuální identity a společenskými požadavky (Iwasaki & Ristock, 2007).

Podle Meyera (2015) existují stresory *distální* a *proximální*. K distálním stresorům patří především situace a zkušenosti, stojící mimo osobu. Jedná se o vnější faktory jako je sociální odmítnutí, diskriminace, homofobní násilí a další. Proximální stresory se utváří nejčastěji v souvislosti s působením distálních stresorů. Jsou to například očekávání diskriminace, internalizaci homofobie nebo skrývání vlastní sexuální orientace. Prožité zážitky mohou ovlivnit nejen psychické a fyzické zdraví jedince, ale také jeho chování, vztah k sobě, k druhým lidem a ke světu.

Duševní zdraví. V roce 1999 provedli Herek et al. s pomocí dotazníku výzkum 2259 leseb, gayů a bisexuálů, na základě kterého zjistil, že až jedna osmina žen a jedna šestina mužů zažila v posledních pěti letech trestný čin, založený na sexuálních předsudcích. Nejčastějšími následky byly pro tyto oběti symptomy deprese, úzkosti a posttraumatického stresu. Od té doby byla uskutečněna řada dalších výzkumů efektu trestných činů i incidentů z nenávisti, které vykazují veskrze podobné výsledky. Oběti často

uváděly zvýšené psychické i emocionální napětí, pocity zlosti, a strachu (Willis, 2008; Goodwin, 2014; Craig, 2002), v některých případech také suicidální myšlenky a pokusy. Zkušenosti s trestnými činy z nenávisti i s heterosexistickým útlakem mohou být prediktorem posttraumatických symptomů, především pokud je brán v potaz kumulativní efekt negativních zkušeností (Goodwin, 2014).

Behaviorální změny. Následkem negativních zkušeností nedochází u sexuálních minorit pouze ke změnám v duševním zdraví, ale také ke změnám behaviorálním, které zahrnují například provozování riskantních aktivit, jako je užívání návykových látek (Bandermann & Szymanski, 2014) nebo sexuální rizikové chování (Shilo & Mor, 2014). Někteří lidé se po podobných zážitcích rozhodnou, vyhýbat se rizikovým místům a situacím, ve kterých by mohlo dojít k napadení, čímž se snaží ochránit vlastní bezpečí (Browne et al., 2011). Podobné strategie souvisejí často se studem a nedůvěrou ve druhé lidi (Goodwin, 2014), které některé oběti po útocích pociťují, a mohou dále podpořit pocity osamělosti a izolovanosti jedince (D'Augelli & Grossman, 2001, in D'haese, van Houtte & Dewaele, 2015), jehož osobní, sociální i pracovní vztahy jsou už tak následkem prožitku problematické. Goodwin (2014) ve svém výzkumu také zjistil, že LGB muži a ženy, kteří zažili homofobně motivované útoky, považovali svou sexuální orientaci za přispívající ke svým problémům a mnohdy se ji proto rozhodli raději skrývat nebo se omezit ve vztazích s druhými lidmi a o své sexuální orientaci jim neříkat (Herek et al., 1999; Perry & Bell, 2015).

Vztah k sobě a ke světu. Mnoho obětí nenávistí motivovaných incidentů prožívalo období, ve kterém pociťovali zvýšené existenciální uvědomění sebe, svého těla a vlastní zranitelnosti, uvědomění druhých i okolního prostředí. Vedle převážně negativních dopadů jako jsou narušení prožívání intimity, snížení self-esteem, pocity bezcennosti a beznaděje, se někteří snažili naleznout také pozitivní význam v utrpení, které prožívali a smysl toho, co se jim stalo, lépe porozumět, pomoci a podporovat další lidi (Willis, 2008). Následkem internalizace sexuálních předsudků společnosti může u některých gay mužů a lesbických žen dojít ke vzniku *internalizované homofobie* (Goodwin, 2014), který může zapříčinit menší ochotu k odhalování své sexuální orientace, vyhýbání se dalším jedincům s menšinovou orientací a nespokojenost se stejnopohlavními sexuálními aktivitami (Newcomb & Mustanski, 2010, in Goodwin, 2014). U některých napadených došlo zároveň ke změnám ve vnímání okolního světa, které bylo provázáno sníženou vírou v druhé lidi a dobro světa (Herek et al., 1999).

4.3.1 Faktory ovlivňující dopady incidentů z nenávisti na člověka

Konečný dopad incidentu na člověka je ovlivněn více, často vzájemně působícími, faktory. Může se jednat o závažnost prožitého činu, demografické údaje oběti, neochotu policie zaznamenávat nahlášené útoky jako trestné činy/incidenty z nenávisti, faktory na straně oběti i pachatele. Williams a Tregidga (2014) v souvislosti s tím upozorňují, že při posuzování je vždy nutné zvažovat všechny okolnosti činu a ne jen samotný útok.

Někteří autoři se zabývali otázkou vztahu závažnosti nenávistných incidentů/ projevů heterosexismu a jejich efektu na oběť. Rose a Mechanic (2002) na základě výzkumu s 290 LGB jedinci zjistili, že symptomy posttraumatického stresu se nejčastěji objevují u obětí sexuálních útoků a mají u nich také dlouhotrvající efekt. Také D'Augelli a Grossman (2001, in D'haese et al., 2015) uvádějí významnější negativní dopady u fyzicky, než u verbálně napadených jedinců. To ovšem neznamená, že by verbální útoky nezanechávaly na svých obětech následky. Leets (2002) na vzorku 120 vysokoškolských studentů zjišťovala, jaký vliv na ně mají prožité verbální útoky. Přestože mnozí z nich neuváděli žádné dlouhodobější změny, objevily se u některých krátkodobé změny v emocionálním prožívání, změny v postojích i chování. Verbální agrese může dále souviset také se sníženým self-esteem (Huebner, Rebhook & Kegeles, 2004, in D'haese et al., 2015) nebo zvýšenými pocity nejistoty a zranitelnosti (Garnets, Herek & Levy, 1990). Leets (2002) došla ve svém výzkumu k závěru, že verbální útoky se svým efektem formálně podobají jiným útokům jako je napadení nebo znásilnění, ale mohou mít jinou (menší) intenzitu. Garnets et al. (1990) upozorňují, že negativní dopady verbální agrese z nenávistných nebo předsudečných motivů jsou pochopitelné především v tom smyslu, že obětem připomínají jejich okrajovou pozici ve většinové společnosti.

Stejně jako dospělí, také dospívající LGBT zažívají větší psychické obtíže než jejich heterosexuální vrstevníci (Shilo & Mor, 2014), a to především ve školách i ve vrstevnických skupinách. Herek et al. (1999) došli na základě dotazníkového šetření, kterého se účastnilo 2259 LGB respondentů, k závěru, že dotazovaní, kteří zažili trestný čin motivovaný nenávistí před dosažením věku 16 let, vykazovali větší psychickou tíseň než jedinci, kteří je zažili nedávno v dospělosti nebo vůbec²⁴. Adolescentní LGBT mají podle některých výzkumů častěji suicidální představy i pokusy a častěji se u nich objevuje užívání návykových látek, především v susedstvích s vyšší mírou výskytu nenávistí motivovaných

²⁴ Celkové hodnocení odpovědí zároveň ukázalo, že oběti nedávných trestných činů z nenávisti zažívali větší psychické obtíže než oběti jiných než nenávistných trestných činů nebo oběti nenávistných trestných činů, které se staly před více než 5 lety (Herek et al., 1999).

útoků (Duncan & Hatzenbuehler, 2014; Hatzenbuehler & Johnson, 2014). Negativní dopady specifické školní viktimizace LGBT jedinců mohou podle některých odborníků přetrvávat až do mladé dospělosti a dále ovlivňovat kvalitu života člověka i jeho zdraví (Stall, Friedman & Catania, 2007; Toomey, Ryan, Diaz, Card & Russell, 2010). Na druhou stranu, Birkett, Newcomb a Mustanski (2015) se domnívají, že psychické obtíže LGBT dospívajících se postupně během adolescence a mladé dospělosti snižují. Nicméně, pro well-being dospívajících je v tomto období vývoje velmi důležitá emocionální podpora ze strany rodičů a blízkých osob (Malecki & Demaray, 2003), a pokud nejsou ony ani jejich projevy přijímány pozitivně, může to mít negativní vliv na jejich duševní pohodu (D'Augelli, Grossman & Starks, 2006, in Goodwin, 2014).

Oběti incidentů uvádějí, že každý prožitý stres, plynoucí z heterosexistického útlaku a homofobních zkušeností má své negativní, ale i pozitivní stránky. Jako negativní vnímají kromě výše zmíněných dopadů často také nespravedlnost prožitých událostí a neschopnost, mít nad nimi kontrolu. Na druhou stranu, někteří lidé tyto zkušenosti vnímají jako motivátor k nalezení významu v utrpení, pozitivního smyslu útoku, který by facilitoval osobnostní vývoj (Iwasaki & Ristock, 2007; Willis, 2008). Oběti výzkumu Goodwina (2014) dokonce tvrdili, že si v důsledku útoků nakonec uvědomili některé své silné stránky a současně u nich došlo ke zvýšení osobní odolnosti, která jim lépe pomáhá, vyrovnat se s další fyzickou i verbální viktimizací.

4.4 Resilience

U některých LGBT jedinců se i na vzory zkušenostem s incidenty z nenávisti nevyvinout psychické, fyzické ani behaviorální obtíže. Takové lidi by bylo možné označit za resilientní. Resilience je proces pozitivní adaptace tváří v tvář stresu a nepřízni osudu (American Psychological Association, nedat.), ve kterém určité **sociální zdroje** a **osobnostní kvality** umožňují člověku *zachovat nebo podpořit well-being navzdory nepřízni osudu* (protektivní faktory), *fungovat na přijatelné úrovni bez ohledu na přetrvávající obtíže* (podpůrné faktory) a *dostat se ze stresu a negativních podmínek, které jej mohou na určitý čas zaplavit* (harm-reduction nebo copingové strategie) (Hill & Gunderson, 2015).

- **Individuální resilience** znamená, že člověk může v rámci své osobnosti disponovat určitými kvalitami, které mu ulehčují nebo ztěžují zvládnání nepříznivých životních okolností a činí jej více nebo méně odolným (Meyer, 2015). Do této kategorie je možné zařadit například koncepci **pevnosti** (*hardiness*), sestávající ze tří dimenzí: a) důvěra

ve vlastní schopnosti kontrolovat dění (*control*), b) odhodlání být věrný sobě a svým zásadám (*commitment*) a c) chápání těžkostí jako výzvy. Další odpovídající koncepcí je Antonovského **osobní soudržnost** (*sense of coherence – SOC*). Podle ní má každá osobnost tři dimenze, které určují míru její nezdolnosti. Člověk zvládá náročné situace lépe, jestliže svou zkušenost chápe jako *smysluplnou, srozumitelnou a zvládnutelnou* (Křivohlavý, 2002). Kwon (2013) navrhl na základě výzkumů v obecné populaci, že důležitými charakteristikami LGBT jedinců, vedoucích ke zvýšení resilience vůči minoritnímu stresu, jsou také **naděje a optimismus** a **emocionální otevřenost**, která představuje schopnost přijímat a zpracovávat negativní zkušenosti navozené emoce otevřeně. Přítomnost těchto charakteristik pak snižuje reaktivitu jedince k předsudkům. Resilienci jedince může ovlivnit také přijetí **pozitivní LGB identity**, což je pozitivní hodnocení, spokojenost a dobrý pocit z toho, že je člověk nositelem charakteristik, přisuzovaných LGB jedincům (Hill & Gunderson, 2015). Pozitivní LGB identita slouží jako zdroj pozitivních emocí a přijetí sebe sama, což může posilovat psychickou odolnost jedince a zvyšovat kvalitu jeho sociability (Riggle, Mohr, Rostosky, Fingerhut & Balsam, 2014, in Hill & Gunderson, 2015). Její součástí je také autenticita (ibidem) a kolektivní identita (Hill & Gunderson, 2015).

- **Sociální zdroje** zahrnují interpersonální, institucionální, komunitní nebo organizační oporu (Hill & Gunderson, 2015). Velmi významná je pro LGBT jedince především sociální opora přicházející od lidí, kteří přijímají jejich sexuální orientaci (Kwon, 2013). Dostatečná sociální opora je spojována s více pozitivními atribucemi a méně častým sebeobviňováním, čímž pravděpodobně také snižuje reaktivitu vůči předsudkům (Bruns, Kamen, Lehman & Beach, 2012, in Kwon, 2013).

Resilience je tedy vše, co může vést k pozitivní adaptaci na minoritní stress (Meyer, 2015). Nejedná se však o vlastnost, ale spíše celoživotní dynamický proces, zahrnující chování, myšlení a jednání, který se může vyvinout u každého člověka (American Psychological Association, nedat.).

4.5 Copingové strategie

Coping je označení pro snahu, kterou člověk vyvine v reakci na zažívaný stres nebo obtíže. Coping má mnoho podobného s resiliencí, ale zatímco resilience vede k úspěšné adaptaci, užitím copingových strategií tento výsledek zaručen není (Meyer, 2015). V odborné

literatuře existuje několik kategorizací copingových strategií. Folkman a Lazarus (1984, in Carver & Connor-Smith, 2010) vymezili 2 typy zvládání - zaměřené na problém a zaměřené na emoce.

- **Coping orientovaný na problém** (*problem-focused*). Člověk, který užívá tento druh strategií, se zaměřuje přímo na zdroj stresu a snaží se mu vyhnout, odstranit ho nebo nějakým způsobem snížit jeho působení v případě, že se mu nemůže vyhnout. Příkladem je pozitivní ohodnocení situace, problem-solving nebo přímá konfrontace problému.
- **Coping orientovaný na emoce** (*emotion-focused*) se zaměřuje na zvládání emocionální zátěže, plynoucí z negativní zkušenosti. Jedná se například o expresi negativních emocí (pláč, řvaní), zabývání se negativními myšlenkami (ruminace), uklidňující strategie (relaxace, hledání emocionální opory) nebo snahu o únik z ohrožující situace (vyhýbání se, popírání).

Skinner et al. (2003, in Carver & Connor-Smith, 2010) rozlišuje mezi dvěma typy copingu, podle směřování člověka k řešení stresoru a výsledným ohrožujícím emocím (*engagement coping*) nebo útekem od nich (*disengagement coping*). Kromě strategií, které se zaměřují na již působící stresory nebo jimi způsobené emoce, existuje také tzv. **proaktivní coping**, jehož cílem je působit preventivně proti tomu, aby ohrožující situace vůbec vznikly prostřednictvím postupného získávání potenciálně užitečných zdrojů nebo vyhledávání znamení o blížící se hrozbě (Carver & Connor-Smith, 2010). Jednotlivé skupiny copingových strategií nejsou exkluzivní, ale navzájem se překrývají. Člověk může během jedné situace využít více strategií a ani jeho volba není stále stejná, ale přizpůsobuje se aktuálním potřebám i měnícím se podmínkám (McDavitt et al., 2008).

U mnoha LGBT obětí se objevuje normalizace prožitých zážitků i kompletní či selektivní ignorace provokací (např. Browne et al., 2011; McDavitt et al., 2008). Někteří vnímají především méně závažné incidenty, jako jsou verbální nadávky, urážky, a vyhrožování, jako běžnou součást svého života (Williams & Tregidga, 2014). Část obětí se může rozhodnout, že se bude vyhýbat ohrožujícím situacím nebo lidem s heterosexistickými postoji (Browne et al., 2011; McDavitt et al., 2008), nebo začne v důsledku útoku zcela nebo selektivně skrývat svou sexuální orientaci, což může být proto, aby si usnadnili život ve společnosti, snížili riziko napadení nebo proto, že začnou vnímat svou orientaci za přispívající k problémům, nebo za intrinsicky špatnou (Goodwin, 2014; McDavitt et al., 2008). Na druhou stranu, ne každý je ochoten nebo schopen svou sexuální orientaci skrývat. V reakci na útok proti své sexuální orientaci se někteří rozhodnou bojovat

(Perry & Bell, 2015). Takový boj nabývá různých podob, například snaha o edukaci a změnu postoje k sexuálním menšinám, aktivní vystupování proti homofobii nebo nabízení porozumění a podpory jiným obětem incidentů z nenávisti (Goodwin, 2014; McDavitt et al., 2008; Willis, 2008). Někteří gayové i lesbické ženy zdůrazňují jako prostředek ke zvládnání stresu, spojeného s homofobií a heterosexismem, také využití volnočasových aktivit, jako je společenské setkávání nebo pohybové aktivity (Iwasaki, MacKay, Mactavish, Ristock & Bartlett, 2006).

Copingové strategie LGBT obětí se zaměřují i na kognitivní změny ve vnímání negativní zkušenosti skrze aktivní reinterpretaci významu, který pro člověka situace nese a jejím kritickým ohodnocením, přerámování iracionálních přesvědčení nebo zvýšení pocitu soběstačnosti (D'haese et al., 2015; Goodwin, 2014; McDavitt et al., 2008; Willis, 2008).

Poměrně často užívanou taktikou je vyhledávání sociální podpory a bezpečného prostoru. House (1981, in Malecki & Demaray, 2003) rozlišuje čtyři druhy sociální podpory – emocionální, instrumentální, informační a hodnotící podporou. Podle potřeby čerpají lidé různou podporu z různých zdrojů v různých vývojových obdobích²⁵ (Malecki & Demaray, 2003). Pro LGB jedince je důležité vyhledávání tzv. gay afirmativních vztahů s heterosexuálními i ne-heterosexuálními přáteli a rodinou, materiální podpory i podpory získané prostřednictvím internetu. Pokud člověk nedostává podporu od své rodiny nebo klíčových blízkých osob, může si vyhledat náhradní „rodinu“ lidí, kteří o menšinové sexuální orientaci smýšlejí kladně, a kteří mu v zátěžových situacích poskytnou potřebnou pomoc (McDavitt et al., 2008). Touto „rodinou“ mohou být buď individuální lidé nebo gay/lesbická komunita. Luhtanen (2003, in Herek & Garnets, 2007) zjistila, že ne-heterosexuální muži a ženy, kteří se aktivně zapojovali v komunitě s menšinovou sexuální orientací, zažívali méně psychických obtíží a byli schopni lépe zvládat působení minoritních stresorů. Balsam a Mohr (2007) však na základě rozhovorů s 613 LGB respondenty odhalili, že pro některé z nich byl při zvládnání náročných situací vztah s gay-afirmativními jedinci důležitější, než pocit vzájemného spojení s LGB komunitou.

²⁵ Malecki a Demaray (2003) zjistili, že rodiče, učitelé i vrstevníci jim poskytovali různé druhy podpory, přičemž nejdůležitější pro ně byla emocionální podpora od rodičů, dále informační podpora od učitelů a nejméně důležitá byla hodnotící podpora od vrstevníků. Mustaki, Newcomb a Garofalo (2011) zjistili z interview s 425 LGB dospívajícími ve věku 16 až 24 let, že pozitivní efekt rodinné podpory, snižující psychickou zátěž v důsledku viktimizace, s věkem klesal. Autoři rovněž zjistili, že vrstevnická i rodinná podpora jsou pro zvládnání obtíží plynoucích z minoritní sexuální orientace důležité, ale tvoří pouze část skládačky a samy o sobě nejsou s to plně eliminovat účinek viktimizace. Birkett et al. (2015) se domnívají, že sociální podpora poskytuje především okamžitou ochranu, a že časem nastalé změny v míře psychické zátěže jsou ovlivněny spíše zkušenostmi s viktimizací.

4.6 Přehled organizací podporujících LGBT menšinu

Aktivisté a organizace, bojující za práva sexuálních menšin v České republice, zažívají už od revoluce v roce 1989 střídavá období relativního klidu a bouřlivé aktivity. Poté, co bylo v roce 2006 schváleno registrované partnerství stejnopohlavních párů, došlo dokonce k postupnému rozpuštění činnosti některých z nich. Pokračující společenská a právní nerovnost mezi homosexuály a heterosexuály a nové způsoby komunikace však dávají vzniknout novým způsobům, jakými je možno ovlivňovat veřejné mínění i politickou scénu.

Císař a Vráblíková (2010) řadí současná hnutí na podporu LGBT menšiny mezi tzv. nová sociální hnutí, společně s feministickými, mírovými a ekologickými spolky. Jejich cílem je především prosazování vlastní identity a aktivní působení na změnu převládajícího nastavení vnější reality. Na základě rozhovorů s reprezentanty několika českých hnutí, podporujících práva sexuálních menšin vymezili autoři 3 kategorie jejich třídění, a to podle hlavních cílů a probíhajících projektů. Jedná se o typy hnutí orientovaných:

- **Instrumentálně:** orientované na politiku a právní zastupování menšiny.
- **Mediálně:** zvyšují informovanost a prezentaci mediálními prostředky.
- **Subkulturně:** zvyšují informovanost, pořádají akce, poskytují sociální služby.

V České republice existuje v současné době celá řada organizací, podporujících práva sexuální menšiny. Mezi nejstarší doposud aktivní spolky patří Jihočeská Lambda, která vznikla v roce 1990 a STUD Brno, založený v roce 1996. STUD se dodnes podílí na mnoha projektech, například na Queer filmovém festivalu Mezipatra, probíhajícím od roku 2000. STUD je spolu s dalšími organizacemi (Gender Studies, eLnadruhou, Charlie, Prague Pride aj.) členem Platformy pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD), která se snaží o odstraňování homofobie a podporu systémových změn prostřednictvím vzdělávání, výzkumu, kulturních a společenských akcí. Dalším významným spolkem, je Prague Pride, který je hlavním organizátorem festivalu na podporu LGB&T menšiny Prague Pride. Věřící homosexuály sdružuje LOGOS, což je ekumenické křesťanské společenství, scházející se pravidelně v Praze, Brně a Ostravě.

Rozvoj internetu umožnil vznik mnoha neformálních organizací s online základnou, například Code 004, zaměřující se na provozování webových stránek pro gaye (<http://004.cz/>, <http://gay.komunita.cz/>). Existují také stránky zaměřené na lesbické ženy (<http://rozdilnerytmy.blgz.cz/>, <http://drbna.cz/>). Populárními webovými projekty jsou online

magazíny o LGBT světě (<http://queermag.cz/>, <http://boyley.cz/>, <http://colourplanet.cz/>). Velká část těchto a jim podobných spolků funguje podle Císaře a Vráblíkové (2012) na principu dobrovolnictví s žádnou nebo minimální finanční podporou a jsou typické poměrnou uzavřeností, nezávislostí na jiných LGBT organizacích a orientací na kulturní, společenské, volnočasové a vzdělávací aktivity.

Některá z výše zmíněných sdružení poskytují také poradenské služby, případně online poradenství na svých webových stránkách (Jihočeská Lambda, Ara Art, Prague Pride, Code 004)²⁶. Telefonickou pomoc nabízí například STUD (Gay a lesbická linka pomoci), Diakonie Praha²⁷ (Gay linka pomoci) nebo Most k naději (Gay linka pomoci). Sociálně-právní poradenství v otázkách diskriminace a porušování lidských práv mohou LGBT jedinci využít také v rámci dalších organizací. Jedná se například o **poradenské centrum Českého helsinského výboru** v Praze, organizaci na pomoc obětem násilí z nenávisti **In-Iustitia** (s pobočkami v Praze, Brně a Kladně), **Poradnu pro občanství, občanská a lidská práva**. Pomocnou ruku lidem (nejen LGBT) s virem HIV může poskytnout Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP). Ta je mimo jiné provozovatelem ubytovny Domu světla (DS), ve kterém mohou být ubytováni i rodinní příslušníci nakaženého, nebo azylového domu pro HIV pozitivní. V rámci projektu SDÍLNA+ také poskytuje poradenství s psychologem a sociálním pracovníkem, skupinové terapie a poradenství pro blízké nemocných a individuální terapie.

²⁶ Některé organizace poskytují specializované poradenství. Například Ara Art se orientuje na LGBT jedince romského původu. Na online poradnu <http://sbarvouven.cz/>, vytvořenou spolkem Prague Pride, se zas mohou obrátit lidé procházející procesem *coming-outu* i jejich příbuzní. Některé online poradny jsou založeny spíše na přátelské bázi a poskytují člověku přátelské přijetí a popovídání, které mu může chybět v reálném světě.

²⁷ Diakonie Praha poskytuje vedle Gay linky pomoci v rámci SOS centra Diakonie také podpůrnou skupinu pro rodiče a rodinné příslušníky LGBT jedinců.

PRAKTICKÁ ČÁST DIPLOMOVÉ PRÁCE

5. Výzkumný problém, cíl práce a výzkumné otázky

Výzkumem incidentů motivovaných nenávistí nebo předsudky vůči utlačovaným skupinám, se zabývají odborníci po celém světě. Zkoumání tohoto fenoménu je komplikováno jeho kulturní a společenskou podmíněností, ale výsledky výzkumů i navzory těmto překážkám ukazují, že pro některé jedince, kteří se s incidenty osobně setkali, mohou mít i dlouho poté své následky. Lepší porozumění individuálním zkušenostem může pomoci k identifikaci efektivnějších způsobů prevence i intervence negativních následků. I když jsou incidenty z nenávisti zacíleny na celou komunitu, jsou jejich dopady na oběť i lidi v jejím okolí individuální, a proto je nutné, zaměřit se v hodnocení jejich závažnosti spíše na jednotlivé případy, než na statistické údaje o počtu obětí, které jsou často neúplné a tudíž nespolehlivé.

Homosexuální orientace patří mezi charakteristiky, které jsou dodnes přijímány značně ambivalentně. Na rozdíl například od rasy nebo věku, nemusí být odlišná orientace viditelná na první pohled, ale i tak může zkomplikovat život člověka, ovlivnit jeho vztahy s rodinou, přáteli, vidění sebe sama a světa kolem. Přijetí odlišné orientace je tak bohužel často komplikováno nutností, představit svou orientaci druhým a připravit se na jejich reakci.

Celková zkušenost obětí incidentů z nenávisti není určována pouze samotným útokem, ale také životními okolnostmi jedince před ním a po něm. Tyto faktory mu totiž mohou usnadnit nebo naopak ztížit zvládnání prožité situace.

Cílem tohoto výzkumu je prohloubit porozumění zkušenostem jedinců, kteří se setkali s incidenty motivovanými nenávistí nebo předsudky, které podle jejich přesvědčení vyplývají z jejich předpokládané nebo skutečné sexuální orientace a odkrýt významy, které prožitým událostem připisují.

Výzkumné otázky byly v souladu s cílem výzkumu stanoveny následovně:

- 1. VO:** Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou sexuální orientaci a zkušenost s jejím sdílením ve svém sociálním okolí?
- 2. VO:** Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou zkušenost s incidenty z nenávisti?
- 3. VO:** K jakým změnám došlo u obětí incidentů z nenávisti v souvislosti s touto zkušeností?

6. Popis zvoleného metodologického rámce a metod

6.1 Kvalitativní výzkum

Pro naši práci jsme zvolili kvalitativní výzkum. Pro zkoumaný fenomén incidentů z nenávisti a předsudků se jeví právě tento typ výzkumu jako ideální, protože umožňuje intenzivní a přímý kontakt se zkoumaným souborem jedinců, jejichž zkušenost se výzkumník snaží uchopit. V kvalitativním výzkumu získává poznávaný jev význam postupně. Hlavní metodou, kterou může výzkumník použít je on sám - jeho interpretace a zkušenosti, se kterými do výzkumu vstupuje. Kvalitativní výzkum umožňuje hlubší ponoření se do zkoumané problematiky, prozkoumání kontextu a podmínek, za jakých k určitému jevu došlo (Hendl, 2005).

V rámci kvalitativního výzkumu je možné zaznamenávat jedinečné a neopakovatelné jevy, jevy s malou pravidelností nebo bez jasných zákonitostí, reflektující fenomén takový, jaký je, zasazený v určitém čase a místě. Proto chápe Miovský (2006, 18) kvalitativní přístup jako *„přístup využívající principů jedinečnosti a neopakovatelnosti, kontextuálnosti, procesuálnosti a dynamiky...v jeho rámci pracujeme s reflexivní povahou jakéhokoliv psychologického zkoumání“*. Kvalitativní výzkum umožňuje „dotknout se“ nepolapitelného okamžiku, který spolu výzkumník a zkoumaný jedinec nebo skupina v danou chvíli sdílejí. Výzkumník je tam kde se něco děje a není pouze pasivním příjemcem výpovědi, ale svou přítomností do ní přímo zasahuje a pomáhá ji utvářet (ibidem).

Kvalitativní výzkum nabízí možnosti, které by kvantitativním výzkumem byly jen stěží dosažitelné, ale má také množství zdánlivých nevýhod. Zaměření na individuální zkušenost, na proměnlivá a pružná data způsobují, že výsledky nemusejí být zobecnitelné na populaci ani odlišná prostředí, což ztěžuje také replikování výzkumu. Výzkumný proces i výsledná data mohou být také významně ovlivněna výzkumníkovými preferencemi a zkušenostmi. Kvalitativní výzkum je také časově velmi náročný a je těžké z něj získávat kvantitativní predikce (Hendl, 2005). I přes tyto nevýhody by bylo velkou škodou na kvalitativní metody zanevřít, protože otevírají dveře k mnoha jedinečným a jinak nedosažitelným informacím a dávají výzkumníkovi příležitost interagovat s „živými“ daty.

6.2 Výzkumný soubor

Základní soubor tohoto výzkumu jsou homosexuální muži a ženy, kteří se v posledních šesti letech stali obětmi incidentů motivovaných nenávistí nebo předsudky kvůli své sexuální

orientaci. Homosexuální orientace je zkoumána často společně s dalšími menšinovými sexuálními orientacemi a genderovou identitou pod názvem LGBTQA. Výsledky výzkumů opakovaně ukazují na skutečnost, že mezi zkušenostmi gayů, lesbických žen a dalších skupin, zahrnutých pod výše zmíněnou zkratkou, kteří zažili incident z nenávisti, existují rozdíly. Pro zachycení jedinečnosti zkušeností homosexuálních jedinců jsme se proto rozhodli, soustředit se pouze na tuto kategorii. Časové období šesti let bylo zvoleno kvůli zmapování aktuální situace. První dvě interview byla provedena na konci roku 2015, další na začátku roku 2016, což vedlo k rozhodnutí, zaznamenávat zkušenosti do roku 2010.

Prostřednictvím oslovovacího emailu (viz. příloha 4) bylo od října roku 2015 kontaktováno 6 LGBTQ organizací a internetových platform a 1 organizace, zabývající se pomocí obětem trestných činů z nenávisti. Součástí přílohy byly také dvě verze informačního letáku (viz. příloha 5). Informační letáky byly nakonec zveřejněny na třech webových stránkách: www.stud.cz, www.klucib.cz, www.queermag.cz. Dále byli přímo osloveni gayové ve dvou barových zařízeních v Praze a v Českých Budějovicích, orientovaných na gay klienty. Metodou sněhové koule byli díky „prostředníkům“ osloveni další gayové a lesby. Všem osloveným účastníkům byl rovněž prostřednictvím e-mailu zaslán výše zmíněný informační leták, díky čemuž nás mohli kontaktovat s případnými dotazy ještě před uskutečněním vlastního interview.

Z celkového počtu 16 oslovených gay mužů a lesbických žen, se jich nakonec pouze 10 zúčastnilo rozhovoru. 6 oslovených jedinců se z různých důvodů nezúčastnilo. Většina z nich nereagovala na opětovné snahy o kontakt. Dvě ženy, oslovené organizací pro práva obětí z nenávisti, odmítly svou účast pro zachování anonymity a proto, že nechtěly znovu prožívat tíživé okamžiky. 3 respondenti byli po rozhovoru vyřazeni, protože nesplňovali kritéria výzkumu, jedna respondentka byla vyřazena na vlastní žádost. Konečný výzkumný soubor tak činí 6 respondentů - gayů ve věkovém rozmezí 20-40 let.

6.3 Metoda tvorby dat a průběh výzkumu

Kvalitativní výzkum byl provedený prostřednictvím polostrukturovaných interview. Díky tomu byl respondentům poskytnut dostatečný prostor pro sdílení vlastních zkušeností a názorů, což umožnilo zachytit jejich jedinečnou perspektivu. Jednotlivé otázky byly vytvořeny s ohledem na prostudovanou odbornou literaturu a doporučení vedoucí práce

(pro kompletní seznam otázek viz. příloha 3). Na počátku tvorby otázek bylo vytvořeno základní schéma interview tak, aby korespondovalo s výzkumnými otázkami, na které se snažíme odpovědět. Jednotlivé otázky se zaměřovaly na několik základních oblastí: období před prožitými incidenty z nenávisti, zkušenosti s incidentem a jejich vliv na respondenta tehdy a v době konání rozhovoru, zkušenosti s formální a neformální pomocí, která jim byla k dispozici. Interview tak celkem činilo 18 otázek. V případě nejasností byly položeny ještě doplňující otázky, které umožnily rozšíření porozumění významům, které respondenti zkušenostem připisovali. Současně se zaznamenáváním verbálních odpovědí bylo možné pozorovat neverbální reakce, což nám poskytlo klíč k lepšímu porozumění současného rozpoložení participantů. Poslední dvě otázky rozhovoru sloužily jako zpětná vazba pro zhodnocení stavu participantů po ukončení rozhovoru.

Jednotlivé rozhovory probíhaly od začátku listopadu 2015 do konce února 2016. V pěti případech se jednalo o face-to-face interview, jeden rozhovor byl z důvodu špatné dostupnosti veden přes Skype. Délka rozhovorů se pohybovala od 35 minut do 65 minut. Interview byla uskutečněna v několika kavárnách a knihovnách v Olomouci, Praze a v Plzni. Místa pro rozhovor byla předem vybrána tak, aby zajišťovala maximální soukromí a posilovala utvářející se důvěrný vztah s respondentem. Respondenti byli aktivně podporováni ve vyprávění tak, aby měli dostatečný prostor pro vlastní vyjádření.

Před začátkem každého interview došlo k vzájemnému představení, vysvětlení cíle výzkumu, informování o průběžné délce trvání rozhovoru, zaznamenávání a zpracování dat. Rozhovory byly vzhledem k důvěrnosti tématu vedeny spíše v přátelském duchu. Participantů často přecházeli do tykání, které jim podle jejich slov umožňovalo o prožitých zážitcích hovořit s větší lehkostí. Většina participantů odpověděla na všechny otázky, až na jednoho, který se rozhodl na některé otázky neodpovědět, což zdůvodnil tak, že na ně svým způsobem odpověděl. Jeho rozhodnutí bylo respektováno.

Pozornost byla kladena kromě samotných odpovědí také na to, jakým způsobem respondenti na položené otázky reagují, jaké neverbální projevy jejich odpovědi provázejí a na celkový dojem z rozhovoru. Konec každého interview provázel další rozhovor, zaměřený spíše na odlehčená témata nebo informace ohledně výzkumu, které participanty zajímala. Ve dvou případech došlo také ke sdělení dalších osobních informací, které ovšem na přání dotazovaných zůstaly mimo záznam. Vzhledem k tomu, jak otevřeně k otázkám jednotliví respondenti přistupovali a do jaké hloubky se někteří odvážili jít, se domníváme, že provedená interview proběhla úspěšně a bez problému.

6.4 Etické zásady výzkumu

Všichni účastníci byli před začátkem rozhovoru upozorněni, že rozhovor bude nahráván na diktafon, přepsán do písemné podoby a dále zpracováván. Současně jim byl předložen písemný informovaný souhlas (viz. příloha 6) s nahráváním a zpracováním rozhovoru pro výzkumné účely. V rámci informovaného souhlasu byla respondentům dána mimo jiné možnost, neodpovídat na jimi vybrané otázky, ukončit interview kdykoliv v jeho průběhu a možnost odmítnout, aby byly informace z jejich rozhovoru použity v konečné verzi mé magisterské diplomové práce. Respondenti byli ubezpečeni, že jejich anonymita bude ochráněna vynecháním jejich jmen a identifikačních údajů z jakýchkoliv dokumentů, souvisejících s diplomovou prací a nahrávky jejich rozhovorů budou po transkripci ihned smazány. Po podepsání informovaného souhlasu a vysvětlení základních informací o průběhu setkání bylo možné přejít k samotnému rozhovoru.

Na konci všech rozhovorů byla respondentům dána možnost zaslání přepsaného rozhovoru ke kontrole. Prostor tak byl ponechán případnému vyhrazení se vůči použití některých údajů, čehož jeden participant využil. Respondenti měli také možnost, požádat v případě zájmu o zaslání elektronické verze konečné podoby diplomové práce.

Dalšími rozhovory, uskutečněnými po ukončení oficiálního nahrávání, jsme se snažili snížit případnou úzkost, kterou mohli respondenti znovuotevřením náročných témat prožívat. Pro všechny muže byl rozhovor příjemný a oceňovali jeho potenciální přínos pro řešení problému, se kterým se dle svých slov setkávají dnes a denně ve více i méně subtilních podobách.

6.5 Metody zpracování a analýzy dat

Všechna data byla nejdříve fixována za pomoci audiozáznamu a následně byla převedena transkripcí do textové podoby. Transkripce byla doslovná, pro zachování větší autentičnosti textu a zachycení nevyřčených významů, které jedinci zkušenostem přikládali.

Získaná data byla zpracována prostřednictvím interpretativní fenomenologické analýzy (dále pouze IPA). Tento způsob byl vybrán proto, že „*vede k porozumění zkušenosti člověka na idiografické úrovni se zaujetím proto, jaký význam přisuzuje své zkušenosti určitý člověk v určitých podmínkách či situaci...*“ (Koutná Kostínková & Čermák, 2013, 9). Analýza prostřednictvím IPA je považována za subjektivní, protože jsou její závěry prozatímní. Výzkumník se při analýze zaměřuje na konkrétního jedince a jeho/její zážitek konkrétní

situace a události. Proto je také analýza vedena postupně, detailním prozkoumáním každého případu zvlášť (ibidem).

Rozhovory jednotlivých respondentů byly proto nejdříve vytištěny a poté byl každý případ zvlášť opakovaně pročítán. Během čtení byly zaznamenávány detailní poznámky a vynořující se témata. Teprve po řádném porozumění zkušenostem respondenta jsme se přesunuli k dalšímu případu, na kterém byl postup zopakován. Po prostudování všech šesti případů jsme pracovali především s vlastním poznámkovým aparátem a snažili se najít nadřazená témata, která vypovídala přesněji o zkušenostech jedinců a jejich vzájemné souvislosti. Při analýze jsme se kromě obsahové stránky rozhovoru zaměřovali také na zachycení lingvistických vzorců každého respondenta a jejich souvislosti s obsahovou stránkou.

7. Výsledky

V následující kapitole jsou popsány výsledky kvalitativního výzkumu, jehož cílem bylo prozkoumat zkušenosti jedinců, kteří se setkali s incidenty z nenávisti, motivovanými sexuální orientací. Výsledky výzkumu jsou uspořádány s ohledem na jednotlivé výzkumné otázky. Zajímalo nás, jak respondenti popisují svou sexuální orientaci a zkušenosti s jejím sdílením, dále především to, jak popisují svou zkušenost s incidenty z nenávisti a změny, k jakým u nich následkem incidentů došlo. Odpovědi na výzkumné otázky jsou tvořeny jednotlivými tématy, která vzešla z kvalitativní analýzy interview.

7.1 Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou sexuální orientaci a zkušenost s jejím sdílením ve svém sociálním okolí?

Z analýzy získaných rozhovorů vzešla pro zodpovězení 1. výzkumné otázky: Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou sexuální orientaci a zkušenost s jejím sdílením ve svém sociálním okolí dvě základní témata: *hledání sebe sama a významu vlastní homosexuality, vliv rozhodnutí „přiznat“ homosexualitu na vztahy v sociálním okolí*. Tato témata jsme v průběhu analýzy formulovali tak, jak podle našeho porozumění zrcadlila jádro zkušeností gay mužů s vlastní homosexualitou a jejím přijetím v rámci blízkého sociálního okruhu.

Hledání sebe sama a významu vlastní homosexuality

Všichni participanti byli schopni určit přibližný věk, ve kterém si začali uvědomovat svou homosexuální orientaci, a to mezi 12. a 21. rokem. Období, které předcházelo tomuto uvědomění, popisovali jako fázi určitého váhání nebo nejistoty, spojeného u tří respondentů s experimentováním se vztahy s oběma pohlavími. V souvislosti s tím dále upřesňují, že o tom, že je přitahuje stejné pohlaví, vždy věděli nebo alespoň tušili. Jejich tušení se odráželo od srovnávání vlastního chování a zájmů s vrstevníky mužského pohlaví. Nalezené rozdíly přitom někteří z nich popisovali jako „vychýlení z normálu“ nebo pocit, „že se s nimi něco děje“. Chápání vlastní homosexuality jako odchylky od normálu (heterosexuality) se objevuje napříč několika rozhovory.

„Předtím mě to nějak napadlo..., ale nepřikládal jsem tomu nějak váhu, bral jsem to jako nějaký vychýlení občasné z normálu, ale nic vážného (Petr, 36-40 let).“

„...tak asi jsem viděl, že nedělám to, co ostatní kluci...já si totiž myslel, že teda se mnou něco je (Pavel, 31-35 let).“

„...protože se mi strašně líbili mí vojáčci. Jsem je vysvlikal furt z těch jejich ehm...oblečků, abych viděl jejich svaly. A jinak tak nějak už jsem věděl, že se se mnou něco děje, ale...že jsem si třeba hrál s barbínama s kamarádkama a všem to bylo divný (Filip, 20-25 let).“

Abnormalita vlastní sexuální orientace, kterou pocítovali respondenti v období dospívání, se postupně vytratila. Během rozhovoru jeden participant dokonce popsal, že jeho tehdejší přesvědčení „bylo naivní (Pavel, 31-35 let).“ Pocity zvláštnosti a jinakosti respondentů se prolínaly s jejich obavami z přiznání homosexuality rodině a svému okolí. Většině z nich trvalo delší dobu od uvědomění k tomu, než o sobě někomu pověděli. Důvody k oddalování však byly u každého z nich značně individuální. Pro tři muže nebyla jejich sexuální orientace to, co byli ochotni v daném období řešit. Jeden participant popsal, že to pro něj „jako nebylo až tak na pořadu dne (Cyril, 26-30 let)“, jiný uvedl že „byl jedináček, tak...musel hodně pomáhat, tak se to asi odsunulo na vedlejší kolej (Pavel, 31-35 let)“. Z Pavlovy výpovědi je patrná starost o rodiče, kteří prožívali v době, kdy si procházel uvědomováním své orientace, těžké období kvůli úmrtí jeho prarodičů a prodávání domu. Zdá se proto, že „odsunutí na vedlejší kolej“ souvisí s jeho strachem, že by rodičům tato informace mohla v jejich situaci přitížit. Je pravděpodobné, že u třetího respondenta, který se rozhodl oddálit sdělení své orientace, souvisí odkládání s konfliktem mezi vlastní homosexualitou a katolickou vírou. Navíc se tento respondent podle svých vlastních slov řešení homosexuality přímo vyhýbal.

„...nebylo to pro mne ta sexuální stránka nějak primární v životě si vyřešit, protože jsem v té době měl jiné hodnoty, byl jsem zarytý katolík, takže jsem tady tuto problematiku odsouval na vedlejší kolej, tak jsem to ani nechtěl řešit (Petr, 36-40 let).“

Pro Petra byla jeho konzervativní víra velmi důležitou součástí sebe sama a konflikt, který nově objevená homosexualita vyvolala, pro něj znamenal, že se musí postavit nové výzvě – skloubení dvou neslučitelných identit. Petr se sice nakonec rozhodl vzdát katolictví, ale jeho současná spiritualita je patrná ve všech komentářích, ve kterých upozorňuje na význam duchovní stránky pro ucelený vývoj jeho osobnosti jako homosexuálního muže.

„...jsem katolík, nebo byl jsem...katolík, tak pro mne ta duchovní stránka člověka je velmi důležitá, tak to pozitivum беру, jako že člověk má rozvitou tu ženskou část osobnosti, tu

jinovou a nestydí se za to..., protože to považuju jako součást své osobnosti,...že je velké plus tady té sexuální orientace, pokud člověk začne pracovat...i na té mužské části...tak se může stát velmi harmonickou, ucelenou osobností (Petr, 36-40 let).“

Pro většinu respondentů bylo zjištění o vlastní homosexualitě natolik nečekanou a intimní záležitostí, že se rozhodli svěřit jen vybranému člověku nebo okruhu lidí, ke kterým pociťovali důvěru. Tito „důvěrníci“ byli u pěti z nich kamarád/i, pouze u jednoho z nich byla první matka. Dva z těchto pěti respondentů, kteří o své orientaci řekli kamarádům, si cíleně vybrali homosexuálního člověka, který otázku své orientace také řešil, nebo už v ní měl jasno. Oznámení svého podezření stejně orientovanými jedinci mohlo respondentům pomoci regulovat osamocení a „nenormálnost“ a navodit pocit vzájemného „sdílení“ a porozumění.

„...a měl jsem kamarádku, se kterou jsem to řešil, že možná se mi líběj kluci a ona totiž řešila, že možná je lesba. Tak jsme měli takové to společné téma, kdy ona přišla na to, že je určitě lesba a že já určitě nejsem gay. Pak z toho teda vyplynulo, že ona má teď deset let přítele a já taky, takže ta se toho jakoby vzdala (Cyril, 26-30 let).“

I přes nastolené překážky jsou v současnosti všichni respondenti se svou sexuální orientací velmi spokojeni a považují ji za pozitivní aspekt své osobnosti. Dva respondenti svou otevřenost při sdělování homosexuality považují za pozitivní pro „šíření osvěty (Cyril, 26-30 let; Arnošt, 20-25 let)“. Spokojenost některých z nich je spojena s přijetím neměnnosti sexuální orientace, jak uvádí například Filip (20-25 let): „*Nemám se za co stydět...jsem a budu takovej*“ nebo Arnošt (20-25 let): „*Jsem, jakej jsem, nemusím se přetvařovat*“. Proces od odtajnění sexuální orientace k přijetí jejího současného významu pro dotazované shrnuje níže uvedená výpověď jednoho z nich.

„Tak cítím se víc svůj určitě, jakože předtím to bylo jako takové, že jsem to pořád nebyl já, takže já to beru jako pozitivum pro mne, protože si fakt připadám svobodnější...cítím se teď líp (Hynek, 20-25 let).“

Vliv rozhodnutí „přiznat“ homosexualitu na vztahy s rodinou, přáteli a vrstevníky

Intimní téma sexuality je často tabuizováno. Homosexuálové se odlišují od heterosexuální normy, jsou mnohdy marginalizováni a jejich přiznání je pro jejich rodinu i okolí často překvapením, se kterým se musejí vyrovnávat. Po opětovném poslouchání a čtení rozhovorů bylo jasné, že dotazovaní muži procházejí mnoha „poprvé“, která pro ně mohou být náročná,

jako například opakované mluvení o vlastní odlišné sexualitě s rodinou, přáteli, ale i s cizími lidmi.

Všichni respondenti si poměrně živě vybavovali reakce rodičů na zjištění jejich homosexuality. Čtyři respondenti uvedli, že někdo z jejich rodiny o jejich odlišné orientaci tušil už předtím, než se jim to sami rozhodli povědět. Ve dvou případech to byli dokonce rodiče, kteří svému potomkovi o svém podezření pověděli jako první. Jeden respondent popsal, jaký strach v něm příprava na oznámení homosexuality rodičům vyvolala.

„Já byl hrozně vystresovanej, pamatuju, jak se mi klepaly kolena, když jsem jim říkal, že se mi líbí kluci...(Pavel, 31-35 let).“

Při popsání toho, jak nakonec jeho rodiče reagovali, byla z Pavla cítit úleva a vděčnost za způsob, jakým tuto zprávu přijali.

„Mamka jako nejdřív brečela, že co budeme dělat...táta jí ale...a to bylo hrozně dobrý...No tak on řekl, že co bysme dělali, že prostě máme doma teplýho synka...tak mě to přišlo vtipný ta jeho reakce.“

Stejně jako u Pavla, i u dalších dvou respondentů byla prvotní negativní reakce rodičů přisuzována především jejich strachu z toho, jak bude reagovat okolí a jak se jejich dítěti bude ve společnosti žít. Jeden dotazovaný chápal zdrcení matky i sestry nad jeho homosexualitou jako smutek nad tím, že nebude mít jako jediný mužský potomek vlastní děti a nebude pokračovat v rodové linii. U pěti respondentů přijali rodiče zprávu o homosexualitě po překonání prvotního šoku pozitivně. Významnou roli v tomto procesu sehrála u tří dotazovaných jejich matka. Její postava přitom prostupovala celým jejich interview a dalo by se říci, že se pro respondenty stala dobrým přítelem a zároveň jakýmsi štítem, odrážejícím negativní reakce okolí. Všichni tři také s pobavením popisovali její aktivitu při informování rodiny a sociálního okolí o tom, že jsou gayové. Výstižný popis matčiny aktivity a zastání při negativní reakci popisuje jeden z nich následovně:

„...tím, že jsme u nás v malým městě chodili ruku v ruce tak máma se vlastně rozhodla, že to řekla celý rodině...jediný, kdo to špatně takhle z rodiny bral, byl mámy přítel, ale prostě máma ho utla..., tak máma řekla, že jestli se mu to nelíbí, tak se může sbalit a vypadnout. Tak od té doby jako byl prostě v pohodě (Filip, 20-25 let).“

Na druhou stranu jeden respondent chápe reakci rodiny spíše jako pasivní přijetí homosexuality, jako skutečnost, o které ví, ale nejsou ochotni o ni mluvit. Tento respondent

dále upřesňuje, že se svou orientací explicitně seznámil pouze matku a sestru a s otcem o ní nikdy nemluvil.

„S rodiči je to takové složitější..., potom mamce jsem to hodně naznačil, ale ta to brala jako... ta se k tomu moc nestavěla, nevyjadřovala...s tatškou jsem o tom nikdy nemluvil nebo tak. U nás to je jako že v rodině jako se to ví, ale nikdo o tom nechce mluvit nebo tak, takže já to nechávám takhle (Hynek, 20-25 let).“

Hynek zároveň pocítuje tlak, kterým „nucené“ přijetí jeho homosexuality na rodinu i dnes působí. Na jednu stranu sice říká, že nemá potřebu to s rodinou řešit, ale na druhou stranu je patrné, že je pro něj přijetí rodiny stále velmi důležité a nad jejich „přemáháním“ přemýšlí.

„Předtím jsem kvůli tomu chtěl jít do Prahy, protože tam jsem věděl, že to lidé neberou a i od rodiny, protože jsem věděl, že vnitřně to jde poznat, že to je o přemáhání, než o bereme tě takhle.“

U dvou respondentů bylo přijetí rodiny ovlivněno katolickou vírou. Je zajímavé, že v obou případech proběhlo přijetí ze strany rodičů bez problémů a obavy byly spojeny s reakcí blízkých věřících příbuzných, jako jsou sourozenci, tety, babička. U jednoho respondenta byla počáteční obava nepotvrzena a přijetí proběhlo překvapivě bez problémů, druhý se potýkal s negativními reakcemi bratra a kmotry.

„Moje kmotra, jako moje velmi dobrá kamarádka s tím měla samozřejmě ne se mnou problém, ale s mojí orientací. A bratr, mimochodem velmi silný bigotní katolík, tak ten se odmítl se mnou scházet a to, že mě odsuzoval přímo do očí a posílal do pekla si myslím, že to pro mne bylo velmi nepříjemný (Petr, 36-40 let).“

Petr připouští, že si tehdy odmítnutí snažil nepřipouštět k tělu, ale i přesto na něj mělo vliv, především proto, že přicházelo od lidí, od kterých to nečekal a kteří tvořili důležitou součást jeho života. Petr se snaží nahlížet na své zkušenosti jako na posilující a je patrné, že má radost i z drobných změn, ke kterým v jeho vztahu s bratrem od té doby došlo.

Dva respondenti také zmínili zkušenosti s homofobním chováním z období školní docházky před více než 6 lety. Jeden respondent do této analýzy není zařazen z důvodu, že hovořil o incidentech v posledních dvou letech, které jsou analyzovány v rámci výzkumného cíle. Setkávali se hlavně s pomluvami, homofobními komentáři, pokřikováním a v jednom případě také s házením předmětů nejen od spolužáků, ale také od starších dětí.

„...třeba incident kdy po mně házeli jablka...sem tam po mně něco hodili, ale jako přímo že by mně dali ránu pěstí, tak k tomu se jako nikdo neodhodlal z nich...spíš teda jako po mně něco hodit. Hodně mě teda uráželi, to si teda nebrali servítky, kdykoliv i před učitelama...třeba i když byl basketbalový turnaj a já se toho účastnil a všichni skandovali „[urážlivá zdrobnělina vlastního jména]“ a bohužel učitelé to nepochopili o co jde a mysleli si, jak jsem oblíbenej (Filip, 20-25 let).“

Filip při rozhovoru opakovaně zlehčuje závažnost situace smíchem. Ke konci interview uznává, že se některým věcem dnes směje, ale tehdy mu tak vtipné nepřišly. Zároveň je znát, že pro něj podobné incidenty nebyly pouhými epizodami, které lze přejít. Přemýšlí nad tím, proč se mu to stalo a rozlišuje mezi motivací dětí na základní i střední škole. Domnívá se, že nepřátelské chování souviselo s tím, že na něm homosexualita byla poznat, protože vykazoval feminní znaky, přisuzované tradičně ženám a gayům.

„Na základce mi to ještě nevadilo tolik, protože to spíš byly takový domněnky. Ty starší ročníky si někoho vždycky dobíraly, někdo byl buzna jinej šprt. Tak až potom...na tý střední tam už jsem nad tím jako víc přemýšlel, ale to proto, že už to bylo fakt jako cílený, někdy to bylo...to zní blbě...ale taková čistá nenávisť, jako bych jim něco udělal...na tý základní škole, když si to teprve teda o mně mysleli, protože jsem na to vypadal, mluvil jsem tak a opravdu všechno...“

Po prostudování všech rozhovorů bylo jasné, že otevřené přiznání homosexuality nemělo vliv pouze na život dospívajícího gaye, ale také na jejich rodiny. Mnohdy podle nich docházelo k „vyfiltrování přátel (Hynek, 20-25)“ i přátel jejich rodičů. Nelze se tedy divit, že pozitivní reakce přátel a známých pro ně byly spíše nečekaným překvapením, kterého si vážili, a které jim vynahrazovalo reakce negativní. Zdá se, že důležité pro ně bylo především pozitivní přijetí od lidí, kterých si vážili. Tato přátelství byla podle nich homosexualitou upevněna a utvrdila je v jejich přesvědčení, že má cenu se stýkat pouze s lidmi, kteří je budou brát „takové, jací jsou.“

Někteří dotazovaní muži vyjadřovali skepsi nad tím, že musejí svou orientaci neustále oznamovat. Nechápu, proč je mezi homosexualitou a heterosexuální propast, která podle slov jednoho z nich činí z procesu coming-outu celoživotní záležitost. V jejich výpovědích je pak poznat buď smíření se s tím, že touto zkušeností procházejí opakovaně nebo nejistota a váhání, zda jim otevřenost vůbec něco přinese. Jeden respondent to považuje za příležitost ke změně názorů společnosti, další dva respondenti to cítí spíše jako omezení.

„...myslím, že by to jako měla být běžná součást, ale vlastně není že jo, protože člověk si vlastně prochází tím coming-outem, prochází si tím vlastně neustále, když potkáš nový známý, tak je to něco jako co se musí říkat dokola, takže to je jako jiná zkušenost trochu...Tak pozitiva vidím i v tom, že člověk tak jako šíří tu osvětu v tomhle, že ti známi, co tě poznají osobně, tak najednou zjistí, že to není něco jako z dálky, z médií...(Cyril, 26-30 let).“

„No já nevím, mně to přijde normální, já to nějak nerozlišuju, jestli homosexuál nebo hetero. Víš co, no...Občas si totiž jako říkám, že proč bych měl vůbec vysvětlovat někomu, že jsem gay, jako že oni ke mně taky přece nepřijdou a neřeknou mi, hele jen abys věděl, já jsem hetero a líběj se mi blá blá (Pavel, 31-35 let).“

„...občas tak jako když nastoupím na nějakou novou brigádu nebo to tak zas řešit jak to říct, nebo jestli mám prostě dělat, že nic a mezi řečí prostě říct, že jdu se svým přítelem tam a tam nebo jestli to mám těm lidem říkat, tak to je jako takový negativum...(Filip, 20-25 let).“

Tři participanti explicitně popsali situace, do kterých se v posledních letech dostali ať už v práci, na ulici nebo při volnočasových aktivitách, kdy pocíťovali, že jsou kvůli své homosexualitě bráni jinak než „normální“ lidé. Nešlo o nenávistné incidenty, ve kterých by byli napadeni, ale o momenty, kdy vnitřně pocíťovali, že jsou považováni za „odlišné“.

„Já třeba vidím, že v práci...když dělám vlastně v pánské módě a už jsem poznal pár chlapů, kteří tam přišli a obsluhoval jsem je já, že to na mně poznali, že jsem jinej, že nejsem normální, jako že jsem gay a že byli taková odtažití...když třeba poznám, že ode mne nechcou obsloužit, tak se s nima ani nebavím a pošlu někoho jiného, ať ho jde obsloužit (Arnošt, 20-25 let).“

Arnošt v rozhovoru jasně upozornil, že mu nevádí, že se tak někteří muži cítí, ale že mu to neřeknou narovinu a místo toho se přetvařují. Tuto zkušenost pak dává do souvislosti s podobnými událostmi. Podle něj je nejhorší to, že jsou lidé pouze zdánlivě tolerantní a on se dozví od jiných lidí, že ho za zády pomlouvají, což ho podle jeho slov štví nejvíc.

Zajímavý je také Pavlův popis vlastních zkušeností. Zatímco vysvětloval své zážitky, začal Pavel opakovaně užívat slovo „jo“, jako by se chtěl ujistit o pravdivosti vlastních výroků – především těch, týkajících se jeho bezproblémového vztahu s fotbalisty. S těmito muži trávil volný čas také mimo zápasy a považoval je za své kamarády.

„...no prostě já ještě hrál fotbal v té době jo. No a my byli docela dobrý...No, normálně mě kluci od nás berou normálně jo. Občas si člověk vyslechne nějaký věci, nebo třeba už jsem vzdal se s nima sprchovat po zápase, to oni jsou jako v pohodě celou dobu jo, jen třeba mají poznámku, ale všiml jsem

si, že některý se jako schovávaj přede mnou...Voni maj občas kluci pocit, že protože jsem gay, tak se mi musej líbit všichni kluci...no tak to neřeším jo (Pavel, 31-35 let).“

7.2 Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou zkušenost s incidenty z nenávisti?

Odpovědi na 2. výzkumnou otázku: Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou zkušenost s incidenty z nenávisti, byly na základě kvalitativní analýzy rozděleny do tří základních témat: *charakteristiky incidentů, nežádoucí pocity, copingové strategie a sociální opora*. Tato témata vypovídají o tom, s jakými incidenty se respondenti setkali, jaké emoční a behaviorální reakce u nich tyto zkušenosti v danou chvíli vyvolaly, jak se k nim tehdy postavili, zda využili nabízenou sociální oporu nebo ji sami aktivně vyhledali.

Charakteristiky incidentů

Účastníci našeho výzkumu zažili různé typy nenávistných incidentů motivovaných sexuální orientací. V rámci tématu „charakteristiky incidentů“ jsou deskriptivně popsány jednotlivé typy útoků a jejich okolnosti.

Téměř všechny incidenty se odehrály před 4-6 roky, tedy od roku 2010 do roku 2012, jeden incident se stal před dvěma lety a jeden participant se svěřil, že nenávistné incidenty zažívá do dnešní doby (naposledy několik měsíců před uskutečněním rozhovoru). Někteří dotazovaní muži pokládají útoky proti své homosexualitě za součást skutečnosti, že jsou gayové. Berou to jako danost, které není možné se v životě čas od času vyhnout. Nejlepší podle nich je se s tím proto smířit.

„...ale pak jsem si říkal, ještě že je to poprvé v životě a že to má vlastně takovouhle formu. Tak asi se s tím člověk musí jednou za čas setkat...nebo jako musí...nemusí, ale setká, tak si říkám, dobrý, jsem si to vybral takhle (Cyril, 26-30 let).“

„Jako já jsem strašně rád, že jsem gay, ale bohužel jsou tady tyhle situace, ale každé je má v něčem jinčí, takže...(Filip, 20-25 let).“

Všichni dotazovaní muži zažili verbální urážky a nadávky. Tři respondenti byli napadeni také fyzicky (dvakrát rána pěstí, jednou kopnutí mezi nohy) a jednomu z nich byla kromě fyzického napadené způsobena škoda na majetku. Téměř vždy byl pachatelem muž, v jednom případě diskriminace v širším slova smyslu se jednalo o ženu, v jednom případě pokusu o napadení pak o skupinu mužů. Jeden respondent zažil kontinuální, několik měsíců

trvající, verbální šikanování ze strany spolužáků. Jeden muž byl napaden dvakrát během jednoho dne stejnou osobou.

Všichni dotazovaní si byli jistí tím, že byl incident motivován jejich sexuální orientací. Jako klíče, které jim pomohly motivy rozpoznat, uváděli nejčastěji explicitní vyjádření homofobních nadávek typu „buzna“. Podle některých na ně pachatel zaútočil, protože si všiml, že se s partnerem drží za ruce, líbají se nebo o jejich homosexualitě jednoduše věděl. Pro ilustraci uvádíme pár příkladů výpovědí respondentů. Příklady jsou vybrány tak, aby reprezentovaly širokou škálu typů incidentů a vysvětlení motivů útočníka, které jsou pro tento výběrový soubor typické.

Cyril (26-30 let) zažil diskriminaci v širokém slova smyslu při darování krevní plazmy. V době incidentu už rok krevní plazmu daroval a účastnil se opětovné kontroly, během které došlo k verbálnímu střetu s doktorkou. Uvědomoval si, že podle zákona darovat nemůže, a proto by také doktorce podle svých slov neodporoval, kdyby ho ovšem nezačala slovně napadat.

„...jenže pak jsme vedli takovou debatu, kdy ona mi říká...no a co by vám na to řekli lidi, kteří by měli dostat tu plazmu od vás. A já, no byli by rádi, že žijou? No a ona mi říká, vždyť máte HIV...no a já jí říkám, že jsem zdravěj, chodím na testy HIV. A ona mi říká fakt něco. No a přestavte si, že by po vás...co by řekli na to, kdyby věděli, že jste gay a šli by po vás si sednout na tu sedačku, co jste seděl a daroval krev.“

Podle Cyrila je jasné, že byl incident motivován jeho sexuální orientací, protože doktorka podle něj použila „absurdní argumenty“ a „klišé jako určitě jste nemocnej...jakoby říkala, že je člověk nečistej“, ze kterých její neopodstatněné předsudky jasně vyznívaly.

Petr (36-40 let) popisuje dva incidenty. V jednom se jednalo o fyzické napadení jeho i jeho přítele, v druhém o pokus o napadení, před kterým se oběma naštěstí podařilo utéct.

„My jsme šli odněkud večer, drželi jsme se za ruce a přišel k nám nějaký kluk, velmi sympatickej, pohlednej a řekl, já kluci vy jste...vy patříte...nebo vy jste jako já? A když jsem mu teda odpověděl něco jako že asi jo, tak nám oběma dal pěstí do zumů a pak nám nějaký...ale vypadal teda jako slušně, pak jsme šli taky večer domů a šli za námi nějaký chumel jako neonacistů evidentně podle vzezření a ti něco volali na nás a pak se za náma rozutekli, ale brzy to vzdali.“

Podle Petra byl motiv útočníků zřejmý, protože „evidentně to tak bylo i pojmenovaný“ a navíc se s přítelem drželi za ruce.

Pavel (31-35 let) byl fyzicky napaden na fotbalovém zápase, když ho brankář z druhého týmu po prohře kopl mezi nohy. Muž se pokusil Pavla ponížit také tím, že na něj plivl a řekl mu „s buznama neprohrávám“. Když se Pavel později dostal ke svému autu, zjistil, že je po celém obvodu poškrábané. Pavel má v motivaci útočníka jasno, přestože si souvislost mezi fyzickým útokem a poškozením automobilu vytvořil bez fyzických důkazů.

„No on to věděl, že jo, myslím, že jsem gay. Nebo jak to myslíš...No on mi řekl buzno, tak asi proto, a taky si myslím, že mě mohl kopnout kamkoliv jinam než mezi nohy. A to auto to jsem prostě přesvědčenej, že to musel bejt on jo, já nemám žádný důkazy do dneška, ale do té doby všechno oukej, ale jen ten den to bylo tohle najednou.“

Nežádoucí pocity

Prožívání respondentů se lišilo případ od případu. Všichni respondenti se shodli na tom, že byli zpočátku zaskočení a incident považují za nespravedlivý. Útočníka neprovokovali a navíc byla motivem charakteristika (tedy sexuální orientace), se kterou oni nemohou nic udělat. Jeden dotazovaný uvedl, že nechápe, jak si někdo může podobnou reakci k němu dovolit, když ho ani nezná a nemůže tak vědět, jestli je špatný člověk.

„...protože aby ti někdo ublížil za to, za co nemůžeš, nebo když tys mu nijak neublížil, taková nespravedlnost, neprávno a no...to je asi tak všechno (Petr, 36-40 let).“

„Chtěl jsem...vyjádřit tu svojí křivdu do světa, jak to bylo nefér a pak...no já si myslím, že se oklepu docela rychle (Cyril, 26-30 let).“

Bezprostředně po incidentu cítili muži podle vlastních slov především bezmoc a beznaděj. Necháпали, proč situaci zažívají. Někteří se snažili hledat důvod útoku. Jeden respondent popisuje, jak ihned po útoku vinil hlavně sebe. Domníval se, že kdyby změnil svoje chování, k žádnému napadení by nedošlo. Pocity viny u něj brzy na to vystřídal vztek na „*toho sráče* (Pavel, 31-35 let)“. Ostatní respondenti jakoukoli vinu od začátku odmítají a popisují své pocity jako „*naštvaní na všechno* (Filip, 20-25 let)“, „*rozčilení...nasrání* (Cyril, 26-30 let)“, „*vztek. Co si to dovoluje na mě takhle útočit* (Arnošt, 20-25 let)“.

Fyzicky napadení muži také zřetelně popisovali strach, který při a po útocích zažili. Například Pavel (31-35 let), který byl nejdříve fyzicky napaden na fotbalovém zápase, začal pociťovat strach až ve chvíli, kdy uviděl své poškozené auto. Předtím si totiž stále myslel, že je útok jeho vina a jedná se o jednorázovou pomstu za prohru. Když však odešel domů a myslel si, že je po všem, jeho auto bylo poničeno, což Pavla naštválo a zároveň znejistělo.

Začal se obávat toho, co všechno se mu ještě může stát a byl zklamaný, když všichni kolem něj situaci zlehčovali.

Incidenty vyvolané nežádoucí pocity v kombinaci s dalšími životními okolnostmi, vedly u jednoho respondenta k sebevražedným myšlenkám, u druhého k sebevražednému pokusu. Při rozhovoru bylo poznat, jak těžké je pro oba o této zkušenosti hovořit. Filip svůj sebevražedný pokus popisuje jako něco vzdáleného a „divného“. Svou „zkratovou reakci“ připisuje vlastní citlivosti a jednání v opilosti. Podle Hynka byly pokračující nenávislné incidenty pouze „poslední kapkou“. Nejistota jeho homosexuální identity, pasivní přijímání útoků, nemoc, problémy ve škole a vztazích s rodinou a přáteli způsobily, že o sobě začal pochybovat a zároveň uvažovat o sebevraždě jako konečném řešení všech potíží.

„...no já to teda jako řeknu, i když je to takový divný...jednou jsem na sebe sáhnul v opilosti po jednom problému, kdy už se to prostě zase zopakovalo, kdy mě někdo prostě urážel, tak jako že bych ublížil sám sobě...(Filip, 20-25 let).“

„...ale když jsem pak byl v nervech, tak jsem si to dal a šel jsem spát, protože jsem v té době nemohl spát a s tím přítelem jsem se hádal a na kamarády jsem se nemohl spolehnout, tak to rozhodilo to semínko nedůvěry. To jsem se fakt cítil sám, kdy jsem měl pocit, že nemám nikoho a pak ty narážky a poznámky byly poslední kapka, tak jsem začal pochybovat sám o sobě a začal si říkat, jestli si těch prášků nemám zkusit dát trošku víc. To byl den, kdy jsem přišel domů a nervově jsem se zhroutil...(Hynek, 20-25 let).“

Copingové strategie a sociální opora

Všichni dotazovaní využívali pro zvládnutí negativních zkušeností mnoho různých strategií. Ty byly často aplikovány najednou nebo postupně, v různých fázích vypořádávání se se situací. Některé z nich se ukázaly jako neefektivní a byly opakovaně nahrazovány jinými. Ale také ty, které byly zpočátku účinné, ztratily v některých případech časem potenciál pomoci a rovněž musely být nahrazeny. Různé strategie byly využívány bezprostředně po samotném incidentu a po odchodu z místa, kde se odehrál.

Dva participanti se zpočátku pokusili útok spíše ignorovat, jako by doufali, že se útočící člověk „vymluví“ a jeho výpad ho přestane bavit, aniž by byli nuceni se začít bránit. Hynek (20-25 let), který byl opakovaně šikanován spolužáky kvůli své homosexualitě, spojuje svou snahu o ignoraci s nedostatkem kontroly nad situací. Nevyjasněná identita a problémy ve škole i ve vztazích pro něj byly natolik náročné, že neměl dostatek síly na to, postavit se šikanujícím spolužákům a verbální útoky tak pouze odevzdaně přijímal.

„...já sám jsem s tím ještě nebyl tak jako srovnaný, a proto bych řekl, že mi to o to víc vadilo, ani jsem se tomu v podstatě nijak nebránil...Já nevím no, já jsem to v tu dobu spíše jako přežíval.“

Hynek se v tu dobu rozhodl pro aktivní konfrontaci spolužáka pouze jednou, kdy „*měl jako fakt hodně blbý den*“. Snažil se mu vysvětlit, že na nadávání nemá právo, ani když na něm není na první pohled poznat, že mu vadí. Svou intervencí bohužel nedosáhl toho, aby útoky ustaly, což pravděpodobně způsobilo jeho stažení se do sebe a posílilo tendenci, incidenty více neřešit. Stupňující se tlak v kombinaci s dalšími životními událostmi postupně snižoval jeho odolnost a vyvrcholil myšlenkami na sebevraždu. Strategii ignorovat útok využil také Arnošt (20-25 let), který byl verbálně napaden v baru. Také on se nakonec rozhodl aktivně konfrontovat útočníka, protože se obával o bezpečí své kamarádky, která ho bránila.

Útočníka verbálně konfrontovali další dva dotazovaní muži. Filip (20-25 let), který byl fyzicky napaden před barem, popisoval svůj vzdor útočnickovi jako „*demonstraci normálnosti*“. Tím, že s mužem hovořil a zůstal stát na svém místě, mu kladl „*nenásilný odpor*“, kterým chtěl dokázat své právo na to, že si může dělat to, co chce. Filip v danou chvíli pravděpodobně nebojoval pouze proti konkrétnímu útočnickovi, spíše se zdá, že muž pro něj byl reprezentací předsudků, kterým se svým „*protestem*“ chtěl postavit.

„Jsme šli u nás na malým městě do klubu s přítelem...a my se drželi za ruku, dali jsme si pusy, ale nicméně jsme se za to nestyděli, my jsme se normálně drželi za ruce i před lidma, prostě nevím, jestli to byl takový můj boj, já jsem chtěl, aby to všichni viděli, že jsem to až cpal někomu...no a přišel tam nějaký kluk a začal hodně urážet, a že mám jako odejít, nebo jako vypadni někam za roh aspoň...Já jsem si stál za svým, že tam prostě zůstanu, že se nemám za co stydět, tak jsem dostal ránu pěstí. Pak se mě dost lidí zastalo, mimo jiné můj bratr...tak toho jsem musel přemlouvat, ať toho kluka nezmlátí, aby můj protest, že tam zůstanu, nevyšel vniveč...“

Pocit, že situaci zvládli lépe, ovlivnila u několika mužů možnost odchodu z místa incidentu a ukončení nevyžádané konverzace. Příležitost vybrat si, kdy ze situace odejdou, u nich pravděpodobně zvýšila pocit osobní kontroly nad situací a přesvědčení, že jsou schopni se s ní vyrovnat. Potřebu kontroly explicitně vyjádřil ve svém rozhovoru Cyril (26-30 let):

„pak jsem si z toho vyvodil, že je jako fajn, že to proběhlo tady na tom místě, tímhle způsobem, že jsem mohl mít tu situaci pod kontrolou tím, že jsem z ní odešel a nemusím se s tím člověkem setkávat, že to ve všem bylo jako „ideální“, že když už, tak takhle.“

Pět respondentů uvedlo, že nad průběhem incidentů a důvody proč se staly, nějakou dobu poté přemýšleli. Pokoušeli se o kritické zhodnocení a reinterpretaci významu, jaký pro ně situace měla. Pro Pavla (31-35 let) došlo k pozitivnímu obratu tehdy, když si uvědomil, že incident nebyl jeho vina. Cyril (26-30 let), který se nemohl dále účastnit odběrů krevní plazmy, začal přemýšlet nad náhradními způsoby, jak splnit svou touhu, pomáhat druhým lidem. Absurdita argumentů ošetřující lékařky ho rozčílila i zaskočila a s ironií v hlase popisoval svůj zápis do listu dárců kostní dřeně.

„to jako že mě to rozčílilo, že člověk chce jako dělat dobrou věc...no a teď jsem v dárcovství kostní dřeně, kde to nepotřebujou vědět tyhle informace, nebo to pro ně není důležitý [ironický smích].“

Filipovy (20-25 let) ruminace nad nenávisnými incidenty vedly k častým záchvatům pláče. Sám sebe ohodnotil jako velmi citlivého muže, který útoky vždy obřečel. Intenzivně se brání tomu, že by ještě dnes nad incidenty přemýšlel a brečel, ale jeho rozhovor je plný neuvědomovaných protikladů. Je odhodlaný, nenechat se zlomit a toto odhodlání posiluje výroky o bezvýznamnosti incidentů. Mezi řečí však přiznává, že jsou chvíle, ve kterých nad událostmi přemýšlet musí a pláči se nevyhne.

„Já jsem taková citlivka, takže pokaždý jsem to obřečel. Teď už to teda jako zvládám líp a kašlu na to, i když mám blbou náladu, tak mi to hlodá a myslím na to. Často se mi stane, že to jako hodně obřečím. Často se mi stane třeba někdy v baru, když mám i hodně popito, tak se ty emoce přece jen uvolní...Ale občas nad tím prostě člověk přemýšlí...někdy na to prostě kašlat nejde.“

U Hynka (20-25 let) vedlo konečné rozhodnutí nevzdat se k zvýšení pocitu soběstačnosti. Po dlouhém období plném verbálních útoků, komentářů se rozhodl, že už si nenechá urážky líbit. Jeho rozhodnutí úzce souviselo s jeho užíváním prášků proti nemoci. Uvědomil si, že pokud chce jít dál, musí se se svou situací smířit a přijmout ji takovou jaká je. Řešení spatřoval v rozhodnutí přestat srovnávat své problémy s problémy druhých lidí, postavit se sám za sebe a nenechat se definovat negativními zkušenostmi. Najednou věděl „že se to prostě vyřeší“. Chtěl ochránit to, co je mu tolik drahé – jeho mozek – od negativních následků léků a věděl, že jediný způsob, jak to udělat, je říci „dost“.

„Tak to bylo rozhodnutí, že to musím nějak zvládnout, že už žádné léky, že se to nějak prostě vyřeší. Postupem času odezněly ty narážky, a jak jsem byl i víc v pohodě tak už jsem se nedal, jsem se ozval a to vlastně začalo odeznívat...Já to beru, jako že to je spíš na lidech, jak se s tím vypořádají. To mi pomáhá.“

Pro všechny respondenty hrála významnou roli v procesu zvládnání sociální opora. Díky vypovídání se nemuseli nést celou „tíhu“ incidentu sami. Svěření se druhým lidem trvalo některým z nich déle, ale když byli konečně schopni své zkušenosti verbalizovat, působilo na ně jejich rozhodnutí úlevně. Ve všech případech hráli významnou roli v tomto procesu rodinní příslušníci, ať už samotní rodiče nebo sourozenci a další příbuzní. Respondenti se také svěřovali jednomu a více přátelům nebo partnerovi. Někteří z nich cítili, že by svým vyprávěním mohli druhé lidi zatěžovat a tak byli selektivní v tom, co se rozhodnou jim říct, především pokud se svěřovali rodičům.

„...ale s mamkou jsem o tom nikdy nemluvil, že by mi někdo nadával, všechno jsem si chtěl srovnat sám nebo takhle, nikoho jsem tím neobtěžoval (Arnošt, 20-25 let).“

„Naši to teda chtěli řešit, já jim to teda vymluvil, tak s téma jsem o tom jinak nemluvil, ani jsem jim nechtěl dělat starost, že jako jednatřicetiletý chlap a bojí se, že má poškrábaný auto (Pavel, 31-35 let).“

„Já o věcech potřebuju mluvit. Jako samozřejmě některý podrobnosti si občas nechám pro sebe, ale jinak jako veskrze jsem to všechno vždycky řekl. Třeba když to říkám mámě, tak vyloženě takový ty hodně oplzlý věci, co mi jako říkají, tak protože chápu, že jí to taky mrzí, jsem jí její syn, tak nechci, aby tohle musela poslouchat (Filip, 20-25 let).“

Pouze jeden respondent vyhledal pomoc psychologa a psychiatra, a to po pokusu o sebevraždu. Odborníky, se kterými se setkal, považoval za „cizí“ a nechtěl s nimi situaci řešit. Byl pevně přesvědčen, že žádný problém neměl a nebylo tak nutné jej řešit, protože si od začátku uvědomoval unáhlenost svého rozhodnutí ukončit život. Neochota ke svěřování se „cizím“ lidem, kteří pracují v poradnách, na linkách důvěry a v neziskových organizacích nebo na policii byla patrná téměř u všem participantů. Všichni se shodli na tom, že pro někoho mohou být podobné způsoby pomoci dobré, ale oni si rádi řeší problémy sami nebo s lidmi, ke kterým cítí důvěru. Jaký význam má pro všechny dotazované muže sociální podpora, popsal velmi výstižně ve svém rozhovoru Petr (36-40 let).

„...samozřejmě, že velmi důležitým faktorem pro mne byli rodiče, kteří mě vždycky milovali a stojí za mnou, takže tehdy jsem ještě bydlel u rodičů, takže vrátit se do teplé rodiny, do milující náruče, to je vždycky příjemný, a to je moje velký plus, takže pokaždý, jakýkoliv útok...jsem neměl náraz, protože jsem dopadl do vatičky, takové domácí vatičky...jako si myslím, že při problémech člověk nemusí nic slyšet, jen to že někdo za ním stojí a to, že to dokáže verbalizovat a tím pádem vypustit nějak,

ventilovat...ta pomoc je ta vatička, že si tě někdo váží, že tě má rád, že za tebou stojí, to je ta rodina a přátelé...a na tom se pak dá stavět.“

7.3 K jakým změnám došlo u obětí incidentů z nenávisti v souvislosti s touto zkušeností?

Třetí výzkumná otázka: K jakým změnám došlo u obětí incidentů z nenávisti v souvislosti s touto zkušeností, je zodpovězena prostřednictvím dvou základních témat: *zlo ve světě: zdrženlivost v otevřenosti a posilující zkušenost*, která se vynořila na základě analýzy odpovědí respondentů. Témata odpovídají na otázky, zda se respondenti domnívají, že se pro ně po incidentech něco změnilo a zda jim útoky přinesly něco pozitivního.

Zlo ve světě: zdrženlivost v otevřenosti

Všichni participanti byli do jisté míry přesvědčeni o tom, že kvůli své homosexualitě musejí i do budoucnosti počítat s možností opakujících se incidentů. Tři participanti uvedli, že si teprve po incidentu uvědomili, že ne všichni lidé přijímají jejich odlišnou sexuální orientaci pozitivně. Tito tři muži byli celý svůj život zvyklí na pozitivní přijetí homosexuality rodinou i sociálním okolím, a proto pro ně incident znamenal velký šok a překvapení.

„Ale vliv to mělo. Asi se mi i otevřely oči, že to není tak růžový jak jsem myslel, jak říkám já občas zapomenou, že mě všichni okolo nemusí brát a pak se mi to vymstilo... (Pavel, 31-35 let).“

„Já když jsem byl ještě doma na vesnici, tak jsem měl zkreslený představy, že jsou lidi fajn, že je to všude dobrý no a postupem času jsem zjistil, že jako lidi jsou hodně zlí...že ty problémy budou a budu je muset řešit (Arnošt, 20-25 let).“

Téměř všichni respondenti popisovali, jak následkem incidentů ztratili představu jakéhosi ideálního světa, ve kterém do té doby spokojeně žili. Zjistili, že „*svět je občas svině* (Pavel, 31-35 let)“ a „*svět má i to zlo tady, který nějakým způsobem působí* (Petr, 36-40 let)“. Dva respondenti explicitně vyjádřili obavu z toho, že by jejich sexuální orientace mohla být prozrazena v nevhodném prostředí nebo nevhodným lidem. Proto, aby nevyvolávali zbytečné konflikty, začali kontrolovat své projevy na veřejnosti.

„Přemejšlím, kdo to bude vědět a kdo ne. Nejsm už tak důvěřivej, jako jsem byl předtím. Ale myslím, že už je to lepší...jsem teď pozornější, komu to řeknu a není to na setkání jako předtím, že bych přišel a řek hele já jsem gay a všechno je v pohodě. Ne to ne (Pavel, 31-35 let).“

„Dřív jsem s tím problémy neměl, než se stalo jako tolik věcí, kdy mě napadali, tak dřív jsem se neohlížel, jestli mě někdo slyší, když mluvím jako třeba teď a teď to občas dělávám, že se radši ohlížím...rozhodně se nestydím, ale než abych to zas musel řešit a zase se ospravedlňovat, tak si říkám jako proč. Radši ztiším hlas a dobrý...ale snažím se nemluvit moc hlasitě, aby nevznikl problém... A co by mohly mít útoky pozitivního. Třeba hodně si dávat na lidi pozor (Filip, 20-25 let).“

Petr (36-40 let) nevyjádřil přímo obavu z toho, že by se o jeho homosexualitě někdo dozvěděl. Uvedl ale, že i on je následkem prožitých incidentů zdrženlivější.

„...No jako v čem mě ovlivnila. Samozřejmě v tom dobrým, že člověk nemusí svou orientaci dávat nějak veřejně najevo, nějak se tím chlubit, i když byla tehdy noc tak...nevím...V čem mě ovlivnila... v určité zdrženlivosti no.“

Posilující zkušenost

Všichni dotazovaní muži se v rozhovorech zmiňovali o tom, co pro ně incidenty znamenaly. Po odchodu z ohrožujících situací, překonání nežádoucích emocí a s pomocí dostatku času, v sobě v důsledku incidentů objevili nové silné stránky. Díky nim se mohli za incidenty bez problému zpětně ohlédnout. Ve chvílích, kdy hovořili o pozitivních významech incidentů, se vzdalovali od popisu negativních emocí, které prožívali při a bezprostředně po útoku. Pro některé z nich bylo přemýšlení o pozitivních novou zkušeností.

Pro Cyrila (26-30 let) byla diskriminace při dárcovství krevní plazmy zkušeností, díky které si uvědomil, jakou cenu pro něj mají jeho vztahy s rodinou a přáteli. Došel k závěru, že typ jeho incidentu je de facto ta nejlepší varianta toho, co se mu mohlo stát. V současné době je velmi spokojený, šťastný za to, kdo je jako člověk, v jakém prostředí žije a s kým se stýká.

„Jak ten život by mohl být mnohem komplikovanější, kdyby ty věci byly nastaveny jinak. Stačilo se narodit jinde...možná je dobrý i mít nadhled na to co mám, jako že je to prima a nebrat to jako samozřejmost. Jako mě nikdo nezmlátil, byla to vlastně ta nejnižší forma toho, co to je.“

Čtyři respondenti uvedli, že jsou díky incidentům silnější a odolnější. Díky nabitému přesvědčení o vlastní síle jsou schopni lépe čelit nepřízní osudu a „být ráznější příště (Filip, 20-25 let)“. Podle Petra (36-40 let) byla zkušenost s oběma útoky, ať už rána pěstí nebo útěk před skupinou neonacistů, spíše očištná. Cítil, že soustředit se na jejich „pozitivní vzkaz“ mu přinese úlevu a přivolá další pozitivní myšlenky. Petr si jako jeden ze svých životních cílů

zvolil pomoc gayům, kteří ve svém životě tápají a kteří neměli takové štěstí na pozitivní rodinné zázemí a pomoc přátel jako on.

Pro Pavla (31-35 let) byl incident na fotbalovém hřišti a následné poškození jeho auta „*startovním bodem*“, který měl signalizovat čas na nový začátek. Uvědomil si, že fotbal, který v důsledku incidentu přestal hrát, pro něj nikdy nebyl to pravé. Našel si nové koníčky a práci, ve které se seznámil se svým současným partnerem, za což také vděčí prožitému incidentu. Na Pavlovi je znát radost z nového životního stylu, který začal vést poté, co přestal hrát fotbal. Na druhou stranu ale přiznává, že občas pocítí lítost nejen nad ztrátou dlouholetého koníčku, ale i některých přátel, se kterými po skončení hraní přestal komunikovat.

8. Odpovědi na výzkumné otázky

Cílem tohoto kvalitativního výzkumu bylo prohloubit porozumění zkušenostem jedinců, kteří se setkali s incidenty motivovanými nenávistí nebo předsudky, které byly podle nich motivovány jejich sexuální orientací a odkrýt významy, které prožitým událostem připisují.

V rámci výzkumu byly stanoveny tři výzkumné otázky:

1. Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou sexuální orientaci a zkušenost s jejím sdílením ve svém sociálním okolí?
2. Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou zkušenost s incidenty z nenávisti?
3. K jakým změnám došlo u obětí incidentů z nenávisti v souvislosti s touto zkušeností?

VO č. 1: Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou sexuální orientaci a zkušenost s jejím sdílením ve svém sociálním okolí?

Všichni respondenti popisovali, že si vždy byli nejasně vědomi své odlišnosti od ostatních lidí, ačkoli k jasnému uvědomění toho, že je přitahuje druhé pohlaví, dospěli až mezi 12. a 21. rokem. Svou homosexualitu zpočátku hodnotili jako odchylku od normálu, který pro ně představovali heterosexuální vrstevníci. Výstižný popis, který jinými slovy udali i další respondenti, poskytuje například Pavel (31-35 let): „...*tak asi jsem viděl, že nedělám to, co ostatní kluci...já si totiž myslel, že teda se mnou něco je*“. Pocity abnormality, které respondenti během dospívání zažívali, u všech postupně vymizely. Všichni muži se shodli na tom, že jsou v současné době se svou sexuální orientací více než spokojeni, ačkoli stále bojují proti tomu, aby byla jejich sexualita probírána na veřejnosti a dávána do protikladu k heterosexualitě.

Ne všichni byli připraveni řešit svou homosexualitu s okolím ihned potom, co u nich došlo k jejímu uvědomění a vnitřnímu přijetí. Většina mužů vyčkávala delší dobu, než se odhodlala, svěřit se někomu dalšímu. U některých z nich přitom byly překážkou „důležitější věci“ jako například úmrtí členů rodiny a další přidružené problémy v případě Pavla (31-35 let) nebo katolická víra u Petra (36-40 let), jiní se rozhodli vyčkávat proto, že pro ně sexualita v určitém období dospívání nebyla důležitá a „*nebyla až tak na pořadu dne* (Cyril, 26-30 let)“. Ve chvíli, kdy byli dotazovaní muži připraveni svou orientací sdělit, volili hlavně své rodiče a blízké přátele. Reakce rodiny byly u pěti respondentů pozitivní, jeden respondent uváděl spíše chladné a pasivní přijetí rodiny. Všichni respondenti popisovali, jak kvůli své

homosexualitě ztratili oni i jejich rodiny mnoho přátel, ale také to, že díky tomu mnoho přátel získali a utvrdili se v pevnosti starých přátelství. Tři respondenti také hovořili o spíše negativním přijetí ze strany vrstevníků ve škole, které bylo provázeno urážkami, nadávkami a v jednom případě i házením předmětů.

VO č. 2: Jak popisují oběti incidentů z nenávisti svou zkušenost s incidenty z nenávisti?

Všichni dotazovaní muži zažili v rámci prožitých incidentů verbální agresi, která obsahovala nejčastěji urážky a nadávky. Tři respondenti se kromě toho setkali také s fyzickým napadením, přičemž jednou z nich byl po fyzickém napadení ještě poškozen majetek. Všechny incidenty se odehrály na veřejných místech, kde byl téměř ve všech případech s obětí ještě alespoň jeden další člověk. Čtyři respondenti popisovali incidenty starší čtyř let, jeden respondent hovořil o půlročním období před dvěma lety, ve kterém byl opakovaně napadán a jeden respondent se s útoky setkává s určitými představkami dodnes. Dotazovaní muži nepopisují, že by u nich následkem zkušenosti došlo k výraznějšímu dlouhodobému zhoršení psychického ani fyzického stavu, ačkoli všichni prožívali v různé míře výrazné pocity bezmoci, beznaděje, nespravedlnosti, vzteku a zloby, která byla téměř u všech mířena na útočníka. Pouze jeden respondent obviňoval z počátku sebe. Fyzicky napadení muži navíc popisovali i prožívání intenzivního strachu. Dva respondenti, u kterých se útoky opakovaly, vykazovali v minulosti sebevražedné tendence. Ke zvládnutí stresových situací používali různé strategie, především pokusy o ignorování útočníka, ale také o aktivní konfrontaci. Dále respondenti používali hlavně strategie kritického ohodnocení incidentu a snažili se přitom o nalezení jeho pozitivních významů: „...*pak jsem si z toho vyvodil, že je jako fajn, že to proběhlo tady na tom místě, tímhle způsobem, že jsem mohl mít tu situaci pod kontrolou tím, že jsem z ní odešel a nemusím se s tím člověkem setkávat, že to ve všem bylo jako „ideální“, že když už, tak takhle* (Cyril, 26-30 let)“. Důležitá pro ně byla také očekávaná i poskytnutá sociální opora, hlavně od rodičů nebo blízkých přátel. Někteří respondenti se přitom snažili rodiče před detaily incidentů ochránit: „*Třeba když to říkám mámě, tak vyloženě takový ty hodně oplzlý věci, co mi jako říkají, tak protože chápu, že jí to taky mrzí, jsem její syn, tak nechci, aby tohle musela poslouchat* (Filip, 20-25 let).“

VO č. 3: K jakým změnám došlo u obětí incidentů z nenávisti v souvislosti s touto zkušeností?

Pro všechny respondenty byla zkušenost s incidenty z nenávisti šokem a překvapením, které neočekávali a nebyli na něj připraveni. Popisovali, jak si v důsledku útoků uvědomili

nepřátelskou povahu některých lidí: „*Svět má i to zlo tady, který nějakým způsobem působí* (Petr, 36-40 let)“. Všichni dotazovaní muži si byli jistí, že kvůli své homosexualitě musí s možností opakování útoků počítat i do budoucnosti. Kvůli tomu začali dva z nich dokonce více kontrolovat své chování i projevy emocí na veřejnosti, aby nebyla poznat jejich homosexualita nebo aby se sami omylem neprozradili. Výstižný popis této změny, který odpovídá výpovědi dalších respondentů, nabízí Pavel (31-35 let): „*Přemýšlím, kdo to bude vědět a kdo ne. Nejsem už tak důvěřivej, jako jsem byl předtím. Ale myslím, že už je to lepší...jsem teď pozornější, komu to řeknu a není to na potkání jako předtím, že bych přišel a řek hele já jsem gay a všechno je v pohodě. Ne to ne.*“

Všichni dotazovaní muži uvedli, že u nich v důsledku zkušeností s incidenty z nenávisti došlo i k pozitivním změnám a díky incidentům byli schopni nalézt silné stránky své osobnosti. Čtyři respondenti uváděli, že útoky, ať už verbální nebo fyzické, pro ně byly posilující zkušenosti, díky které se cítí odolnější a jsou s to čelit budoucím nepříznivým situacím a „*být ráznější příště* (Filip, 20-25 let)“. Jeden respondent explicitně popsal, jak si díky své zkušenosti uvědomil, jak pevné a pozitivní jsou jeho rodinné a vrstevnické vztahy.

9. Diskuze

Tento výzkum umožnil rozšířit dosavadní kvantitativně orientované poznatky o hlubší rozbor fenoménu incidentů z nenávisti motivovaných sexuální orientací, i přesto je tato práce zatížena několika nedostatky.

Zkoumaný soubor sice odpovídá standardům kvalitativní analýzy metodou IPA podle Smithe, Flowerse a Larkina (2009, in Kostíková & Čermák, 2013). Jeho reprezentativnost je ovšem snižena a výsledky proto není možné zobecňovat na homosexuální populaci, a to z několika důvodů. Respondenti byli získáváni hlavně prostřednictvím metody sněhové koule. Jednotliví participanti tak mohli sdílet podobné charakteristiky a zkušenosti, což mohlo snížit možnost uceleného prozkoumání fenoménu incidentů z nenávisti. Je také pravděpodobné, že participanti, kteří vyjádřili souhlas s účastí na výzkumu, byli otevřenější ke komunikaci o vlastních zkušenostech. Většina z nich pocházela z větších a menších měst, a tak ve výzkumu nebyli zastoupeni muži z méně obydlených oblastí, kteří mohli mít odlišné zážitky. Všichni participanti se pohybovali ve věkovém rozmezí mezi 20-40 lety, a tak ve výzkumu nebyla zastoupena starší generace homosexuálů nad 40 let ani mladší generace pod 20 let, které by mohly poskytnout nový pohled na generační rozdíly v prožívání obětí incidentů z nenávisti. Nepodařilo se nám zjistit, zda existují rozdíly ve zkušenostech s incidenty dané mírou vzdělání, protože jsme hovořili pouze se středoškolsky a vysokoškolsky vzdělanými muži. Domníváme se, že rozhovory s jedinci se základním vzděláním by mohly tento výzkum rovněž obohatit.

V našem původním plánu bylo uskutečnit rozhovor s 16 respondenty, kteří vyjádřili přání se na výzkumu podílet. Šest respondentů se přestalo v rámci emailové komunikace ozývat. U některých z nich byly problémem vzdálenost a nedostatek času, u jiných strach z narušení anonymity kvůli možnosti rozpoznání příběhu. Tyto překážky jsme se snažili řešit dojížděním za dotazovanými nebo alespoň výběrem velkých měst, do kterých je snadná dostupnost a rozesláním napsaného interview s otázkami. I přesto se rozhovory nepodařilo uskutečnit.

Polostrukturované interview se ukázalo být velmi dobrým prostředkem pro získání adekvátních a dostatečně obsažných odpovědí respondentů, nicméně jsme při pokládání některých z nich narazili na obtíže. Zjistili jsme, že otázka č. 2: „V jakém věku jste si začal/a uvědomovat svou sexuální orientaci?“ byla položena příliš obecně. Všichni dotazovaní měli

tendenci, zodpovídat jí jednoslovně, přičemž buď udávali konkrétní číslo, nebo nevěděli, jak na otázku odpovědět. Domníváme se, že otázka měla být položena tak, aby nechávala více prostoru k vyjádření respondenta o jeho zkušenostech s uvědomováním sexuální orientace a významech, které své homosexualitě přikládá. S tím souvisí také otázka č. 4: „Jaká vidíte pozitiva Vaší sexuální orientace“ a otázka č. 5: „Cítíte, že Vás Vaše sexuální orientace v něčem omezuje? Vidíte negativa?“. Na základě provedených rozhovorů si myslíme, že čtvrtá otázka měla být položena stejně jako otázka pátá tak, aby mířila přímo na participanta a jeho sexuální orientaci a nikoliv na homosexualitu jako takovou. Někteří dotazovaní muži totiž měli tendenci hovořit o tom, co homosexualita znamená pro společnost a nikoli pro ně samotné. Domníváme se, že bychom získali podrobnější odpovědi, kdybychom se mužů v návaznosti na tento poznatek také zeptali, zda a v jakých konkrétních situacích byla homosexualita pozitivem a negativem přímo pro ně.

Jako problematická se jeví také otázka č. 6: „Zažil/a jste v posledních šesti letech situaci, ve které jste byl/a obtěžován/a, napaden/a fyzicky či verbálně, nebo byl poškozen Váš majetek v důsledku Vaší sexuální orientace?“ Domníváme se, že tato formulace nám mohla činit obtíže především při získávání respondentů. Vzhledem k tomu, že explicitně uvádí pouze obtěžování, napadení a poškození majetku, mohlo dojít k tomu, že někteří potenciální participantů zamítli účast, protože se domnívali, že jejich zkušenost není dostatečně závažná. Důležitost toho, jak nutné je pokládat přesně formulované dotazy na jednotlivé typy incidentů při jejich zkoumání, potvrdili například Chakraborti a Hardy (2015).

Dále bychom rádi zmínili nedostatky otázky č. 9: „Co Vám pomohlo situaci zvládnout?“ Tato otázka se nám sice částečně osvědčila, ale domníváme se, že by bylo vhodné ji zároveň doplnit dotazem, týkajícím se prvních okamžiků po incidentu a odchodu z místa incidentu, který by nám umožnil, dostat se blíže ke strategiím, které byly použity bezprostředně po útocích a tím pádem i přesněji určit, co a v jaké době bylo pro respondenta ke zvládnání nejdůležitější.

Co se týká interview, mohl být náš výzkum negativně ovlivněn také skutečností, že se jeden participant rozhodl neodpovědět na dvě položené otázky. To mohlo částečně zkreslit jeho výpověď a vést k zaznamenání pouze neúplného obrazu jeho subjektivních zkušeností. Dále se nám také stalo, že některé informace, které byly během interview zmíněny, nemohly být v konečné analýze použity, protože by narušovaly anonymitu respondentů. Na přání dotazovaných mužů jsme je tedy v konečné analýze nepoužili, ačkoli si uvědomujeme, že by informace výrazně obohatily naše data.

Vzhledem k tomu, že se výzkumu zúčastnili pouze muži, nebylo možné ověřit, zda existují kvalitativní rozdíly ve zkušenostech gay mužů a lesbických žen. Pokud by byly obě skupiny ve výzkumu zastoupeny, bylo by možné usuzovat na genderově specifické postupy prevence a intervence incidentů z nenávisti a jejich následků. Aplikace získaných poznatků je z toho důvodu limitována pouze na gay muže.

Náš výzkum se zabýval homosexuálními muži, kteří prožili incident z nenávisti od roku 2010 do současnosti. Poslední incidenty byly u pěti z šesti mužů před dvěma a více lety. Pouze jeden muž zažíval incidenty i v současnosti. Během analýzy jsme zjistili, že jako jediný uváděl i v současnosti ruminace a občasnou potřebu vybití negativních emocí pomocí pláče. Přestože nevíme s jistotou, může být tento rozdíl způsoben právě nedávností incidentů. To nás přivedlo k myšlence, že popis prožívání dalších pěti respondentů nemusí po tolika letech vystihovat jejich skutečný tehdejší stav, ale je spíše orientační. Domníváme se proto, že pro hlubší porozumění autentickým zkušenostem obětí incidentů z nenávisti je vhodné, zkoumat jejich zkušenosti co nejdříve po incidentu. Tyto poznatky nám mohou vedle studií, zabývajících se dlouhodobými dopady, poskytnout nový pohled na následky bezprostřední, které podle nás mohou vyžadovat odlišné formy psychologické pomoci.

Výzkumy opakovaně potvrzují, že LGB jedinci jsou vystavováni fyzickým, verbálním, majetkovým útokům i diskriminaci z důvodu jejich odlišné sexuální orientace (Pechová, 2009; Burešová, 2016; Willis, 2008), následkem čehož u nich může docházet k výraznému zhoršení fyzického i psychického stavu (Craig, 2002; Goodwin, 2014; Willis, 2008). Tato zjištění byla v našem výzkumu částečně potvrzena. Žádný z respondentů nepopisoval příznaky klinicky významné deprese, úzkosti nebo posttraumatické stresové poruchy, jak tomu bylo například ve studii Hereka et al. (1999). Téměř všichni ale prožívali bez ohledu na typ útoku nežádoucí pocity beznaděje, bezmoci, vztek a zlost na útočníka, což mohlo ovlivnit jejich psychickou pohodu. Pouze respondenti, kteří byli napadeni fyzicky, však popisovali také prožívání intenzivního strachu, které mohlo být způsobeno zvýšeným rizikem ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti, oproti mužům, kteří byli napadeni „pouze“ verbálně. Popsané výsledky korespondují se závěry Leetsové (2002), která tvrdí, že verbální útoky jsou ve svém provedení i následcích podobné závažnějším útokům (například fyzickému napadení a znásilnění), ale vykazují menší intenzitu.

U dvou respondentů byly patrné odchylky od ostatních dotazovaných, týkající se zvládnutí incidentů. Jejich zkušenosti byli specifické v tom, že byli oba napadáni buď opakovaně po delší dobu (u Hynka) nebo jsou napadáni i v současnosti, vždy po určitých

obdobích bez incidentu (v případě Filipa). U obou byly zaznamenány sebevražedné myšlenky (u Hynka) nebo sebevražedné chování (u Filipa). Podobné sebedestruktivní tendence mohou souviset s kumulativním efektem negativních zkušeností (Goodwin, 2014), nízkým věkem respondentů (Duncan & Hatzenbuehler, 2014; Hatzenbuehler & Johnson, 2014), nedostatečnou podporou ze strany rodiny (D'Augelli et al., 2006, in Goodwin, 2014) nebo s relativní nedávností útoku (Herek et al., 1999). Přitom Hynek byl napadán vždy pouze verbálně, zatímco Filip verbálně i fyzicky, a tak by se dalo říct, že se na výrazném zhoršení psychického stavu podílejí i jiné faktory, než intenzita útoku. Domníváme se proto, že v případě vzniku sebedestruktivních tendencí lze očekávat spíše vzájemné působení více faktorů, než izolovaný vliv pouze jednoho z nich.

V období, kdy byli respondenti konfrontováni s nenávisťnými incidenty, používali různé strategie zvládání pro vyrovnání se s těmito negativními zkušenostmi. Strategie byly užívány v různých kombinacích, pořadích a obdobích po incidentu. Ke stejným výsledkům došli také McDavitt et al. (2008), kteří tvrdí, že se jednotlivé copingové strategie mohou podle potřeb používat současně, mohou být opuštěny a opětovně využity. Domníváme se, že užívání širší palety strategií je spojeno mimo jiné se snahou napadeného, zorientovat se v situaci a pokusit se i přes její nestálost identifikovat takové strategie, které jsou podle něj v danou chvíli podle nejefektivnější. Respondenti v našem výzkumu používali například strategie ignorování útoku následované verbální konfrontací, v rámci které se někteří pokusili i o edukaci útočníka. Převzetí iniciativy, související s aktivní rezistencí, mohlo vést k posílení kontroly jedince nad nastalou situací. Jedním z aspektů, ovlivňujících kontrolu nad situací, byla také možnost participanta z incidentu odejít. Význam vnímané kontroly nad situací pro pozitivní zvládání zátěžových situací potvrzují také další studie (Iwasaki & Ristock, 2007; Willis, 2008). Téměř všichni respondenti se rovněž pokoušeli o kritické zhodnocení prožité situace a její reinterpetaci, díky které by mohli dojít k nalezení jejího pozitivního významu. Myslíme si, že orientace na pozitivní aspekty incidentu, může obětem pomoci nejen v tom, aby se s incidentem z nenávisti lépe vypořádali, ale díky tomu, že jsou schopni naleznout řešení stresující situace sami v sobě, zároveň posílit jejich sebevědomí a důvěru, že si s podobnou situací, pokud v budoucnu nastane, dovedou poradit.

Téměř všichni přisuzovali od začátku vinu útočníkovi, nikoliv sobě a své sexuální orientaci, se kterou byli velmi spokojeni. Tento výsledek je v přímém rozporu s výzkumem Goodwina (2014). Respondenti v jeho výzkumu vykazovali v důsledku homofobního traumatu zvýšenou míru internalizace homofobie, související s negativním hodnocením sebe a své sexuální orientace. Naše výsledky korespondují se zjištěním, že pozitivní přijetí

homosexuální identity má kladný vliv na psychické zdraví jedince tváří v tvář negativním zkušenostem (Riggle et al., 2014, in Hill & Gunderson, 2015).

Významným faktorem v životě všech dotazovaných mužů se ukázala být sociální opora. Sociální opora působí jako zdroj resilience, který snižuje reaktivitu člověka vůči předsudkům (Bruns et al., 2012, in Kwon, 2013). Vyhledávání sociální opory je také jednou z copingových strategií (McDavitt, 2008). Ne vždy je v praxi možné od sebe toto dvojí působení sociální opory oddělit. Všichni dotazovaní muži uvedli jako důležitý zdroj sociální opory hlavně svou rodinu a nejbližší přátele, ke kterým pociťují důvěru, a kteří přijímali jejich odlišnou sexuální orientaci. Pro dotazované byla přítom důležitá poskytnutá, ale také očekávaná sociální opora. Domníváme se, že přesvědčení dotazovaných o tom, že jsou přijímáni, milováni a chráněni, mělo výrazný vliv na zachování jejich duševního zdraví navzdory prožitému incidentu. Protože však neuváděli sociální vztahy jako jediný a nejdůležitější faktor při zvládnání následků incidentů, přikláníme se k podobnosti našeho výzkumu s výsledky studie Mustakiho et al. (2011), kteří považují vrstevnickou a rodinnou podporu pouze za jednoho z činitelů, působících při zvládnání minoritního stresu.

V období, kdy byly rozhovory pořizeny, došlo u respondentů k mnoha změnám. Nepociťovali už nežádoucí pocity jako bezprostředně při nebo po incidentech, ačkoli u Filipa se stále objevovaly ruminace a potřeba uvolnění emocí pláčem. To však může být dáno i tím, že byl Filip jediným z respondentů, který prožíval nenávistné incidenty až do současnosti (poslední útok se mu stal několik dní před uskutečněním rozhovoru). Podle Filipova popisu sebe sama jako „citlivky“ se ale zdá, že otevřené vyjadřování emocí spojené s pláčem nemusí být znamením toho, že se se zkušenostmi nevyrovnal. Naopak může být klíčovým aspektem jeho zvládnání negativních situací. Ostatně, jak uvádí Kwon (2013), je rozvinutá emocionální otevřenost jednou z osobnostních vlastností, které se u LGBT jedinců mohou podílet na snížení jejich reaktivity vůči minoritnímu stresu.

Všichni dotazovaní muži se pokoušeli, udržet si nad zkušenostmi nadhled a hodnotit je s odstupem, i když byli do určité míry přesvědčeni o tom, že se incidentům kvůli své homosexualitě vyhnout nemohli a musí s možností jejich opakování počítat do budoucna. Možná právě kvůli snížení pravděpodobnosti dalších incidentů se proto někteří rozhodli ke zvýšení zdrženlivosti ve sdílení informací o vlastní homosexualitě s druhými lidmi. Toto rozhodnutí pravděpodobně souviselo se změnou vztahu k druhými lidem a ke společnosti. Takový „řízený outing“ může navíc zvýšit pocit kontroly jedince nad situací a přímo zamezit incidentům v jejich vzniku nebo alespoň snížit jejich následky. Velmi zajímavý je nicméně způsob, jakým dva partcipanti hodnotili svou zdrženlivost ve sdělení homosexuality. Filip

(20-25 let) i Petr (36-40 let) popisovali utajování homosexuality před veřejností jako pozitivní důsledek prožitého incidentu. A ačkoli by se na první pohled mohlo zdát, že změnu chování vidí jako pozitivum, musíme se ptát, zda v případě tohoto konkrétního výroku za jejich slovy nestojí spíše intenzivní snaha naučenou strategii vyhledávání pozitivního významu použít a racionalizovat tak své vyhýbavé jednání.

Z našeho výzkumu vyplývá, že homosexuální muži jsou vystaveni celé řadě „poprvé“, s nimiž se jejich heterosexuální vrstevníci nikdy nemusejí setkat. Toto zjištění v podstatě odpovídá Meyerově teorii minoritního stresu (1995, 2003). Pocity abnormality z důvodu odlišné sexuality, nutnost čelit reakcím rodiny, přátel a spolužáků, kteří je soudí kvůli jejich homosexualitě a v neposlední řadě také zážitky incidentů z nenávisti kvůli charakteristice, se kterou podle vlastních slov „nic udělat nemohou“ – to vše pro ně může být velmi náročné a stresující.

Pro některé rodiny je přijetí homosexuality vlastního člena velmi obtížné a jen pomalu se s tímto zjištěním srovnávají, což může negativně ovlivnit jejich vzájemný vztah. Pokud navíc nemá zmíněný gay ani oporu v přátelích, může pro něj být obtížnější se s negativními zkušenostmi vyrovnávat. Proto, abychom předešli negativnímu přijetí homosexuality nejen v rodině, ale také ve společnosti, je důležité podporovat informovanost veřejnosti o „normálnosti“ homosexuality a rizicích, kterým jsou tito muži v důsledku působení sexuálních předsudků vystaveni. Správnými postupy je zapotřebí ovlivňovat přijetí mladých gayů jejich rodinou i vrstevníky ve školách nejen po coming-outu, ale také předtím, prostřednictvím vhodných preventivních informativních programů, které by veřejnosti, která se s homosexuály osobně nesešla, přiblížily jejich život a zkušenosti se sexuálními předsudky.

Jak se ukázalo, bylo pro ochotu respondentů, svěřit se se svými obavami, důležité především nastolení vzájemné důvěry. Náš výzkum ukázal, že gay muži od poměrně nízkého věku potřebují sdílet svou orientaci a problémy, které z ní vyplývají s někým, kdo jim bude rozumět a bude jim naslouchat. Aby mohly neziskové organizace i další instituce, poskytující pomoc LGBT komunitě, fungovat efektivně, musejí se zaměřit na utváření bezpečného a osobního vztahu se svými klienty a pokusit se odstranit nálepku „cizince“, kterou jim respondenti v našem rozhovoru přidělili.

Přeformulování významu a nalezení pozitivního „vzkazu“ se ukázalo být klíčové k posílení odolnosti jedince a jeho smíření se s událostí. Domníváme se, že psychologická pomoc, poskytnutá v důsledku zkušeností s incidenty s nenávisti, by proto měla být

orientována hlavně na hledání pozitivních aspektů zkušenosti. Získaný pozitivní náhled může zvýšit odolnost jedince a tím mu pomoci efektivněji zvládat budoucí stresové situace. Proto je důležité, aby se napadení lidé nebáli vyhledat pomoc a o svých zážitcích otevřeně promluvit. Zviditelnění tématu incidentů z nenávisti, bez ohledu na to, vůči jaké skupině jsou namířeny, je důležitým krokem na dlouhé cestě k rovnoprávnosti.

Závěry

Hlavním cílem tohoto kvalitativního výzkumu bylo prohloubit porozumění zkušenostem jedinců, kteří se setkali s incidenty z nenávisti motivovanými jejich skutečnou nebo domnělou homosexuální orientací.

Po počátečním stádiu váhání a nejistoty ohledně odlišné sexuální orientace v období dospívání, došlo v dospělosti u všech šesti dotazovaných mužů k jednoznačně pozitivnímu přijetí vlastní homosexuality. Pět z šesti respondentů uvedlo, že jejich homosexualitu matka s otcem přijali bez problémů, ačkoli se někteří z počátku setkali také s negativními postoji dalších členů rodiny. Pouze jeden respondent hodnotil přijetí homosexuality rodiči jako chladné. Ačkoli se někteří z respondentů v minulosti setkali s negativními postoji vrstevníků k jejich homosexualitě, nejvýznamnější pro ně byly názory členů rodiny a přátel, ke kterým pociťovali důvěru, a kterým se svěřovali v případech osobních nejistot a problémů.

Tři respondenti byli v rámci incidentů z nenávisti napadeni fyzicky, přičemž jednomu z nich byl také poškozen automobil. Tři respondenti byli napadeni verbálně. V období napadení se věk mužů pohyboval mezi 18-35 lety. Všechny útoky se staly na veřejných místech, kde se v tu dobu v pěti případech nacházeli včetně oběti i další lidé. U žádné z obětí fyzického ani verbálního napadení se v důsledku incidentů nerozvinuly příznaky klinicky významné deprese, úzkosti nebo posttraumatické stresové poruchy. Navíc nebyly nalezeny významnější rozdíly v prožívání a chování jednotlivých mužů následkem prožité zkušenosti. Všichni popisovali útok jako nespravedlivý, zažívali pocity bezmoci, beznaděje a vzteku vůči útočníkovi. Pouze fyzicky napadení muži ovšem popisovali také prožívání intenzivního strachu. Aby se vyrovnali se stresem ze situace, používali respondenti různé strategie zvládání. Velký význam pro ně mělo především kritické zhodnocení situace a nalezení jejího pozitivního významu a také poskytnutá i očekávaná sociální opora, hlavně od rodinných členů a blízkých přátel.

Bez ohledu na to, jaká doba uplynula od incidentu, došlo u všech respondentů k určitým změnám, které se týkaly hlavně změn ve vztahu k lidem a společnosti. Všichni dotazovaní uvedli zvýšení nedůvěry k lidem, spojené u některých se zvýšením zdrženlivosti při sdílení informací o vlastní homosexualitě. Na druhou stranu ovšem dodávali, že se následkem incidentů cítí silnější, jsou schopni lépe zvládat obdobné situace, orientovat se při střetu se sexuálními předsudky na pozitivní aspekty zkušeností a více si váží rodiny a přátel, kteří jejich homosexualitu přijímají jako součást jejich osobnosti.

Souhrn

Teoretická část této práce se v první kapitole snaží přiblížit vývoj a definici termínu homosexualita a vysvětlit, z čeho se podle odborníků tento termín skládá. V rámci druhé kapitoly, věnované postojům k homosexualitě, je definováno, co je to postoj, jak souvisí s předsudky a stereotypy a nastíněno, zda a do jaké míry ovlivňuje nebo je ovlivněn chováním. Další část této kapitoly se zabývá negativními postoji vůči homosexuálním jedincům, jako je homofobie, homonegativita a sexuální stigma, a jejich vzájemnými souvislostmi. Součástí druhé kapitoly je podkapitola popisující názory na homosexualitu v českých zemích. Jejím cílem je postihnout důležitý mezník v názorech na homosexualitu, ke kterému došlo ke konci 19. století, a to je proces medikalizace. Současně chce tento text poukázat na specifický vývoj tohoto procesu hlavně v českých zemích. V návaznosti na toto téma se další část kapitoly zabývá postoji současné české společnosti na homosexualitu a jejím srovnáním se zahraničím. Velmi důležitou součástí této kapitoly tvoří faktory, které postoje k homosexualitě ovlivňují, tedy individuální charakteristiky, jako demografické údaje či osobní zkušenost s homosexuály a faktory, působící na celospolečenské úrovni, jako politický diskurz státu, náboženství, nebo média.

Třetí kapitola seznamuje čtenáře s tématem incidentů z nenávisti. Především je zde definován termín trestné činy z nenávisti, představující činy, dosahující skutkové podstaty trestného činu, motivované nenávistí nebo předsudky k jedinci nebo skupině jedinců, náležících do skupiny s minoritním statutem. Dále je zde rozveden pojem incidenty z nenávisti, který je v této práci stěžejní a představuje zastřešující termín pro trestné činy, přestupky, diskriminaci v užším i širším slova smyslu i incidenty, které nedosahují skutkové podstaty trestného činu, ale které jsou motivovány nenávistí nebo předsudky vůči určitým chráněným charakteristikám, v případě této práce vůči sexuální orientaci. Vedle vymezení základních definic je v této kapitole také přehledně popsána právní ochrana obětí těchto incidentů v České republice.

Ve čtvrté, závěrečné kapitole teoretické části, je pozornost věnována již výhradně homosexuálním obětem incidentů z nenávisti. Kapitola odpovídá i na otázky, týkající se znaků incidentů z nenávisti motivovaných sexuální orientací, proč se někteří lidé rozhodnou své napadení dále neřešit a nenahlásí útok na policii a současně poskytuje základní popis a přehled organizací, ve kterých mohou nejen homosexuální jedinci v případě nutnosti naléznout odbornou i laickou pomoc. Důležitou částí této kapitoly je popis následků

incidentů. Čtenář se zde může dozvědět, jaké emocionální i behaviorální dopady mohou mít útoky na jedince, do jaké míry je ovlivněn on sám a jeho sociálního okolí, a že existují faktory, které mohou míru následků ovlivnit. Patří mezi ně například závažnost prožitého činu, osobnostní charakteristiky oběti, vnější faktory jako například policejní aktivita, sociální opora i charakteristiky pachatele. Prostor je věnován i copingovým strategiím, které člověk využívá při zvládnání náročných situací a popisu osobnostních a sociálních faktorů jako zdrojů resilience, díky kterým může těmto situacím efektivněji odolávat.

Praktická část této práce referuje o provedené kvalitativní studii. Jejím cílem bylo prohloubit porozumění zkušenostem homosexuálním obětem incidentů z nenávisti motivovaných sexuální orientací. Výzkum byl uskutečněn s použitím polostrukturovaných interview, provedených od začátku listopadu 2015 do konce února 2016. Výzkumný soubor byl získán metodou sněhové koule a záměrného výběru a konečný počet participantů činil 6 gay mužů ve věku mezi 20-40 lety. V rámci výzkumu byla dodržována etická pravidla. Respondenti dali souhlas s pořízením audiozáznamu i použitím údajů a měli možnost studii kdykoliv bez udání důvodů opustit. Po získání dat byla provedena transkripce, kódování a analýza, prostřednictvím interpretativní fenomenologické analýzy.

Na začátku výzkumu byly stanoveny tři výzkumné otázky a následnou analýzou získaných dat rozpoznáno 7 základních témat. V rámci tématu „hledání sebe sama a významu vlastní homosexuality“ bylo zjištěno, že všichni dotazovaní dospěli k poznání homosexuality postupně, ačkoli si uvědomovali rozdíly mezi sebou a vrstevníky, které hodnotili jako nenormální. Po období nejistoty a experimentování u nich došlo k ustálení a všichni vyjadřovali spokojenost se sexualitou. V tématu „vliv rozhodnutí přiznat homosexualitu na vztahy v sociálním okolí“ bylo zjištěno, že rodinné i vrstevnické vztahy zůstaly po coming-outu u většiny respondentů bez větších konfliktů, přesto se někteří setkali s negativním přijetím několika lidmi v rodině, škole a v pozdějším věku i v práci. Třetí téma se zabývalo „charakteristikou incidentů“ a vyplynulo z něj, že tři respondenti zažili kromě verbálního také fyzické napadení a jeden z nich poškození majetku. Incidentsy se odehrály dva a více let v minulosti, jeden případ zaznamenával i současná napadení. Všechny útoky se staly na veřejnosti a většina v přítomnosti další osoby. Téma „nežádoucí pocity“ ukázalo na to, že respondenti prožívali v důsledku incidentu pocity nespravedlnosti, beznaděje, bezmoci a vzteku. Fyzicky napadení muži hovořili také o strachu. Pouze jeden muž prožíval zpočátku pocity viny. V pátém tématu „copingové strategie a sociální opora“ jsou popisovány způsoby, jakými se muži s incidenty vyrovnávali, jako ignorace a aktivní konfrontace

útočníka, kritické ohodnocení situace, hledání významu a v neposlední řadě je zde zdůrazněn význam sociální opory, kterou pro muže představovala hlavně rodina a blízcí přátelé. Šesté téma „zlo ve světě: zdrženlivost v otevřenosti“ popisuje změny vztahu respondentů k druhým lidem a ke světu, které u některých z nich vedly k utajování homosexuality. Sedmé téma „posilující zkušenost“ se zaměřuje na zjištění, týkající se osvojení nových způsobů řešení problémů respondenty a zvýšení jejich odolnosti.

Ačkoli tato studie vedla k prohloubení porozumění individuálním zkušenostem dotazovaných mužů, byla současně zatížena několika nedostatky. Ty se týkaly nízké reprezentativnosti výzkumného souboru, který neumožnil zobecnění výsledků na celou homosexuální populaci. Navíc se výzkumu zúčastnili jen muži, a tak nebylo možné porovnat zkušenosti homosexuálních mužů a žen. Problematická byla i formulace některých otázek k rozhovoru, které se jevily obecné a nepřesné.

Výsledky výzkumu potvrdily, že homosexuální muži jsou vystavováni útokům motivovaným jejich sexuální orientací. Tyto incidenty mohly vést ke změnám v jejich emočním prožívání, chování a vztazích k druhým lidem i několik let poté. Doporučení je směřováno do oblasti preventivních a intervenčních programů, které by seznámily sociální okolí s homosexualitou jako normální variantou lidské sexuality. Psychologická pomoc napadeným mužům by měla být orientována na hledání pozitivních aspektů incidentů a vytváření důvěrných vztahů, ve kterých by bylo možné otevřeně vyjádřit emoce.

Seznam použitých zdrojů a literatury

1. Adamczyk, & A. Cheng, Y. A. (2015). Explaining attitudes about homosexuals in Confucian and non-confucian nations: is there a cultural difference? *Social Science Research*, 51, 276-289. doi:10.1016/j.ssresearch.2014.10.002
2. Adamczyk, A., & Pitt, C. (2009). Shaping attitudes about homosexuality: the role of religion and cultural context. *Social Science Research*, 38(2), 338-351. doi:10.1016/j.ssresearch.2009.01.002
3. Allport, G.W. (1989). *The nature of prejudice*. New York: Addison-Wesley Publishing Company.
4. American Psychological Association. (nedat.). *The road to resilience*. Získáno z <http://www.apa.org/helpcenter/road-resilience.aspx>
5. Andersen, R., & Fetner, T. (2008). Economic inequality and intolerance: attitudes toward homosexuality in 35 democracies. *American Journal of Political Science*, 52(4), 942-958. doi:10.1111/j.1540-5907.2008.00352.x
6. Avdija, A. S., & Giever, D. M. (2012). Examining the effects of selected demographic characteristics on crime-reporting behavior. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*, 4(4), 790-821. Získáno 3. ledna 2016 z <http://www.japss.org/>
7. Balsam, K. F., & Mohr, J. J. (2007). Adaptation to sexual orientation stigma: a comparison of bisexual and lesbian/gay adults. *Journal of Counselling Psychology*, 54(3), 306-319. doi:10.1037/0022-0167.54.3.306
8. Bandermann, K. M., & Szymanski, D. M. (2014). Exploring coping mediators between heterosexist oppression and posttraumatic stress symptoms among lesbian, gay and bisexual persons. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 1(3), 213-224. doi:10.1037/sgd0000044
9. Beňová, K. (listopad 2006). Jaký obraz o sobě vytvářejí lesby a gayové v České Republice. In Kout, J., Rumpel, A., Strachoň, M. (Eds.), *Mediální obraz leseb a gayů*. Prezentováno na Středoevropské konferenci při festivalu Mezipatra 2006, Brno.

10. Birkett, M., Newcomb, M. E., & Mustanski, B. (2015). Does it get better? A longitudinal analysis of psychological distress and victimization in lesbian, gay, bisexual, transgender, and questioning youth. *Journal of Adolescent Health, 56*, 280-285. doi:10.1016/j.jadohealth.2016.10.275
11. Bohdálék, M. (2010). Terminologie. In *Zapomenuté oběti. Násilí z nenávisti a poradenství pro jeho oběti v ČR (20-22)*. Praha: Stiftung EVZ, Kulturbüro Sachsen e. V., In IUSTITIA.
12. Bohner, G., & Wänke, M. (2014). *Attitudes and attitude change*. New York: Psychology Press.
13. Browne, K., Leela, B., & Lim, J. (2011). It's something you just have to ignore: understanding and addressing contemporary lesbian, gay, bisexual and trans safety beyond hate crime paradigms. *Journal of Social Policy, 40*(4), 739-756. doi:10.1017/S0047279411000250
14. Buck, D. M., Plant, E. A., Ratcliff, J., Zielaskowski, K., & Boemer, P. (2013). Concern over the misidentification of sexual orientation: social contagion and the avoidance of sexual minorities. *Journal of Personality and Social Psychology, 105*(6), 941-960. bdoi:10.1037/a0034145
15. Calzo, J. P., & Ward, M. (2009). Media exposure and viewers' attitudes toward homosexuality: evidence for mainstreaming or resonance? *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 53*(2), 280-299. doi:10.1080/08838150902908049
16. Carver, Ch. S., & Connor-Smith, J. (2010). Personality and coping. *Annual Review of Psychology, 61*, 679-704. doi:10.1146/annurev.psych.093008.100352
17. Císař, O., & Vráblíková, K. (2012). *LGBT aktivismus v České republice: historie, organizace a aktivisté*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Získáno 20. ledna 2016 z: https://cz.boell.org/sites/default/files/studie_lgbt_v_cr.pdf
18. Collier, K. L., Bos, H. M. W., & Sandfort, T. G. M. (2012). Intergroup contact, attitudes toward homosexuality, and the role of acceptance of gender non-conformity in young adolescents. *Journal of Adolescence, 35*(4), 899-907. doi:10.1016/j.adolescence.2011.12.010

19. Craig, K. M. (2002). Examining hate-motivated aggression: a review of the social psychological literature on hate crimes as a distinct form of aggression. *Aggression and Violent Behavior*, 7(1), 85-101. doi:10.1016/S1359-1789(00)00039-2
20. Culotta, K. (2005). Why victims hate to report: factors affecting victims reporting in hate crime cases in Chicago. *Criminology & Social Integration Journal*, 13(2), 15-27. Získáno 1. února 2016 z <http://hrcak.srce.hr/ksi>
21. Čadová, N. (2015). *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů*. Praha, Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR. Získáno 15. ledna 2016 z http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7395/f3/ov150624.pdf
22. D'haese, L., van Houtte, M., & Dewaele, A. (2015). Coping with antigay violence: in-depth interviews with LGB adults. *Journal of Sex Research*, 52(8), 912-923. doi:10.1080/00224499.2014.990554
23. Doebler, S. (2015). Relationships between religion and two forms of homonegativity in Europe – a multilevel analysis of effects of believing, belonging and religious practice. *PLoS ONE*, 10(8), 1-27. doi:10.1371/journal.pone.0133538
24. Dunbar, E. (2006). Race, gender, and sexual orientation in hate crime victimization: identity politics or identity risk? *Violence and Victims*, 21(3), 323-337. doi:10.1891/vivi.21.3.323
25. Duncan, D. T., & Hatzenbuehler, M. L. (2014). Lesbian, gay, bisexual and transgender hate crimes and suicidality among a population-based sample of sexual minority adolescents in Boston. *American Journal of Public Health*, 104(2), 272-278. doi:10.2105/AJPH.2013.301424
26. Durham County Council (nedat.). *Hate crimes and incidents*. Získáno z <http://www.durham.gov.uk/hatecrime>
27. Dušek, K., & Večeřová-Procházková, A. (2015). *Diagnostika a terapie duševních poruch*. Praha: Grada Publishing.

28. Evans, M. D. R., & Toth, K. (2008, červenec). *Does the welfare state increase tolerance of homosexuality? A multilevel model of international differences in attitudes toward homosexuality*. Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association Annual Meeting, Boston, MA. Získáno z http://citation.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/2/3/9/1/7/pages239171/p239171-1.php
29. European Commission. (2015). Special Eurobarometer 437 „Discrimination in the EU in 2015“. doi:10.2838/325154. Získáno z http://www.equineteurope.org/IMG/pdf/ebs_437_en.pdf
30. European Union Agency for Fundamental Rights. (2013). *EU LGBT Survey. European Union lesbian, gay, bisexual and transsexual survey*. doi:10.2811/37741. Získáno z http://fra.europa.eu/sites/default/files/eu-lgbt-survey-results-at-a-glance_en.pdf
31. Fafejta, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Jana Piszkievicze.
32. Federal Bureau of Investigation. (2015). *Latest hate crime statistics available*. Získáno z <https://www.fbi.gov/news/stories/2015/november/latest-hate-crime-statistics-available/latest-hate-crime-statistics-available>
33. Fitzgerald, R., Winstone, L., & Prestage, Y. (2014). Searching for evidence of acculturation: attitudes toward homosexuality among migrants moving from Eastern to Western Europe. *International Journal of Public Opinion Research*, 26(3), 323-341. doi:10.1093/ijpor/edu021
34. Ford, T. E., Brignall, T., Van Valey, T. L., & Macaluso, M. J. (2009). The unmaking of prejudice: how christian beliefs relate to attitudes toward homosexuals. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 48(1), 146-160, doi:10.1111/j.1468-5906.2009.01434.x
35. Frazen, M. S. (2005). *Some queers are safer than others: correlates of hate crime victimization of lesbian, gay, bisexual and transgender people in Britain*. Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association, Philadelphia, PA.
36. Garland, J., & Hodkinson, P. (2014). F**king freak! What the hell do you think you look like? Experience of targeted victimization among goths and developing notions of hate crime. *British Journal of Criminology*, 54, 613-631. doi:10.1093/bjc/azu018

37. Garnets, L. D., Herek, G. M., & Levy, B. (1990). Violence and victimization of lesbians and gay men. Mental health consequences. *Journal of Interpersonal Violence*, 5(3), 366-383. doi:10.1177/088626090005003010
38. Gay. (nedat.). In *Oxford Dictionaries*, Získáno 8. ledna 2016 z <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/gay>
39. Goodwin, E. L. (2014). *The long-term effects of homophobia-related trauma for LGB men and women* (Master thesis). Získáno z <http://digitalcommons.brockport.edu/>
40. Graham, H. E., Frame, M. C., & Kenworthy, J. B. (2014). The moderating effect of prior attitudes on ingroup face-to-face contact. *Journal of Applied Social Psychology*, 44(8), 547-556. doi:10.1111/jasp.12246
41. Grietens, H. (1999). Attitudes toward social limits, undersocialized behavior, and self-presentation in young people. Leuven: Leuven University Press.
42. Grisham, L. (1. června 2015). *What does the Q in the LGBTQ stand for?* Získáno 2. února 2016 z <http://www.usatoday.com/story/news/nation-now/2015/06/01/lgbtq-questioning-queer-meaning/26925563/>
43. Guadalupe-Diaz, X. (2013). An exploration of differences in the help-seeking of LGBT victims of violence by race, economic class and gender. *Gay & Lesbian Issues and Psychology review*, 9(1), 15-33. Získáno 3. ledna 2016 z https://groups.psychology.org.au/glip/glip_review/
44. Guay, J. (2011). The myth of czech tolerance. *The New Presence: Prague's Journal of Central European Affairs*, 103-111. Získáno 2. ledna 2016 z http://www.pritomnost.cz/archiv/en/2011/2011_2.pdf
45. Hartl, P., & Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.
46. Hatzenbuehler, M. L. (2009). How does sexual minority stigma „get under the skin“? A psychological mediation Framework. *Psychological Bulletin*, 135(5), 707-730. doi:10.1037/a0016441
47. Hatzenbuehler, M. L., & Johnson, R. M. (2014). Neighborhood-level LGBT hate crimes and current illicit drug use among sexual minority youth. *Drug and Alcohol Dependence*, 135, 65-70. doi:10.1016/j.drugalcdep.2013.11.001

48. Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
49. Henshaw, A. L. (2014). Geographies of tolerance: human development, heteronormativity, and religion. *Science & Culture*, 18, 959-976. doi:10.1007/s12119-014-9231-8
50. Herek, G. M. (1987). Religious orientation and prejudice: a comparison of racial and sexual attitudes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 13(1), 34-44. doi:10.1177/0146167287131003
51. Herek, G. M. (1996). „Some of my best friends“: Intergroup contact, concealable stigma, and heterosexuals' attitudes toward gay men and lesbians. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(4), 412-424. doi:10.1177/0146167296224007
52. Herek, G. M. (2000a). Homosexuality. In Kazdin, A. E. (Ed.), *Encyclopedia of psychology* (pp. 149-153). Washington DC: American Psychological Association.
53. Herek, G. M. (2000b). The psychology of sexual prejudice. *Current directions in psychological science*, 9(1), 19-22. doi:10.1111/1467-8721.00051
54. Herek, G. M. (2000c). Sexual prejudice and gender: do heterosexuals' attitudes toward lesbians and gay men differ? *Journal of Social Issues*, 56(2), 251-266. doi:10.1111/0022-4537.00164
55. Herek, G. M. (2007). Confronting sexual stigma and prejudice: theory and practice. *Journal of Social Issues*, 63(4), 905-925. doi:10.1111/j.1540-4560.2007.00544.x
56. Herek, G. M. (2015). Beyond „homophobia“: thinking more clearly about stigma, prejudice, and sexual orientation. *Journal of Orthopsychiatry*, 85(5), 23-37. doi:10.1037/ort0000092
57. Herek, G. M., Cogan, J. C., & Gillis, J. R. (2002). Victim experiences in hate crimes based on sexual orientation. *Journal of Social Issues*, 58(2), 319-339. doi:10.1111/1540456000263
58. Herek, G. M., & Garnets, L. D. (2007). Sexual orientation & mental health. *Annual Review of Clinical Psychology*, 3, 353-375. doi:10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091510

59. Herek, G. M., Gillis, J. R., & Cogan, J. C. (1999). Psychological sequelae of hate crime victimization among lesbian, gay, and bisexual adults. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67(6), 945-951. Získáno 3. ledna 2016 z <http://www.apa.org/pubs/journals/ccp/>
60. Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie*. Praha: Portál.
61. Hill, C. A., & Gunderson, Ch. J. (2015). Resilience of lesbian, gay, and bisexual individuals in relation to social environment, personal characteristics, and emotion regulation strategies. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 2(3), 235-252. doi:10.1037/sgd.0000129
62. Hnilica, K. (2010). Stereotypy, předsudky, diskriminace (pojmy, měření, teorie). Praha: Karolinum.
63. Hooghe, M., & Meeusen, C. (2013). Is same-sex marriage legislation related to attitudes toward homosexuality? Trends in tolerance of homosexuality in european countries between 2000 and 2010. *Sex Research Social Policy*, 10, 258-268. doi:10.1007/s13178-013-0125-6
64. Horn, S. S. (2006). Heterosexual adolescents' and young adults' beliefs and attitudes about homosexuality and gay and lesbian peers. *Cognitive Development*, 21, 420-440. doi:10.1016/j.cogdev.2006.06.007
65. Hudson, W. W., & Ricketts, W. A. (1980). A strategy for the measurement of homophobia. *Journal of Homosexuality*, 5(4), 357-372. doi:10.1300/J082v05n04_02
66. Chakraborti, N. (2010). Crimes against the „other“: conceptual, operational, and empirical challenges for hate studies. *Journal of Hate Studies*, 8(1), 9-28. Získáno 11. listopadu 2015 z <https://journals.gonzaga.edu/index.php/johs>
67. Chakraborti, N., & Garland, J. (2012). Reconceptualizing hate crime victimization through the lens of vulnerability and „diference“. *Theoretical Criminology*, 16(4), 499-514. doi:10.1177/1362480612439432
68. Chakraborti, N., & Hardy, S.-J. (2015). *LGB&T hate crime reporting. Identifying barriers and solutions*. Získáno 10. února 2016 z Equality and Human Rights website: http://www.equalityhumanrights.com/sites/default/files/publication_pdf/EHRC%20LGB%26T%20hate%20crime%20reporting%20research%20report.pdf

69. Cheng, W., Ickes, W., & Kenworthy, J. B. (2013). The phenomenon of hate crimes in the United States. *Journal of Applied Social Psychology*, 43, 761-794.
doi:10.1111/jasp.12004
70. Cho, N. (29. června 2013). *Being queer means...* Získáno 2. února 2016 z http://www.huffingtonpost.com/nadia-cho/being-queer-means_b_3510828.html
71. Inghart, R., & Welzer, C. (2005). *Modernization, cultural change, and democracy: the human development sequence*. New York: Cambridge University Press.
72. In-IUSTITIA (2015). *Zpráva o násilí z nenávisti v České republice za rok 2014*. Získáno z <http://www.in-ius.cz/dwn/znz2015/znn2014cz.pdf>
73. Iwasaki, Y., MacKay, K. J., Mactavish, J. B., Ristock, J. I., & Bartlett, J. (2006). Voices from margins: stress, active living, and leisure as a contributor to coping with stress. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 28, 163-180.
doi:10.1080/01490400500484065
74. Iwasaki, Y., & Ristock, J. I. (2007). The nature of stress experienced by lesbian and gay man. *Anxiety, Stress & Coping*, 20(3), 299-319. doi:10.1080/10615800701303264
75. James, Z., & Simmonds, L. (2013). Exploring prejudice: managing hate crime in the south west of England. *Crime Prevention and Community Safety*, 15(4), 241-257.
doi:10.1057/cpcs.2013.10
76. Janošová, P. (2000). *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum.
77. Kalibová, K. (Ed.) (2012). *Zpráva o násilí z nenávisti v České republice za rok 2011*. Získáno z <http://www.in-ius.cz/dwn/zprava-o-nzn2011/report-web.pdf>
78. Kelnarová, J., & Matějková, E. (2010). *Psychologie 1. díl*. Praha: Grada Publishing.
79. Kleg, M. (1993). *Hate prejudice and racism*. Albany: State university of New York Press.
80. Koutná Kostínková, J., & Čermák, I. (2013). Interpretativní fenomenologická analýza. In Říháček, T., et al. (Eds.), *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy* (pp. 9-43). Brno: Masarykova Univerzita.
81. Křivohlavý, J. (2002). *Psychologie nemoci*. Praha: Grada Publishing.

82. Kwon, P. (2013). Resilience in lesbian, gay, and bisexual individuals. *Personality and Social Psychology Review*, 17(4), 371-383. doi:10.1177/1088868313490248
83. Leets, L. (2002). Experiencing hate speech: perceptions and responses to anti-semitism and antigay speech. *Journal of Social Issues*, 58(2), 341-361. doi:10.1111/1540-4560.00264
84. LeVay, S. (2011). *Gay, straight & the reason why: the science of sexual orientation*. New York: Oxford University Press.
85. Levin, B., & McDevitt, J. (29. června 2009). *Commentary: why hate crimes are different*. Získáno z 31. ledna 2016 z <http://edition.cnn.com/2009/CRIME/06/29/levin.hate.law/index.html?iref=24hours>
86. Lieberman, M. (2010). Hate crime laws: punishment to fit the crime. A response to Jesse Larner. *Dissent Magazine*. Získáno z <https://www.dissentmagazine.org/article/hate-crime-laws-punishment-to-fit-the-crime>
87. LGBT Foundation (nedat.). *The difference between a hate crime and a hate incident*. Získáno z <http://www.lgbt.foundation/information-advice/hate-crime/the-difference-between-a-hate-crime-and-a-hate-incident>
88. Lytle, A., & Levy, S. R. (2015). Reducing heterosexuals' prejudice toward gay men and lesbian women on an induced cross-orientation friendship. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 2(4), 447-455. doi:10.1037/sgd0000135
89. Magić, J. (2014). Social and psychological factors influencing reporting of homophobic hate crime. *Socialno delo*, 53(6), 321-334. Získáno 20. ledna 2016 z http://www.fsd.uni-lj.si/sd_eng/
90. Malecki, Ch. K., & Demaray, M. K. (2003). What type of support do they need? Investigating student adjustment as related to emotional, informational, appraisal and instrumental support. *School Psychology Quarterly*, 18(3), 231-252. doi:10.1521/scpq.18.3.231.22576
91. Mareš, M. (2011). *Problematika hate crime. Zahraniční zkušenosti a možnosti aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisli proti cizincům*. Získáno z webové stránky Ministerstva vnitra České republiky: www.mvcr.cz/soubor/problematika-hate-crime.aspx

92. Mareš, M. (2012). Vojenské trestné činy s predsudečným motivem. *Vojenské rozhledy*, 21(32), 141-147. doi:10.3849/2336-2995.21.2012.03.140-147
93. Mason, G. (2005). Hate crime and the image of the stranger. *British Journal of Criminology*, 45, 837-859. doi:10.1093/bjc/azi016
94. McDavitt, B., Iverson, E., Kubicek, K., Weiss, G., Wong, C. F., & Kipke, M. D. (2008). Strategies used by gay and bisexual young men to cope with heterosexism. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 20(4), 354-380. doi:10.1080/10538720802310741
95. McGeorge, Ch., & Stone Carlson, T. (2011). Deconstructing heterosexism: becoming an LGB affirmative heterosexual couple and family therapist. *Journal of Marital and Family Therapy*, 37(1), 14-26. doi:10.1111/j.1752-0606.2009.00149.x
96. Mellors, S. R. (2009). Defining and recognising are not the same: challenges to tackling hate crime and performance culture. *British Journal of Community Justice*, 7(3), 33-45. Získáno 11. listopadu 2015 z <http://www.cjp.org.uk/bjcj/>
97. Meyer, D. (1995). Minority stress and mental health in gay men. *Journal of Health and Social Behavior*, 36(1), 38-56. Získáno 20. ledna 2016 z <http://hsb.sagepub.com/>
98. Meyer, D. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 674-697. doi:10.1037/0033-2909.129.5.674
99. Meyer, D. (2008). Interpreting and experiencing anti-queer violence: race, class, and gender differences among LGBT hate crime victims. *Race, Gender and Class*, 15(3-4), 262-282. Získáno 11. listopadu 2015 z <http://rgc.uno.edu/journal/>
100. Meyer, D. (2015). Resilience in the study of minority stress and health in sexual gender minorities. *Psychology of Sexual orientation and Gender Diversity*, 2(3), 209-213. doi:10.1037/sgd0000132
101. Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada Publishing.
102. Mitchell, R. W., & Dezarn, L. (2014). Does knowing why someone is gay influence tolerance? Genetic, environmental, choice, and „reparative“ explanations. *Sexuality & Culture*, 18, 994-1009. doi:10.1007/s12117-014-9233-6

103. Mustaki, B., Newcomb, M., & Garofalo, R. (2011). Mental health of lesbian, gay, and bisexual youth: a developmental resiliency perspective. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 23(2), 204-225. doi:10.1080/10538720.2011.561474
104. Nadal, K. L., Issa, M.-A., Leon, J., Meterko, V., Wideman, M., & Wong, Y. (2011). Sexual orientation microaggressions: „death by thousand cuts“ for lesbian, gay, and bisexual youth. *Journal of LGBT Youth*, 8(3), 234-259. doi:10.1080/19361653.2011.584204
105. Nye, R. A. (Ed.) (1999). *Sexuality*. New York: Oxford University Press.
106. OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, & Jernow, A. (2009). *Hate crime laws: a practical guide*. Varšava: OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights.
107. Ohlander, J., Batalova, J., & Treas, J. (2005). Explaining educational influences on attitudes toward homosexual relations. *Social Science Research*, 34(4), 781-799. doi:10.1016/j.ssresearch.2004.12.004
108. Otáhalová, L. (nedat). Násilí z nenávisti a nenávistné výroky motivované sexuální orientací nebo pohlavní identitou oběti. Získáno 8. ledna 2016 z http://poradna-prava.cz/www/old/Hate%20crime_komparace.pdf
109. Pechová, O. (2009). Diskriminace na základě sexuální orientace. *E-psychologie*, 3(3), 1-16. Získáno 20. února 2016 z <http://e-psycholog.eu/>
110. Perry, B., & Bell, J. G. (2015). Outside looking in: the community impacts of anti-lesbian, gay and bisexual hate crime. *Journal of Homosexuality*, 62(1), 98-120. doi:10.1080/00918369.2014.957133
111. Burešová, Z. (2016). *České školy pod lupou: Výzkum homofobie a transfobie na školách. Analýza dotazníkového šetření*. Získáno z webové stránky Platformy pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu: <http://www.proudem.cz/novinky/209-ceske-skoly-pod-lupou.html>
112. Posick, Ch. (2014). Victimization and reporting to the police: the role of negative emotionality. *Psychology of Violence*, 4(2), 210-223. doi:10.1037/a0031770
113. Procházka, I. (2010). Sexuální orientace. In *Sexuologie* (107-119). Praha: Grada Publishing.

114. Procházka, I., & Graupner, H. (nedat.). *Historie právních postojů k homosexualitě*. Získáno 20. ledna. 2016 z: <http://www.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>
115. Province of Ontario, Ministry of Attorney General. (2005). *Crown police manual. Hate crime and discrimination*. Získáno z <http://www.attorneygeneral.jus.gov.on.ca/english/crim/cpm/2005/HateCrimeDiscrimination.pdf>
116. Rose, S. M., & Mechanic, M. B. (2002). Psychological distress, crime features, and help-seeking behaviors related to homophobic bias incidents. *American Behavioral Scientist*, 46(1), 14-26. doi:10.1177/0002764202046001003
117. Rye, B. J., & Meaney, G. J. (2010). Measuring homonegativity: a psychometric analysis. *Canadian Journal of behavioral science*, 42(3), 158-167. doi:10.1037/a0018237
118. Seidl, J. (2013). Křížácké tažení, či ostrov relativního bezpečí? Persekuce homosexuality v protektorátu Čechy a Morava. In Himl, P., Seidl, J., & Schindler, F. (Eds.), „*Miluju tvory svého pohlaví*“ (pp. 207-269). Praha: Argo.
119. Seidl, J., Wintr, J., & Nozar, L. (2012). *Od žaláře k oltáři*. Brno: Host.
120. Shackelford, T. K., & Besser, A. (2007). Predicting attitudes toward homosexuality: insights from personality psychology. *Individual Differences Research*, 5(2), 106-114. Získáno 2. prosince 2015 z <http://econtent.hogrefe.com/loi/jid>
121. Shilo, G., & Mor, Z. (2014). The impact of minority stress on the mental and physical health of lesbian, gay, and bisexual youths and young adults. *Health & Social Work*, 39(3), 161-171. doi:10.1093/hsw/hlu023
122. Schiappa, E., Gregg, P. B., & Hewes, D. E. (2005). The parasocial contact hypothesis. *Communications Monographs*, 72, 404-431. doi:10.1093/poq/nfp022
123. Schindler, F. (2013). Život homosexuálních mužů za socialismu. In Himl, P., Seidl, J., & Schindler, F. (Eds.), „*Miluju tvory svého pohlaví*“ (pp. 271-386). Praha: Argo.
124. Skogan, W. G. (1984). Reporting crimes to the police: the status of world research. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 21, 113-137. Získáno 2. prosince 2015 z <http://jrc.sagepub.com/>

125. Sokolová, V. (2012). Skládání duhové mozaiky: česká sexuologie a „gay“ a „lesbická“ orální historie v komunistickém Československu. *Gender, rovné příležitosti a výzkum*, 13(2), 28-39. Získáno 5. ledna 2016 z <http://www.genderonline.cz/cs>
126. Stall, R., Friedman, M., & Catania, J. A. (2007). Interacting epidemics and gay men's health: a theory of syndemic production among urban gay men. In Wolitski, R. J., Stall, R., & Valdiserri, R. O., *Unequal opportunity: Health disparities affecting gay and bisexual men in the United States*. Abstrakt získán z <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780195301533.001.0001/acprof-9780195301533-chapter-9?>
127. Stotzer, R. L., & Lau, H. (2013). Sexual orientation-based violence in Hong Kong. *Asian-Pacific Law & Policy Journal*, 14(2), 84-107. Získáno 11. listopad 2015 z <http://www.hawaii.edu/aplpj/>
128. Štulhofer, A., & Rimac, I. (2009). Determinants of homonegativity in Europe. *Journal of Sex Research*, 46(1), 24-32. doi:10.1080/00224490802398373
129. The Rainbow Project. (nedat.). Hate incidents. Získáno z <http://www.rainbow-project.org/services/advocacy/hate-incidents>
130. Tiby, E. (2007). Constructions of homophobic hate crimes: definitions, decisions, data. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 8, 114-137. doi:10.1080/1404385070186196
131. Toomey, R. B., Ryan, C., Diaz, R. M., Card, N. A., & Russell, S. T. (2010). Gender-nonconforming lesbian, gay, bisexual and transgender youth: school victimization and young adult psychosocial adjustment. *Developmental Psychology*, 46(6), 1580-1589. doi:10.1037/a0020705
132. University of Wisconsin, The Office of the Dean of Students. (nedat.). *Bias hate incident*. Získáno z <http://www.uwsp.edu/dos/Pages/Bias-Hate-Incident>
133. Uslaner, E. M. (2002). *The moral foundations of trust*. Cambridge: Cambridge University Press.
134. Vaculík, M., & Červenková, P. (2007). Formování postoje k homosexualitě. *Československá psychologie*, 51(1), 58-71. Získáno 20. ledna 2015 z <http://cspych.psu.cas.cz/index2.html>

135. Van den Akker, H., van der Ploeg, R., & Scheepers, P. (2012). Disapproval of homosexuality: comparative research on individual and national determinants of disapproval of homosexuality in 20 European countries. *International Journal of Public Opinion Research*, 25(1), 64-86. doi:10.1093/ijpor/edro58
136. Veřejný ochránce práv. (nedat.). *Pomoc obětem diskriminace. Co je diskriminace?* Získáno z <http://www.ochrance.cz/diskriminace/pomoc-obetem-diskriminace/co-je-co-neni-diskriminace/>
137. Výrost, J., & Slaměník, I. (Eds.) (2008). *Sociální psychologie*. Praha: Grada Publishing.
138. Weinberg, G. (1972). *Society and the healthy homosexual*. New York: St. Martin's Press.
139. Weiss, P., & Zvěřina, J. (2009). Sexuální chování v ČR: srovnání výzkumů z let 1993, 1998, 2003 a 2008 [PowerPoint Slides]. Získáno z <http://mep.zverina.cz/files/103-sexualni-chovani-v-cr-srovnani-vy-zkumu-z-let-1993-1998-2003-a-2008.pdf>
140. Williams, M. L., & Tregidga, J. (2014). Hate crime victimization in Wales. *British Journal of Criminology*, 54, 946-967. doi:10.1093/bjcazu043
141. Willis, D. G. (2008). Meaning in adult male victims' experience of hate crime and its aftermath. *Issues in Mental Health Nursing*, 29, 567-584. doi:10.1080/01612840802048733
142. Wintr, J. (2013). Homosexualita jako téma v české právní vědě 1989-2009. In Himl, P., Seidl, J., & Schindler, F. (Eds.), „*Miluji tvory svého pohlaví*“ (pp. 453-477). Praha: Argo.
143. Wright, A. J., & Wegner, R. T. (2012). Homonegative microaggressions and their impact on LGB individuals: a measure validity study. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 6(1), 34-54. doi:10.1080/15538605.2010.648578
144. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 8. 1. 2009. ISSN: 1211-1244.
145. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů). In: *Sbírka zákonů*. 30. 1. 2013. ISSN: 1211-1244.

146. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 3. 2. 2012. ISSN: 1211-1244.

Přílohy diplomové práce

„Příloha 1: Formulář zadání diplomové práce“

„Příloha 2: Abstrakt diplomové práce v českém a anglickém jazyce“

„Příloha 3: Kompletní seznam otázek polostrukturovaného interview“

„Příloha 4: Oslovovací e-mail“

„Příloha 5: Informační leták č. 1 a č. 2“

„Příloha 6: Informovaný souhlas“

„Příloha 7: Přepis interview“

„Příloha 1: Formulář pro zadání diplomové práce“

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2014/2015

Studijní program: Psychologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Psychologie (PS)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
MAROSZOVÁ Marie Anna	Chodský Újezd 34, Chodský Újezd	F100022

TÉMA ČESKY:

Oběti zločinů z nenávisti motivovaných sexuální orientací

TÉMA ANGLICKY:

Victims of hate crimes based on sexual orientation

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Olga Pechová, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Studium literatury zabývající se agresivitou, jejími příčinami a dopady na oběti.
2. Analýza dosavadních výzkumných zjištění týkajících se zločinů z nenávisti a jejich obětí.
3. Realizace kvalitativního výzkumu za použití semistrukturovaného interview u osob, které se staly oběťmi zločinů z nenávisti motivovaných sexuální orientací.
4. Analýza získaných dat za použití kvalitativní metodologie.
5. Kritická diskuse teoretických předpokladů výzkumu, použité metodologie a výsledků výzkumu.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- Archer, J., Hartup, W. W., & Tremblay, R. E. (2005). Developmental origins of aggression. NY: Guilford Publications.
- Bodine, R., & Bucher, D. R. (2013). Aggressive behavior: new research. New York: Novo Science Publishers.
- Čermák, I., Hřebíčková, M., & Macek, P. (Eds.). (2003). Agrese, identita, osobnost. Brno: Psychologický ústav Akademie věd ČR.
- Flannery, D., Azsony, A. T., & Waldman, I. R. (Eds.). (2007). The Cambridge handbook of violent behavior and aggression. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fromm, E. (2007). Anatomie lidské destruktivity: můžeme ovlivnit její podstatu a následky? Praha: Aurora.
- Herek, G. M., Cogan, J. C., & Gillis, J. R. (2002). Victims experiences in hate crime based on sexual orientation. Journal of Social Issues, 58(2), 319-339, doi: 10.1111/1540456000263
- Hnilica, K. (2010). Stereotypy, předsudky a diskriminace: pojmy, teorie, měření. Praha: Karolinum.
- Kolektiv autorů (2010). Zapomenuté oběti. Násilí z nenávisti a poradenství pro jeho oběti v ČR. Praha: Stiftung EVZ, Kulturbüro Sachsen e. V., In IUSTITIA
- Lorenz, K. (2003). Takzvané zlo. Praha: Academia.
- Lyons, Ch. J. (2006). Stigma or sympathy? Attributions of Fault to Hate Crime Victims and Offenders, Social Psychology Quarterly, 69(1), 39-59, doi: 10.1177/019027250606900104
- Martinez, L. (Ed.). (2001). Prevention and control of aggression and the impact on its victims. New York: Kluwer Academics/Plenum Publishers.
- McDevitt, J., & Levin, J. (2002). Hate crimes revisited: America's war against those who are diferent. Boston: Northeastern University.
- Meyer, D. (2008). Interpreting and experiencing anti-queer violence: race, class, and gender differences among LGBT hate crime victims, Race, Gender & Class, 15(3-4), 262-282. Získáno 24. října 2014 z <http://rgc.uno.edu/journal/>
- Perry, B. (2001). In the name of hate: understanding hate crimes. New York: Routledge.
- Perry, B. (2003). Where do we go from here? Researching hate crime. Získáno z <http://www.internetjournalofcriminology.com/Where%20Do%20We%20Go%20From%20Here.%20Researching%20Hate%20Crime.pdf>
- Poněšický, J. (2005). Agrese, násilí a psychologie moci. Praha: Triton.
- Willis, D. G. (2008). Meanings in adult male victims' experiences of hate crime and its aftermath. Issues in Mental Health Nursing, 29, 567-584, doi: 10.1080/01612840802048733

Podpis studenta:

Datum:

26.11.2014

Podpis vedoucího práce:

Datum:

26.11.2014

„Příloha 2: Abstrakt diplomové práce v českém a anglickém jazyce“

Abstrakt diplomové práce

Název práce: Oběti incidentů z nenávisti motivovaných homosexuální orientací

Autor práce: Marie Anna Maroszová

Vedoucí práce: PhDr. Olga Pechová, PhD.

Počet stran a znaků: 90, 208 150

Počet příloh: 7

Počet titulů použité literatury: 146

Abstrakt: Existují empirické důkazy o tom, že homosexuální jedinci, vystavení incidentům z nenávisti, mohou v důsledku této zkušenosti zažívat psychické i vztahové obtíže. Mnoho studií se však zabývá pouze kvantitativními charakteristikami těchto útoků. Cílem této studie bylo proto prohloubit porozumění individuálním zkušenostem obětí. Pozornost byla věnována třem oblastem, a to popisu sexuální orientace a zkušeností s jejím sdílením v sociálním okolí, zkušenostem s incidenty z nenávisti a změnám, které v důsledku toho u obětí nastaly. Výzkumu, provedeného prostřednictvím polostrukturovaného interview, se účastnilo šest gay mužů. Jejich výpovědi byly analyzovány metodou interpretativní fenomenologické analýzy. Výsledky ukazují, že dotazovaní muži byli vystaveni verbálním i fyzickým útokům, které u nich vyvolaly „nežádoucí emoce“ a změny chování. Respondenti používali různé copingové strategie, především sociální oporu a hledání pozitivních významů. Dlouhodobé následky se týkaly snížení důvěry k lidem i posílení silných stránek osobnosti. Hlubší porozumění individuálním zkušenostem s incidenty z nenávisti může pomoci k nalezení adekvátnějších prostředků prevence i intervence při práci s oběťmi.

Klíčová slova: homosexualita, trestné činy z nenávisti, incidenty z nenávisti, zkušenosti obětí, gay muži

Abstract of Thesis

Title: Victims of hate incidents motivated by homosexual orientation

Author: Marie Anna Maroszová

Supervisor: PhDr. Olga Pechová, PhD.

Number of pages and characters: 90, 208 150

Number of appendices: 7

Number of references: 146

Abstract: The growing body of empirical evidence suggests that homosexuals facing hate incidents are at risk of developing psychological or relational difficulties. However, many studies focus only on quantitative characteristics of these assaults. The main purpose of this study was to deepen the understanding of victims' individual experiences. Our research focused on three areas: description of sexual orientation and its acceptance by respondent's social environment, description of hate incident experience, and changes in behavior and emotions caused by this experience. Semi-structured interviews were conducted with six gay men and their answers were analyzed using interpretative phenomenological analysis method. Results show that gay men were exposed to verbal and physical assaults, which caused them to experience „undesirable feelings“ and result in behavioral changes. Respondents used different coping strategies, e.g. seeking social support and making light of the experience. Some of the long-term consequences of hate incidents were loss of trust as well as increase of character strenghts. Deeper understanding of individual experiences can help identify preventative measures and improve the efficiency of intervention techniques applied to hate incident victims.

Key words: homosexuality, hate crimes, hate incident, victim experiences, gay men

„Příloha 3: Kompletní seznam otázek polostrukturovaného interview“

Polostrukturované interview

1. Jak byste popsal/a svou sexuální orientaci?
2. V jakém věku jste si začal/a uvědomovat svou sexuální orientaci?
3. Pověděl/a jste někomu dalšímu o své sexuální orientaci?
4. Jaká vidíte pozitiva Vaší sexuální orientace?
5. Cítíte, že Vás Vaše sexuální orientace v něčem omezuje? Vidíte negativa?
6. Zažil/a jste v posledních šesti letech situaci, ve které jste byl/a obtěžován/a, napaden/a fyzicky či verbálně, nebo byl poškozen Váš majetek v důsledku Vaší sexuální orientace?
7. Proč hodnotíte incident jako motivovaný Vaší sexuální orientací?
8. Co jste tehdy prožíval/a?
9. Co Vám pomohlo situaci zvládnout?
10. Svěřil/a jste se po tomto zážitku někomu blízkému nebo jste vyhledal/a odbornou nebo jinou pomoc?
11. Jak Vás ovlivnila tato zkušenost tehdy?
12. Jak vnímáte prožitý incident nyní?
13. Domníváte se, že Vám tento incident přinesl něco pozitivního?
14. Jak hodnotíte práci neziskových a jiných organizací poskytujících pomoc obětem incidentů z nenávisti v místě Vašeho bydliště?
15. Vyhledal/a jste někdy jejich služby? *Pokud ne, můžete uvést důvod?*
16. Vyhledal/a jste pomoc neformální? (rodina, přátelé, sociální prostředí)
17. Chtěl/a byste na závěr tohoto interview něco dodat?
18. Jak byste zhodnotil/a toto interview?

„Příloha 4: Oslovovací e-mail“

Dobrý den,

jmenuji se Marie Anna Maroszová a studuji psychologii na Univerzitě Palackého v Olomouci. Obracím se na Vás s prosbou o účast na mém kvalitativním výzkumu, který je podkladem pro mou magisterskou diplomovou práci.

Téma mé práce se zabývá oběťmi incidentů z nenávisti motivovaných sexuální orientací a klade si za cíl prohloubit porozumění zkušenostem jedinců, kteří mají zkušenost s nenávistnými incidenty, které dle jejich přesvědčení vyplývají z jejich předpokládané sexuální orientace a odkrýt významy, které těmto prožitým událostem připisují.

Ráda bych získala respondenty k individuálním, anonymním rozhovorům, které by byly nahrávány na digitální zařízení. Jejich zkušenost s tímto fenoménem by mohla přispět k hlubšímu porozumění tohoto tématu a v případě úspěšného zpracování dále také k prohloubení porozumění této problematice také v řadách odborné i laické veřejnosti a hlavně podpoře dalších, neznámých obětí.

Domnívám se, že pro další osvětlení existence tohoto jevu je důležitá spolupráce všech společenských institucí, organizací jedinců, kteří se o téma zajímají. Bez vzájemné podpory budou incidenty z nenávisti nadále přehlíženy jako nepodstatný a v naší společnosti nefrekventovaný jev.

V příloze Vám zasílám informační leták se všemi podstatnými informacemi, které byste mohl/a mít ohledně mého výzkumu a také vzor informovaného souhlasu. Budu velmi ráda, pokud se rozhodnete o této možnosti své klienty informovat a v případě jejich osobního zájmu jim na mne dát kontaktní údaje (email: [REDACTED], tel. [REDACTED]).

V případě jakýchkoliv dalších dotazů nebo poznámek mě prosím neváhejte kontaktovat, velmi ráda uslyším Vaše komentáře, případně zodpovím Vaše dotazy.

S pozdravem,

Marie Anna Maroszová

„Příloha 5: Informační leták č. 1 a č. 2“

Informační leták pro účastníky výzkumu

Setkal/a jste se někdy s verbálními nadávkami, urážkami, ničením majetku, fyzickým napadením nebo jiným útokem kvůli Vaší sexuální orientaci nebo kvůli tomu, že si útočník myslel, že máte odlišnou sexuální orientaci?

Název projektu

Oběti incidentů z nenávisti se zaměřením na sexuální orientaci

Pozvánka

Jste zván/a k účasti na praktické části výzkumu (rozhovoru) k diplomové práci, jehož cílem je prohloubit porozumění zkušenostem jedinců, kteří mají zkušenost s nenávistnými incidenty, které dle jejich přesvědčení vyplývají z jejich předpokládané sexuální orientace a odkrýt významy, které těmto prožitým událostem přisuzují. Řešitelkou projektu je Marie Anna Maroszová, studentka Palackého univerzity. Dohlízejícím vedoucím práce je PhDr. Olga Pechová, PhD.

O co se bude jednat

V rámci výzkumu budou probíhat individuální, anonymní rozhovory, zkoumající individuální zkušenost účastníka/účastnice s incidenty z nenávisti, vyplývajícími z jeho/její předpokládané sexuální orientace. Rozhovor bude nahráván na digitální zařízení a následně bude přepsán do textové podoby k dalšímu zpracování. Před rozhovorem bude účastník seznámen s účelem výzkumu a svými právy a bude požádán o podepsání informovaného souhlasu. Po ukončení rozhovoru bude mít možnost se dále dotázat na vzniklé nejasnosti a bude mu v případě zájmu umožněno nahlédnout celkovému výsledku výzkumu.

Časový rámec rozhovoru

Rozhovor probíhá jednorázově a zabere průměrně 1-2 hodiny.

Práva účastníka

Účastník se může v jakékoliv fázi výzkumu právo jej opustit a dále se neúčastnit. Dále má právo neodpovědět na jakýkoliv z položených dotazů. V žádném z těchto případů nemusí uvést důvod. Účastník má právo v jakékoliv fázi výzkumu pokládat dodatečné dotazy. Pokud vyvstanou otázky během četby tohoto informačního letáku, může účastník kontaktovat řešitele výzkumu před svou účastí. Účastník má právo nahlédnout přepisu svého rozhovoru a případně vyžádat vyškrtnutí jakýchkoliv částí rozhovoru, ve kterých by mohla podle jeho názoru být ohrožena jeho anonymita. Účast na výzkumu je dobrovolná. Svou účastí můžete přispět k osvětlení problematiky nenávistných incidentů ve společnosti.

Anonymita a zachování soukromí

Data, která účastník poskytne během rozhovoru, nebudou obsahovat žádné osobní informace (jméno, adresu), které by mohly poukázat na identitu účastníka nebo narušit jeho anonymitu. Řešitelka si vyhrazuje právo výsledky publikovat anonymně. Účastník má právo na následné přečtení textové podoby rozhovoru a může žádat vynechání údajů, které by mohly prozradit jeho identitu.

Pro další informace

V případě dalších dotazů mě prosím kontaktujte na emailové adrese

[REDACTED] Velmi ráda zodpovím další Vaše dotazy ohledně studie.

Pomozte svým příběhem i Vy v boji proti homofobním předsudkům

Zapojte se do výzkumu v rámci magisterské diplomové práce a pomozte tak prohloubit porozumění zkušenostem jedinců, kteří mají zkušenost s nenávistnými incidenty na základě své sexuální orientace.

Setkal/a jste se v posledních šesti letech s verbálními nadávkami, urážkami, ničením majetku, šikanou nebo diskriminací kvůli Vaší sexuální orientaci nebo kvůli tomu, že si útočník myslel, že máte odlišnou sexuální orientaci?

O co se bude jednat?

V rámci výzkumu budou probíhat individuální, anonymní rozhovory, které prozkoumají Vaši individuální zkušenost s incidenty z nenávisti, vyplývajícími z Vaší sexuální orientace. Rozhovor bude nahráván na digitální zařízení, avšak jeho stopa ihned po textovém rozboru vymazána. Vaše účast je 100% anonymní.

Jak dlouho to bude trvat?

Rozhovor probíhá jednorázově a zabere nejdéle hodinu Vašeho času.

Vaše práva

Rozhovor můžete v jakékoliv fázi opustit, aniž byste musel/a zodpovídat další otázky, a to bez udání důvodu. Pokud budete mít jakékoliv otázky ohledně účasti, neváhejte mě kontaktovat na emailové adrese:

[REDACTED]

Máte také právo nahlédnout do přepisu Vašeho rozhovoru a vyžádat si vyškrtnutí jakýchkoliv částí, ve kterých by dle Vašeho názoru mohla být ohrožena anonymita.

Účast na výzkumu je dobrovolná.

Svou účastí můžete přispět k osvětlení problematiky nenávistných incidentů ve společnosti!

„Příloha 6: Informovaný souhlas“

Informovaný souhlas

s účasti na praktické části výzkumu k diplomové práci na téma:

„Oběti incidentů z nenávisti se zaměřením na sexuální orientaci“

popis diplomové práce: Cílem diplomové práce na téma „Oběti incidentů z nenávisti se zaměřením na sexuální orientaci“ je prohloubit porozumění zkušenostem jedinců, kteří mají zkušenost s nenávistnými incidenty, které dle jejich přesvědčení vyplývají z jejich předpokládané sexuální orientace a odkrýt významy, které těmto prožitým událostem připisují.

diplomovou práci píše: Marie Anna Maroszová

vedoucí diplomové práce: PhDr. Olga Pechová, PhD.

Vážený/á,

v rámci řešení praktické části diplomové práce se na Vás obracím se žádostí o poskytnutí soukromého rozhovoru, v jehož rámci bych se ráda seznámila s Vašimi zkušenostmi s incidenty z nenávisti, které jste zažil/a, a které dle vašeho přesvědčení vyplývají z Vaší sexuální orientace. Cílem mé práce je seznámit s problematikou incidentů z nenávisti a možnými významy, které jejich oběti svým zážitkům připisují. Rozhovor bude nahráván na digitální zařízení. Tyto nahrávky budou po přepsání rozhovoru zničeny. Vaše anonymita je zaručena neuvedením jména v žádné části výzkumu. Dále máte možnost si přepis rozhovoru přečíst a vyškrtnout jakékoliv údaje, které by dle Vašeho názoru mohly vést k odhalení Vaší identity. Pokud souhlasíte s účastí na této práci, prosím o podepsání níže uvedeného prohlášení.

Prohlášení

Pro účast na výzkumu diplomové práce je nutné podepsání informovaného souhlasu. Podepsáním tohoto prohlášení dáváte najevo své porozumění tématu, cíli výzkumného projektu a své roli v tomto výzkumu a souhlasíte tak se svou účastí.

Podepsáním tohoto prohlášení dáváte najevo své porozumění tomu, že kdykoliv v rámci průběhu výzkumu se můžete rozhodnout svou účast ukončit bez nutnosti podání vysvětlení. Máte právo požádat, aby jakékoliv Vámi uvedené informace byly zničeny/vynechány. Máte právo rozhodnout se neodpovědět na položenou otázku a současně máte právo položit jakékoliv otázky, týkající se průběhu studie (pokud odpověď na tyto otázky neohrozí výsledek studie).

Souhlasíte s tím, že všechny získané údaje budou anonymně zpracovány, použity jen pro účely výzkumu a že výsledky výzkumu mohou být anonymně publikovány.

Svým podpisem stvrzujete, že jste měl/a možnost si vše řádně, v klidu a v dostatečně poskytnutém čase zvážit. Na případné otázky ohledně studie jste od řešitele výzkumu dostal jasné a srozumitelné odpovědi a studii podstupujete dobrovolně.

Tento informovaný souhlas je vyhotoven ve dvou stejnopisech, každý s platností originálu, z nichž jeden obdržíte Vy jako účastník výzkumu a druhý řešitel projektu.

Jméno, příjmení a podpis řešitele projektu: _____

V _____

dne: _____

Jméno, příjmení a podpis účastníka* projektu: _____

V _____

dne: _____

„Příloha 7: Přepis interview - Filip (20-25 let)“

1. Jak bys popsal svou sexuální orientaci?

Homosexuál. nebo...prostě jako opravdu mě přitahují jen kluci, holky vůbec

2. V jakém věku sis začal uvědomovat svojí sexuální orientaci?

Tak...tak nějak už od malička, protože se mi strašně líbili mí vojáčci. Jsem je vyslíkal furt z těch jejich ehm...oblečků, abych viděl ty svaly. A jinak jako tak nějak už jsem věděl, že se se mnou něco děje, ale... že jsem si třeba hrál s barbínama s kamarádkama, všem to bylo divný. Ale opravdu jsem si to jako uvědomil tak šestá třída...hlavně jsem měl tak jako tolerantní zázemí rodiny, takže se o těchhle věcech hodně mluvilo, takže to nebyl nějaký problém si to uvědomit. A hodně teda i jako díky internetu prostě si to člověk líp uvědomil...nebo víceméně jsem to věděl, ale prostě jsem si o tom na internetu potřeboval ještě hledat různý fóra, články a tak.

3. Pověděl jsi někomu dalšímu o své sexuální orientaci?

Jo, no tak za začátku vlastně tak nejdřív to byly kamarádky...pár kamarádek. To bylo dejme tomu v sedmé třídě, než jako jsem se k tomu odhodlal a hned nato jsem to řekl mámě...tý mámě jsem to řekl tak ta sedmá třída. No a pak vlastně když jsem navázal jako kdyby první jako kdyby vážný vztah, tak to jsem byl prvák nebo druhák na gymplu, tak jsem to řekl jako celému okolí, tím, že jsme u nás v malým městě chodili ruku v ruce tak máma se vlastně rozhodla, že to řekla celý rodině a od té doby vlastně jako kdyby od toho prváku na gymplu to ví úplně všichni. Máma to vlastně řekla celý rodině postupně, vlastně jako první svý... vlastně jako oni jsou tři, mamka má dvě sestry, tak vlastně tý prostřední to řekla, tam se čekalo, že to vezme v pohodě. Řekla to bratrovi, pže ten to taky už tušil jako a vlastně jediný co jsem se bál, když to řekne babičce, z toho jsem měl strach, protože byla silně věřící katolička, ale vlastně ta to vzala úplně v pohodě a vůbec jí to nevadilo. A vlastně řekla to i tý další tetě, z toho jsem měl taky strach, protože je taky věřící, ale v pohodě. Jediný kdo to špatně takhle z rodiny bral, byl mámy přítel, ale prostě máma ho utla, protože on začal totiž jako by mít na to hloupý řeči, tak máma řekla, že jestli se mu to prostě nelíbí, tak se může sbalit a vypadnout. Tak od té doby jako by prostě v pohodě. Dejme tomu na rok dva o tom nemluvil a dělal jakoby... že se nic neděje, ale teď už v pohodě.

4. Jaká jsou pozitiva tvé sexuální orientace?

Pozitiva.tak třeba určitě mám si myslím i díky tomu mnohem bližší vztah s mámou...pro někoho až divně blízký vztah (smích) a jinak pozitiví...jako přijde mi, že jsem třeba mnohem více otevřenější vůči nějakým menšinám ať jsou jakýkoliv, že mi přijde že hodně díky tomu nemám v sobě tolik nenávisti vůči těm menšinám jako mí vrstevníci nebo mí známí a podobně. Tak asi to. Ale má to jako i negativa...třeba to že můj názor je často shozenej právě na tomhle...nebo právě nějaký to napadení a občas tak jako když nastoupím na nějakou novou brigádu nebo to tak zas řešit jak to říct, nebo jestli mám prostě dělat, že nic a mezi řečí prostě říct, že jdu se svým přítelem tam a tam nebo jestli to mám těm lidem říkat, tak to je jako takový negativum, který mě nejvíc omezuje.

6. Zažil jsi v posledních šesti letech situace, ve které jsi byl napaden fyzicky či verbálně nebo byl poškozen tvůj majetek v důsledku tvé sexuální orientace? Můžeš mi to zkusit popsat?

Tak popravdě hodněkrát už dřív ve škole, takže to by bylo na dlouhý povídání. Tak vlastně už na základní škole, když si to teprve teda o mně mysleli, protože jsem na to vypadal, mluvil jsem tak a opravdu všechno, tak to mě napadali často jako vlastně třeba mí spolužáci přímo ne, spíš starší ročníky, třeba incident kdy po mně házeli jabka... a třeba to bolí do hlavy, věř mi. Sem tam po mně něco hodili, ale jako přímo že by mně dali ránu pěstí, tak k tomu se jako nikdo neodhodlal z nich... spíš teda jako po mně něco hodit. Hodně mě teda uráželi, že si nebrali servítky, kdykoliv i před učitelama nebo tak tě teda vždycky prostě se snažili stopnout a někteří nechápali, o co jde, když že třeba mě oslovovali ...zdrobnělina jména...schválně. Třeba, i když byl basketbalový turnaj a já se toho účastnil a všichni skandovali „-//-, -//-,“ a bohužel učitelé to nepochopili o co jde a mysleli si, jak jsem oblíbenej (smích).

A to tedy žádný učitel o tobě nevěděl v té době...

Nene, v té době ne...to nevěděli, ale jako třeba někteří si to mysleli. Třeba teď potom s odstupem, když jsem se s nima bavil nebo tak tak napadlo je to. Obzvlášť, když to okolí se ke mně chovalo, tak jak se chovalo, tak to jim taky pomohlo si jako kdyby...nebo tak je to teda napadlo. To bylo na tý základce, ale poprvně, když jsem se vlastně jako kdyby přiznal těm prvním kamarádkám více méně jsem to dal i tomu svému okolí v té škole tak nějak znát, tak jako to trošku ustalo a jako jsem se snažil hlavně prostě kdykoliv mě uráželi jsem se tomu schválně zasmál nebo něco a díky tomu je to vlastně přestávalo bavit. A když už jsem byl v deváté třídě a nebyl tam nikdo ze staršího ročníku, že... si tolik lidí nedovolilo. No a potom vlastně tak ještě další napadení třeba jako potom na střední škole tam jsem víceméně neměl problémy, jen co se mě teda na střední škole hodně dotklo, když vlastně to jsem byl ve druhém ročníku...jsem svého přítele vzal na ples vlastně našeho gymnázia. Tam jsme vlastně spolu tančili, dali jsme si i pusy a někteří vyučující mě od té doby přestali i zdravit a hodně se to řešilo a zas naopak někteří se mě až strašně zastali a jako to úplně zmírnilo, to že mě mrzeli ti druzí. Ale jinak na tý střední škole v tomhle nebyl nějaký problém, i když takový to vyloučení z kolektivu je prostě znát, od těch kluků teda spíš, s holkama jsem takový problémy nikdy neměl. Ale myslím, že to ani nemysleli zle, spíš si nemáme o čem povídat, ale potom třeba jako hodně v těch hospodách nebo někde v klubu tak to se mi stávalo často. Jednou právě v té době co teda o ní mluvíme jsem teda dostal ránu pěstí. Jsme šli u nás na malým městě do klubu s přítelem a stáli jsme před ním a tam nikdo nebyl a my jsme se drželi za ruku, dali jsme si pusy, ale nicméně jsme se za to nestyděli, my jsme se normálně drželi za ruce i před lidma, prostě já nevím, jestli to byl takový můj boj, já jsem chtěl aby to všichni viděli, že jsem to až cpal někomu. Ale vlastně to jsme předtím jen tak stáli před tím klubem, drželi jsme se za ruce a přišel nějaký kluk a ten mě teda začal hodně urážet, a že mám jako odejít, nebo jako vypadni někam za roh aspoň, ať se na tebe nemusím dívat. Já jsem si stál za svým, že tam prostě zůstanu, že se nemám za co stydět, tak jsem dostal ránu pěstí, ale pak se mě jako dost lidí zastalo, mimo jiné tam byl můj bratr, který už to v té době věděl, tak toho jsme naopak musel přemlouvát, ať toho kluka nezmlátí na oplátku, aby jako můj protest, že tam zůstanu stát nepřišel vniveč, že za sebe někoho pošlu. A jinak pak jako dokonce toho majitele klubu jsem jednou dostal facku, to byl teda jako kus chlapa, takže jsem spadl, to jako tam se mísilo víc věcí, my jsme se nepohodli, ale tak jako já tomu přikláním, že to bylo teda hlavně kvůli mé orientaci, protože nikdy neměl problém mě ohledně toho nějak urazit nebo tak a nehádali jsme se, nebo nepohodli jsme se tak nějak, že by to mohlo přejít až do něčeho

takovýho. Pak jako to není tak dlouho třeba v nonstopu, to jsem tam byl i s mámou, tak mě slovně začal napadat jeden štamgasta tam. To se mě teda zastala dost máma. Nakonec to vypadalo už i na rvačku, ale naštěstí ho teda jako zklidnili. Potom, to je asi tak měsíc zpátky co jsme byli zase s mámou v tom nonstopu a přišel tam mamčin známěj, ale on je věkem spíš ke mně. No normálně se tam bavila a přišlo na politiku, bavili jsme se a já a on jsme měli rozdílný názory a ve chvíli, kdy mu došel argument, tak mě nazval buzerantem a dal mi ránu pěstí. Na to já jsem jako nejdřív říkal jako co dělá, jestli je normální, že se jako známe dlouho. Jestli jako jen proto, že mu dojde argument snad mě nemusí urážet a napadat, tak mi dal další, ale to ho jako hodně seřvala moje máma. Nebo seřvala...ona jako po něm vystartovala...Ona je teda jako hodně výbušný typ, ta kdyby na to měla tak ho zabije. To naštěstí teda odešel, že si asi jako v tý opilosti uvědomil, co udělal za kravinu. No... a ono je jako hromadu těch případů, obzvlášť teda jako ty urážky....

Zkusíš říct, co si třeba nejvíc pamatuješ...nebo co tě nejvíc zasáhlo?

Tak nejvíc pamatuju...no těžko se to vybírá, co mě nejvíc zasáhlo. Tak třeba když jsem pracoval brigádně v jednom baru a vlastně už jsem zavíral, že teda prostě se omlouvám, končíme a jeden tam prostě na mě začal, ty zsranej buzerante a teda věděl to o mně. Takže to jako nebyla jen tak nějaká nadávka nebo jen tak, že si zrovna tohle slovo vybral. A to jako hodně vygradovalo, už jako lítaly i věci a z toho jsem teda byl hodně na nervy a to mě hodně zasáhlo. A jinak poslední dobou prostě kdykoliv mám rozdílný názor, tak že mě začnou napadat, tak to se mě hodně dotýká, že mě to jako fakt mrzí, že v podstatě, když mám víc argumentů než ta protistrana, tak to vždycky skončí u buzerantů. Což jako už mě fakt nebaví, už je to občas zoufalost. Jako co na to pak já mám říct, že...jo jako teď už máš konečně pravdu...jsem. No a jinak co se mě jako hodně dotklo. Třeba to před tím klubem jak mi dal tu pěstí. To třeba ten přítel můj se mě nezastal. Ale jako já mu to nezalívám, on měl strach. A více méně...hodně ubíjí takový to jako, nebo všechno jako že bych vypíchl jeden případ, který byl ze všeho nejhorší, to asi ne. Samozřejmě že jako to násilí bylo horší než ty vulgarismy, i když některý fakt teda jako odporný. Se mi stalo dokonce teda jako především. Jsme seděli s kamarádkou a s jejím šéfem v hospodě a normálně jsme si povídali a pili. No a on jak dopil, tak začal být hnusnej, ale jako ve stylu teda jako jestli teda...co si rádí jako že lížeme. Jako že byl fakt teda nechutnej a odpornej. Tak jako takový nadávky jsou popravdě horší, že jen jako pokud mi někdo řekne buzno. Horší jsou jako takový ty oplzlý.

A co třeba před tím klubem....

Já jsem tenkrát ještě nosil brýle. Tak jsem si jako nasadil ty brýle a řekl jsem mu a jako co sis jako dokázal. Já jsem nikdy nebyl typ, co by se rval. Jednak si myslím, že na to pořádně jako ani jako kdyby nemám, ale i kdybych jo, tak prostě jako nechtěl bych, protože jako mně to přijde hloupý. A prostě jako schválně jsem tam zůstal stát a on jako tak teď jako vypadni a já ne jako teď just tady zustanu stát, přitom mě už byla zima, já jsem chtěl jít dovnitř, ale prostě ne...nikam nepůjdu. Mne nikdo nebude vyhazovat kvůli tomu, že jsem gay. No...a nakonec prostě tak nějak jako na něho začaly i ty jeho kamarádky, jako že to přehnal a takový. Jako, že mě předtím taky třeba urážely, ale tohle už se jim tady nezdálo. My jsme se prostě jako s přítelem drželi za ruce, jsme si povídali a nikdo tam nebyl, on tam jako prostě najednou když šel ven, právě byla zima, takže tam nikdo nebyl, všichni byli vevnitř. Pak se tam teda začali srocovat lidi. Ale já jsem to myslel vlastně když jsem měl tady ten svůj první vážnej vztah tak na jednu stranu mně se vlastně líbilo, že ostatní můžou chodit ruku v ruce, tak prostě proč bych jako já nemohl. Jako tohle byl ten důvod, ale zároveň to, že prostě jsem to chtěl

všem ukázat, že já prostě se nemám za co stydět. A na jednu stranu i je mnohem lehčí jako prostě si to napsat na čelo, aby to každé věděl, a prostě kdo chce, ať se se mnou baví, kdo nechce, tak ať se se mnou nebaví, že pro mne je mnohem těžší takový to jako skrývání a říkat to lidem až později, až se skamarádíme, že jako bych právě nechtěl, aby nastalo to, že se s někým skamarádím, řeknu mu to a on mě zavrhne, to jako pro mne je lepší to dát na odív, aby to každé věděl. Ne že bych se snažil chovat zženštile, všude to vykřikovat, to ne, ale dřív prostě jsem to dělal tak, že jsem se s tím přítelem schválně vodil za ruku, aby se to každé dozvěděl a už se mě na to nikdo neptal a pak se to neřešilo. Chvilku se i tohle řešilo, ale pomohlo to k tomu, aby se tohle neumejvalo tak dlouho.

A třeba tvůj nejzávažnější incident, to bylo tohle nebo...

Premejšlím, jestli ještě něco nějak...jako jen asi tady tohle. Jako sem tam nějaká ta rána pěstí, ale že by to jako vyvrcholilo v to, že by ni někdo začal bít, třeba bych ležel na zemi to ne, protože našťestí se zatím všechny tyhle incidenty udály, když u toho byli prostě nějakí mí kamarádi nebo tak a hromadu těchhle lidí prostě když vidí, že mám zastání, tak to nechá být. A jako ne že bych někoho postavil před sebe, nějakýho velkýho chlapa postavil před sebe, to je jedno, jestli tam mam prostě ty dvě holky za sebou, tak prostě to nechá být, že prostě jako si řekne fajn, nebudu se tím zabývat. Nebo i to, že se mě někdo zastane, tak to hodně lidí odradí, že se prostě jako stáhnout a nechat mě být. Jako já jsem strašně rád, že jsem gay a bohužel jsou tady tyhle situace, ale každé je má v něčem jinčí, takže...

Proč hodnotíš incidenty jako motivované nenávisť k tvé sexuální orientaci?

Tak jako víceméně všichni to ... nebo povětšinou to věděli a zároveň mě u toho tak uráželi a vyloženě mířili ty útoky slovní na tohle a potom to třeba pokračovalo v to násilí nebo v ten fyzický útok a teda na tý základní škole ti si to jen mysleli no a jako fakt mě uráželi těma urážkama jako teplouš a podobně. My jsme vlastně malý město, takže když jsem byl tam nebo někde v okolí na malým městě tak to prostě věděli, ono se to nezdá, ale ono se to šířilo jako každým směrem. Jako byl jsem jeden z mála, kdo to tak jako vyjádřil veřejně. Tak jako hromadu lidí, když jsem přišel do hospody tak to bylo jako „hej, to je ta buzna, jak jsem ti říkal“. Jako zní to hloupě jako bych byl nějaká celebrita, ale tam to svým způsobem tak fungovalo na tom malým městě. Třeba tady když jsem byl v _____, což je gay bar, tak tam se mi taky jako stalo, že mě dva napadli jako slovně jako ze srandy, ale ti si tam vyloženě šli, aby někoho takhle mohli pozurážet. Jako stalo se mi to třeba i jinde, ale jako že to fakt prostě věděli o mně. Asi se mi nikdy nestalo, že bych na to jen vypadal a někdo na mě prostě jen zaútočil.

Co jsi tehdy prožíval?

Ale teda jako občas jako, teď se nechci litovat nebo něco, ale občas to bylo těžký. Obzvlášť, když se nějaký kamarád, kamarádka, mě nezastali a prostě dělali, že tam nejsou, tak to mě vždycky strašně zamrzí. Ale to se děje prostě pořád, že si lidi nechtějí dělat problém. A já nechci, aby si někdo za mě řešil moje konflikty, ale jen chci, aby se za mě postavili, nemusí za mý názory nebo něco takovýho, ale za tohle bych byl rád, když obzvlášť vědí všechno tohle o mně. Já jsem taková jako citlivka, takže pokaždý jsem to obrečel. Teď už to teda jako zvládám líp a kašlu na to, i když když mam blbou náladu tak mi to hlodá a myslím na to. Často se mi stane, že to jako hodně obrečím. Často se mi stane třeba někdy v baru, když mam i hodně popito, tak se ty

emoce přece jen uvolní, ale pomohli mi to zvládnout vždycky ti kamarádi. Ale občas nad tím prostě člověk přemýšlí, jako že kamarádi říkají ježiš kašly na to, ale někdy na to prostě kašlat nejde. Někdy nad tím člověk prostě musí přemýšlet a vyřvat se.

Co ti pomohlo ty situace zvládat?

Jak říkám, hodně ti kamarádi, ti blízcí. Třeba právě moje máma je jedna z těch, která se mě vždycky zastane, u nás třeba na městě, já jsem tam dělal v různých hospodách, několikrát se mi stalo, že mě tam někdo začal urážet, a moje máma tam všechny zná, a když to zjistila, tak jako okamžitě letěla a já jí vždycky říkám prosím tě mami nedělej to vždyť já pak vypadám jako blbec, že tě posílám a ona ne toho já nenechám a že se mě prostě vždycky strašně zastávala a byla mi vždycky strašnou oporou. A třeba i můj bratr...vlastně díky němu si teďka už tolik lidí ke mně toho tolik nedovolí, to že mám svého bratra...on je starší, tak díky tomu si na mě tolik lidí nedovolí na tom malém městě, protože ví, že on se mě zastane. A i jako takhle tety a tak ...vždycky se mě zastaly.

Svěřil ses potom někomu blízkému nebo jsi vyhledal odbornou nebo jinou pomoc?

Tak vždycky jsem se právě jako svěřil kamarádům, teda mámě snad pokaždé.

A je třeba nějaký, o kterém jsi nic neřekl, co tě třeba mrzelo?

To asi ne, já jsem takovej, že na sebe všechno prásknu. Já hodně o věcech potřebuju mluvit. Jako samozřejmě některý podrobnosti si občas nechám pro sebe, ale jinak jako veskrze jsem to všechno vždycky řekl. Třeba když to říkám mámě, tak vyloženě takový ty hodně oplzlý věci, co mi jako říkají, tak protože chápu, že jí to taky samozřejmě mrzí, jsem její syn, tak nechci, aby tohle musela poslouchat. A třeba i ty mé pocity často se snažím skrýt kdy třeba schválně řeknu, ježiš o co jde, i když mě to hodně hlodá, ale prostě to ne, že bych si chtěl hrát, že to zvládám, ale že prostě třeba vím u té mámy, že by jí to hrozně mrzelo, ale bohužel se s tím budu setkávat celý život a nechci, aby celý život musela přemýšlet, jestli mi náhodou někdo v Olomouci neublíží. Jako jo byl jsem u psychologa a potom ten mi teda doporučil návštěvu psychiatra, to byla teda psychiatricka, a teda jako že ... není důvod...no já to teda jako řeknu, i když je to takový divný... jednou jsem na sebe sáhnul v opilosti po jednom problému, kdy už se to prostě zase zopakovalo, kdy mě někdo prostě urážel, tak jako že bych ublížil sám sobě, tak kvůli tomu jsem tam byl, ale ta psychiatricka to prostě vyhodnotila, jako že prostě to byla asi nějaká zkratová reakce a že by to jako vůbec neřešila nějakýma lékama nebo něco, že se čas od času mám ozvat, ale já se na to vykašlal, já jsem s ní jako nechtěl řešit. Já jsem víceméně věděl, co to bylo za blbost...že jsem prostě byl jen opilej, naštvanej na všechno. A víceméně jsem tam šel spíš kvůli mámě, abych jí uklidnil.

A jak tě ta zkušenost ovlivnila tehdy?

Na základce mi to ještě nevadilo tolik, protože to spíš byly takový domněnky. Ty starší ročníky si někoho vždycky dobíraly, někdo byl buzna jinej šprt. Tak až potom...na tý střední tam už jsem nad tím jako víc přemýšlel, ale to proto, že už to bylo fakt jako cílený, někdy to bylo...to zní blbě...ale taková čistá nenávisť, jako bych jim něco udělal. To jsem ze začátku nedokázal pochopit a třeba jako teď teda jako právě ty moje názory jsou často shozený na tom, a hromada lidí mě prostě jako nebere vážně nebo tak, tak to je takový jako

že mě to štve, ale víceméně už mi to neublíží až tak. Kdyby to bylo týden, tak nad tím přemýšlím, pak na to zapomenu, nechám to být.

Jak vnímáš ty prožité incidenty nyní?

Asi zpátky bych si odpustil všechno to brečení. Protože bohužel to viděl i ten, co mě napadal, co jako by se těm lidem líbilo, ale takhle ty zpětně víceméně nevím no jako co se stalo stalo se. To před klubem považuju prostě za idiota. Na druhou stranu se sám sobě divím, že jsem se jako by s ním snažil o tom diskutovat nebo se mu snažit ukázat nenásilnej odpor, že to bylo zbytečný, že tihle lidi vždycky zůstanou stejní. Třeba hodně mě to vytočilo, co se teď stalo především, ale nebylo to takový to lítostivý, co jsem měl dřív, ale spíš takový to našťvaný. Jako když on na mě začal s těma odpornostma, tak jsem jako jsem se vytočil, a říkám co ty čůráku, zavři hubu, vypadni odsud a nech mě na pokoji. Teď spíš jako rázně někoho seřvat, jako dej mi pokoj. A po tomhle incidentu jsme se s jinou kamarádkou bavili o něčem jiném a už jsem to neřešil. Mrzí mě to, ale teď mě to spíš našťve.

Myslíš si, že ti ty incidenty přinesly i něco pozitivního?

Jak jsem třeba mluvil o těch...diskuze se mnou, když jako kdyby skončí buzerantem, tak to mi dalo třeba jako že jsem tu diskuzi vyhrál, protože došel argument. Tak to jsem si třeba jako říkal, sice dostal jsem dvě rány, ale vyhrál jsem diskuzi na téma Zeman. Jako třeba i to, jak se snažím teď být i jako trochu ráznější, i když nevím, ne vždycky, občas to taky obrečím. Jako že se snažím být silnější skrz to a cítím se odolnější a silnější v kramflecích, že prostě já takovej jsem, já takovej budu a prostě nikdo mi do toho nemá právo kecat. A co by mohly mít útoky pozitivního. Třeba hodně si dávat na lidi pozor... a zas i to negativní třeba občas, že v tom baru. Dřív jsem s tím problémy neměl, než se stalo jako tolik věcí, kdy mě napadali, tak dřív jsem se neohlížel, jestli mě někdo slyší, když mluvím jako třeba teď a teď to občas dělávám, že se radši ohlížím...rozhodně se nestydím, ale než abych to zase musel řešit a zase se ospravedlňovat, tak si říkám jako proč. Radši ztiším hlas a dobrý. Jako z očí do očí mi to nevádí nikdy to říct o orientaci, ale v tý hospodě, nebo tak nevím, kdo tam sedí, tak se o tom snažím...mluvím o čem chci, a když to někdo metr ode mě sedí, tak jako...ale snažím se nemluvit moc hlasitě, aby nevznikl problém. Ale pro mě je to spíš pozitivní, že si uvědomují, že to nikdy někteří lidi nepochopí...Jako někteří lidi se s tím nikdy nesetkali...samozřejmě nemají právo mě urážet, nebo kohokoliv, ale zas chápu, že když se s tím nikdy nesetkali a byli vychovávaní v rodině, kde o tom mluvili jako prostě jen buzerant, tak že to úplně nechápu. A zase dělat si jako zbytečně konflikt.

Jak hodnotíš práci neziskových a jiných organizací, které poskytují pomoc obětem incidentů z nenávisti v místě tvého bydliště?

U nás se to nějak neřeší jako vůbec nic, nikoho to ani nezajímá. Já jsem třeba jako policii nikdy ani nevolal, jako neziskový organizace tam žádný ani nejsou, ale třeba jako tam by jako jediný zastání mohlo být od policie, a to jsem nikdy nevolal. Na jednu stranu se taky bojím, že by se to otočilo proti mně, protože nechci nikoho házet do jednoho pytle, ale nejsem si jistej, jestli zrovna lidi od policie se chtějí zastávat homosexuálu a když se stane něco v hospodě tak oni stejně řeknou no to je vaše rvačka, jděte od sebe a dobrý, že se prostě jako nikoho nezastanou. Neziskovka vůbec tam není a policii radši nevolam. Ještě jsem se nesetkal...že bych věděl o někom, kdo to řeší. Jako třeba je tady _____, ale to je spíš sdružení, kde se buzící mohou vzájemně poznat.

Neříkám, že to není, asi jo, ale nějak to neregistruju. Určitě bych vítal, kdyby to bylo víc, taková svým způsobem jako osvěta a aby si i lidi uvědomili, že když někoho napadnou, že to v pořádku není, že by to jako ta policie mohla řešit, ale abychom měli jistotu, že to budou řešit, a nesmetou to ze stolu jako že to byla hospodská rvačka, přitom on je docela rozdíl v tom, jestli se chce být jeden nebo oba dva.

Vyhledals někdy jejich služby?

ne

Vyhledal jsi pomoc neformální, tedy své sociální prostředí, přátele, rodina?

No jako vždycky tam byl někdo z mých známých, tak se mě zastali, sami od sebe, ale nikdy jsem za nikým nepřišel jako pomoz mi, tam někdo po mně jde. Takže tak, jako že kamarádi se mě zastali. Zas jako svému bratrovi, to jak se ke mně vrstevníci chovají tak jsem mu to řekl schválně jako aby mu došlo aby s tím něco udělal a stopl to. Protože on to často třeba byl jeho kamarádi, co mě uráželi, tak jim řekl, že nic takového nechce slyšet. Někdy se může stát, že mě to rozhodí, ale teď už mě jen tak nic nerozhodí. Lidi jsou blbci a nenávisti je všude spousta.

Jak bys zhodnotil toto interview?

Mně to interview vůbec nepříjemný nebylo. Já rád o sobě mluvím, jsem takovej otevřenej. Ale jako věřím, že někomu by mohlo být, ale mně fakt ne.